

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“



1962 г.

София, 2014

Библиография

[Полигон „Звездна река“](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Г. Алтов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1962 г.

[Разказ за шпионите](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Р. Шекли. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1962 г.

[Комуний](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Димитър Пеев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1962 г.

[Фактор време](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор А. Днепров. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1962 г.

[Разумът на Вселената](#)

Научно-фантастичен роман (откъс). Автор А. Студитски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1962 г.

[Индекс Е-81](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор И. Варшавски. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1962 г.

[Метеоритът](#)

Научно-фантастичен разказ – хипотеза. Автор Ю. Сафонов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1962 г.

[Косъмът на Мохамед](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Димитър Пеев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1962 г.

[Големите деца на живота](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Васил Райков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1962 г.

[Човекът, който търси...](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ив. Вълчев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1962 г.

[Операция „Луна“](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори П. Алиевски и А. Лануети. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1962 г.

[Дяволската пещера](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Емил Зидаров. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1962 г.

Полигон „Звездна река“

Научно-фантастичен разказ

Г. Алтов

Над изпитателния полигон „Звездна река“ висяха сиви, разкъсани облаци. Вятърът гонеше по бетонните пътеки мътни потоци вода. От планината повя хлад и към полунощ заваля сняг. Снегът се топеше, падайки на мократа земя. Снежинките оставаха само на металическите форми на Излъчителя. Излъчителят и двестаметровото съоръжение се открии на черното небе като гигантски чертеж.

Човекът вървеше и машинално обикаляше локвите.

– Още четири години! – прошепна той.

Гледаше гигантския конус на Излъчителя и мислеше, че преди седемнадесет години тук нямаше нищо. Преди седемнадесет години Излъчителят съществуваше само в неговото въображение.

Снежинките трептяха в лъчите на прожекторите. Човекът машинално следеше техния полет. Изведнъж си припомни бурята, която предизвика неговото откритие преди две десетилетия. Той пръв каза – „Скоростта на светлината не е предел...“ Отначало не спориха с него. Просто не приеха сериозно опитите му. Тогава той публикува изчисленията си и бурята започна. Неговите противници се опираха на опитите на Майкелсон, на десетки, стотици аналогични опити, потвърждаващи крайната величина на скоростта на разпространението на светлината. Той отговори с нови изчисления. Зад дългите редици от формули стоеше всъщност

проста мисъл. Скоростта на звука във въздуха не е голяма – 382 метра в секунда. Но при взривовите, когато възниква огромно налягане, звуковата вълна се разпространява в началото със скорост двадесет-тридесет пъти по-голяма от обикновената. Подобно нещо става и със светлината. Това има своя закономерност: всеки физически закон действа в определени граници. Даже законът за притеглянето, наречен някога „всемирен“, се оказва в мащабите на макросвета. Майкедсон, Милер, Пикар, Илингворт, Томашек – всички те са правили опити със светлинни източници с не голяма сила. В тези условия скоростта на светлината действително не превишава 300,000 км/сек. Но при звездните катастрофи – при внезапните избухвания на нови и свръхнови звезди – светлината за известно време се разпространява с „взривна“ скорост. Така говореха изчисленията. Излъчителят, възвишаващ се в центъра на полигона, трябваше да докаже, че за взривните импулси с много голяма енергия, светлинният праг е преодолим.

...Машинално заобикаляйки локвите, човекът вървеше по бетонната пътека, обкръжена от ниски, вечно зелени храсти.

Той не забелязваше, че джобният му радиофон отдавна даваше сигнали. Те му се струваха като далечен вик на изплашена птица. Птицата викаше все по-високо и настойчиво, не му даваше да се съсредоточи и накрая той я чу. Извади от джоба си радиофона и завъртя регулатора. На малкия като кибритена кутийка екран, се появи развълнуваното лице на дежурния инженер.

– При вас е дошъл секретарят на Научния съвет на академията.

– Добре. Предайте... моля ви, предайте, че съм на южната алея.

Човекът прибра радиофона, седна накрая на една скамейка и уморено разтри очите си. В тази нощ беше разрешил проблема, която го занимаваше вече няколко месеца. Да, в системата на магнитната защита нещо трябва да се измени. Тогава четирите години щяха да се превърнат в двадесет месеца.

„Двадесет месеца – каза си той, опитвайки се да разгледа върха на конуса. – Но аз ще измисля още нещо. Тогава месеците ще бъдат не двадесет, а девет. Или седем...”

И той изведнъж почувствува как силно биеше сърцето му. Винаги се вълнуваше, мислейки за момента, когато всичко ще бъде готово '

Той се обърна, видя женска фигура и стана.

Жената беше много млада, много по-млада от него. Снегът падаше върху черните ѝ коси, подредени във висока, вдигната над главата прическа. Лицето на жената беше меко, добро и затова резките бръчици в ъглите на очите ѝ, се струваха чужди, случайни.

Жената тихо каза:

– Здравейте!

Той я погледна и изненадан отстъпи назад. Не вярваше на очите си.

– Значи ти си... секретар на Съвета?

– Трети месец вече – отговори тя. – Не знаеше ли?

Той не отговори.

– Отдавна не сме се виждали – нерешително каза тя.

– Деветнадесет години – отговори той. – деветнадесет години.

Това беше тук... помниш ли?

Тя кимна с глава.

– Помня. Тогава тук беше пустиня. Ние измисляхме името на полигона.

– Някъде тук имаше река – продължаваше тя. – По-право – малка рекичка. В нея се отразяваха звездите. Много, много звезди.

Те седнаха на мократа от снега скамейка.

– Да – безразличие произнесе той.

– Стана катастрофа с подземохода. Ти, разбира се, знаеш?

– Не!

– Аз ще ти обясня – каза тя след кратко мълчание. – Това е експериментален подземоход. Съвършено нова конструкция. Порано се спускаха на три-четири километра. Тази машина проби дълбочина от 36 километра. Предполагаха, че тя ще достигне до 40 километра, но машината се повреди. Ти... слушаш ли?

Тя се взираше в тъмнината и не можеше да види лицето му.

– Да .. отговори той – слушам.

– Те имат малко кислород – продължи тя. – Част от запасите им са унищожени. Всеки час е скъп... За механичен пробив няма време. Остава само един способ – електропробивът.

– Зная – оживи се той. – Зная! Но нищо няма да излезе! Затова се иска огромно количество енергия. Да се пробие земната кора... Сега си спомням. Опитите се проведоха на дълбочина до двадесет километра. Да, да... тези опити поглъщаха много енергия. Аз тогава протестирах и опитите се прекратиха. Енергията я дадох на него – той махна с ръка към Излъчителя. – Кога беше това?... Преди осем години. Да, преди осем години.

– Енергия има – възрази жената. – Енергия има в батериите на твоя полигон. Нима ти...

Той стана и се отдалечи от скамейката. Попита без да се обръща:

– Така ли е заповядал Научният съвет?

– Не – отговори тя. – Това не е заповед. На заседанието на Съвета всички се изказаха да използваме енергията от твоите батерии. Но единодушно приеха условие: да се използва, ако ти се съгласиш.

– Не съм съгласен. Да допуснем, че дам енергията, натрупана за седемнадесет години. Добре. Вие ще вземете енергията и трима души ще бъдат спасени. И така, ние губим натрупаната за седемнадесет години енергия, за да запазим трима души... Ти знаеш, енергията, натрупана тук, е нужна за решаващ експеримент. Да се овладеят свръхсветлинните скорости, значи да се открие за човечеството пътят към най-отдалечените галактики. Но същността не е в това. Космическите кораби често загиват, поради недостатъчна мощност на двигателя. Да се поставят на корабите нови двигатели това е крайната цел на моите изследвания. Както виждаш тук има строга сметка. В единия случай ще загинат трима души, но науката ще се впусне напред, ще даде на техниката средства които в бъдеще ще предотвратят гибелта на стотици, може би хиляди хора. В другия случай имаме възможност да спасим трима души, но губим седемнадесет години и това неизбежно, пряко или косвено, ще доведе до човешки жертви... Разбра ли ме?

– Да – тихо отговори жената. – Страшно ми е, че ти си такъв.

Той се усмихна и погледна към нея:

– Имаш ли някакви разумни доводи?

– Да! – каза тя след продължително мълчание. – Имам! Ти си прав: за космическите кораби трябва мощни двигатели. Мощните

двигатели ще открият пътя към галактиките, ще намалят катастрофите. Но всичко това е в бъдещето. Следователно има време.

Той снизходително се усмихна.

– Ти се усмихваш – тъжно каза тя. – Много пъти е бивало така! Аз чувствавам, че ти не си прав, а не мога да го докажа. С тебе трудно се спори. И все пак човешкият живот е по-важен от твоя опит. Науката съществува за хората.

– Книжка истина – рязко я прекъсна той. – Аз също правя експерименти не за забава.

– Трудно ми е да споря с теб. Но аз... аз започвам да мисля, че твоят експеримент сега само ще задържи развитието на науката.

– Защо?

Тя не отговори веднага. Стоеше съвършено неподвижно и снежинките падаха върху ресниците ѝ.

„Колко е странно – мислеше той. – Ще минат 40 или 50 години и мощният Излъчител ще се стори на хората грозен и смешен, а красотата на човека, ето тази красота и след хиляда години ще поражда радостно изумление... А ако под земята заедно с тримата беше и тя?...”

За момент му се стори, че на осветения край на скамейката няма никого – само изтъкано от светлината видение.

– Аз ще ти обясня – каза жената. Тя се стараеше да говори спокойно, премисляйки всяка дума. – Аз ще ти обясня на понятния на тебе език на логическите доводи... Хората развиват науката. Сега те отиват на риск, на подвиг, знаейки, че в случай на необходимост ще бъде направено всичко възможно, за да им бъде оказана помощ.

Говоря не само за тези, които стоят сега там долу в кабината на подземохода. Говоря за екипажите на космическите кораби, за експедициите в далечните планини, за строителите на подводните градове. Те твърдо знаят, че в трудните моменти всички ще ги поддържат. Това умножава силите им. Развитието на техниката в известна степен зависи от това, че хората вярват в човечеството. Ако един път тази вяра бъде загубена... Ти разбираш ли? Днес ние няма да дадем енергията от твоите батерии, а утре някой ще се поколебае да отиде ли на риск; на друг дързостта и смелостта ще намалее. И така ще става във всички области на науката, навсякъде, където воюваме с природата.

Тя продължаваше да говори, но той не чуваше нищо.

– Стига! – глухо произнесе той. – Възможно е ти да си права. Ти помниш какъв бях аз преди двадесет години. И ето сега... Аз съм почти старик, а ти си млада като по-рано. За същото време. Този Изчислител ми отне всичко. И тебе, и целия ми живот.

– Не – възрази тя. – Аз сама...

– Нека е така – побърза да се съгласи той. – Нека е така. Излъчителят не е виновен, че те загубих. Седемнадесет години аз стоя на полигона. Седемнадесет години! Разбира се, помагаха ми. Помагаха ми повече, отколкото аз исках. Но хиляда най-добри музиканти не биха свирили така, както би могъл да свири един гениален музикант!

– Зная! – с усилие произнесе тя.

– Тук ми беше трудно – продължи той. – Но аз разбрах, че за своите способности, за своя мозък нося отговорност пред хората. Аз бях длъжен да използвам мозъка си до пълния коефициент на

полезното му действие. Аз работех по 18 часа в денонощие. И всяка секунда от тези осемнадесет часа заставях мозъка си да работи с пълно напрежение...

Той помълча, после неочаквано се разсмя:

– Понякога ми се искаше да почивам. Но знаех, че нямам право да заставям тази машина да бездействува... Той почука с пръст челото си. – Работата ми изискваща самотност. Това, което аз правех, лежеше някъде на границата между теоретичната физика и философията. Осмисляне на общите идеи, откриване на общи принципи... Така или почти така е работил някога и Айнщайн. Аз не се нуждаех от лаборатории, не трябваше да заминавам с експедиции... Донасяха ми избрана информация. Някъде правеха нужните ми изчисления... Отначало имах другари, сътрудници. Но с всяка изминала година задачата ми се усложняваше. Енергия, енергия, енергия! В борбата за енергия аз не можех да загубя десет минути за дружеска беседа и така останах без приятели. А сътрудниците... почти не ги виждам. Ние говорим от разстояние. Някой си строи части за Изпълнителя – нима мога да отида в завода? Други работят изчислителните машини – нима мога да отида да разговарям с тези хора?... Седемнадесет години! Вероятно този път би могъл да се премине и без такова напрежение – за тридесет години. Аз преминах този път за седемнадесет години и скъпо го заплатих.

– Ако ти бе работил с хората – възрази жената, – този път би могъл да преминеш за 12 години. Или за 10. Не си ли мислил за това?

– Не – отговори той. – И сега не мисля! Разбери: аз не се оплаквам и за нищо не съжалявам. Това е голямо щастие – постоянно да живееш във вихъра на идеите, със силата на ума си да се промъкваш в още непозната за човека област. За нищо не съжалявам. Това е моят живот. Да! Но ето, ти идваш и искаш да зачеркна всичко. С един замах. С едно съгласие.

Там загиват трима души. Те са посветили живота си на решението на някаква научна задача. Аз също посветих живота си на решението на такава задача. И ти искаш да ги спасиш. Това е благородно. Много е благородно. Но разбираш ли, че тогава ще загина аз? Аз не мога да чакам още седемнадесет години. Моят живот си отива... Кажи: справедливо ли е да ги спасиш с цената на моя живот? Моята работа също е важна. Вероятно моите седемнадесет години струват колкото тяхното спускане на 36 км дълбочина. Тогава защо за тях да, а за мене – не? Защо?

Жената не отговори. Тя гледаше снега и мислеше, че там под земята трима души се задушават от топлината.

Снегът постепенно се натрупваше по земята. В началото се появиха бели ивици по края на алеята после бялата покривка се разпротря по асфалта, обхвана свободната част на пейката. Снежинки покриха и широките листа на храстите. Конусът на Излъчителя стана съвсем бял. Снегът се натрупваше по дрехите на мъжа и жената.

– Добре – каза жената, като чистеше коленете си от навалелия ги сняг, – ще предам на Съвета решението ти. Сега си отивам. Никой няма да вземе батериите ти. Но аз съм длъжна да ти кажа какво мисля за това. Впрочем, това е мое лично мнение и ти можеш...

Той рязко махна с ръка.

– Говори!

Жената дълго мълча. Той я гледаше и мислеше: „Нима все още я обичам?” Вече толкова години не си спомняше за нея. И ето сега тя дойде – и отново сърцето боли, отново настъпва мъчителното чувство на загуба.

– Трудно ми е да ти кажа всичко – започна жената. – Но ще ти кажа.

– Говори – прошепна той. Искаше му се да слуша нейния глас.

– Ти се измени много. – Тя говореше като гледаше право пред себе си. – Ти престана да бъдеш човек и комунист. Страхувам се, че скоро ще престанеш да бъдеш и учен. Не, сега слушай! Ти сам искаше. Слушай... По-рано ти живееше за хората. Ти приличаше на тези, които някога са закривали амбразури с телата си. Днес ти не би направил това.

– Грещиш! – отговори хладно той.

– Не, не греша. Ти би пресметнал че за благо на хората трябва да запазиш мозъка си. И за благо на хората не би спасил другарите си! Ти добре знаеш аритметиката на логическите пресмятания и съвсем си забравил висшата математика на човешките отношения. Там, зад очертанията на полигона всички смятат, че твоят живот е подвиг. Само заради това Съветът остави последната дума на тебе. Но ние не сме знаели, че твоят живот отдавна е престанал да бъде подвиг. В това се състои нашата вина. Да, твоята работа изисква самотност. Но не такава, каквато си създаде ти. Стана така, че ти постепенно започна да не забелязваш това, което те заобикаля. Ти искаш похвала за това, че си живял и

работил в самотност. Ти мислиш, че като си дал своя ум на хората, това те оправдава. Но отдавна ти си престанал да работиш за хората. Престанал си да мислиш за тях. Работата ти е станала за тебе самоцел. Колкото и да си гениален, това е непростимо. Ти направи за седемнадесет години това, за което на други би било необходимо три пъти повече време. Но нима ти работеше сам?! На тебе не ти оставаше време да се заинтересуваш за тях, за другите... А те събираха тази енергия. Аз говоря за всички хора на земята. Седемнадесет години те събираха всяка частица енергия за твоите батерии! Те се отказваха от много примамливи проекти – за твоите батерии! Те мислеха, търсеха, строяха... Всички заедно дадоха неизмеримо повече от това, което даде ти. И те искаха да дадат още по-много. Ако не беше станала катастрофата, след една седмица ти би започнал да получаваш тройно повече енергия. Така решиха хората, макар че ти нямаше време да поговориш с тях.

– Така ли е... решено?

– Да проектът е утвърден. Сега ти казваш, че Излъчителят е станал твоя живот. Хората знаят това. А известно ли ти е на тебе колко души са отдали живота си на Излъчителя?

– Не преувеличавай – спокойно възрази той. – На полигона не е имало нито един нещастен случай.

Жената се усмихна тъжно:

– Преди една година загина синът ми при катастрофа с термоядрена станция. Те бързаха да я завършат. Бързаха много... Да, енергията, събрана в твоите батерии, струва скъпо, много скъпо.

Жената стана:

– Ако решаваше екипажът на подземохода, батериите щяха да останат у тебе. Даже Съветът ти остави последната дума. Напразно! И така да е! Ние ще минем и без твоите батерии, със своите запаси...

– Всички запаси се предаваха тук. Вие нямате почти нищо.

– Имаме! Преди шест часа по цялата земя е прекратено изразходването на всякаква енергия.

Той внимателно се вгледа в нея и поклати глава:

– Ще закъснеете.

– Не. Ние спряхме всички заводи. Прекратихме почти всички работи. Отменихме полетите на всички космически ракети. Изключихме светлината на всички градове. Никой, ти чуваш ли, никой не възрази, не се оплака... Всичко спря! И хората сами дават енергията, която имат в батериите за лично ползване. Всичко – от гигантските термоядрени станции, до портативните туристически генератори – работи за спасението на тези трима души.

– Ще закъснеете – упорито повтори той.

– Не, ние ще ги спасим. Без твоите батерии. Ти сам виждаш, че не сме прекъснали подаването на тока тук, за твоя Енергоцентър. Прозорците на зданието ти светят. И тази алея е осветена. А там по улиците няма светлина, театрите са затворени, музеите и лабораториите – също. И децата в този момент мислят само за енергия.

– Няма да успеете. Тридесет и шест километра...

– Да, тридесет и шест! Ще помъчим да се промъкнем там. Ние сме много. Една снежинка е нищо, дори ако е голяма. Но когато те са много и заедно... Така е и с хората. На земята има осем

милиарда души. Не, сгреших – осем милиарда без един човек. Тебе не трябва да те включваме в това число. Ти загуби това право.

Тя се обърна и си тръгна. Той остана седнал. Снегът постоянно заличаваше следите от стъпките й...

– Сняг... – учудено произнесе човекът. Едва сега той забеляза, че валеше сняг.

Машинално стана и се отправи към централната площадка. По лицето му се стичаше вода: това му пречеше да мисли и той с досада я изтри с ръка. Централната площадка беше покрита с бяла снежна покривка. Лъчите на прожектора сега му се струваха ослепително бели. „Лошо, много лошо – помисли човекът – няма никакво време“.

Той извади радиофона и натисна копчето.

– Слушайте ме внимателно – каза той на дежурния инженер. – Предайте веднага на Научния съвет, че батериите на полигона „Звездна река“ се предават за спасяване на подземохода. След това прекратете приемането на енергия. Изключете светлината на територията на полигона. Всичката светлина, до последната лампа.

– Да! – кратко отговори инженерът. Той вероятно очакваше тези разпореждания и те не го учудиха.

– Колко души има на полигона?

– Дванадесет – отговори инженерът и позабавяйки се, добави: – С вас.

– Добре. Съобщете на всички: заемаме се с подготовка на батериите за транспортиране. Впрочем... В тази работа могат да вземат участие само желаещите.

Инженерът едва забележимо се усмихна и отговори:

– Ще бъде изпълнено.

– Защо се усмихвате? – запита човекът. – Струва ми се, че не съм казал нищо смешно.

– Не, не! – бързо отговори инженерът. – Просто всички са се събрали. Чакаме само вас.

„Хлапак“ – беззлобно помисли човекът и изключи радиофона.

Снеговалежът ставаше все по-силен и по-силен и приличаше на проливен дъжд – снежинките се сливаха в плътни бели струи. Но всичко това ставаше в абсолютно безмълвие. „Тишина. Страшна тишина“ – помисли човекът. За първи път от много години Мислите му течеха бавно и безпорядъчно. „Гласът ѝ съвсем не се е изменил. Мирише на студено. Нима снегът има миризма... Днес не прелетя рейсовият реоплан. Значи полетите също са прекратени... А синът ѝ навярно е приличал на нея...”

Той се спря и заслони очите си с ръка, започна да разглежда конуса на Излъчителя. Изведнъж с голяма яснота той си представи това, което така дълго чакаше. Конусът припламна с ярка светлина и като ослепителен лъч, пронизвайки облаците, се устреми към звездите.

Внезапно настъпи тъмнина. Човекът затвори очи и уверено тръгна напред. Когато очите му свикнаха с тъмнината, той ги отвори и погледна към Излъчителя. С труд биха могли да се различат смътните бели петна. В тъмнината той наподобяваше грамаден заснежен бор.

Човекът извади радиофона и настрои екрана.

– Да? – запита дежурният инженер.

– Свържете се със секретаря на Съвета – каза човекът. – Неговата машина е някъде по пътя. Предайте от мое име, че на Земята има осем милиарда души, без никакъв остатък. Разбрахте ли?

– Да – невъзмутимо отговори инженерът. – Трябва да предам на секретаря на Съвета, че на Земята има осем милиарда души. Без остатък.



Разказ за шпионите

Научно-фантастичен разказ

Р. Шекли

Аз попаднах в най-нелепата история, по-лоша от която човек не може да си представи. Не е така просто да се обясни, как се случи всичко това. Но ще започна поред.

През 1991 година аз завърших техническо училище и веднага започнах да работя като техник по сфинкс-електронните лампи в Старлинговската компания за космически кораби. Много обичах тези грамадни звездолети, които с рев излитаха нагоре към Лебеда или да кажем към Алфа-Центавър. Бях тогава, както се казва, млад човек с бъдеще. Имах приятели и даже познати девойки. И работата ме задоволяваше напълно. Но съществуваше едно „но“ и тук вече нищо не можех да направя; аз не можех да работя нормално при цялото това множество скрити фотоапарати, насочени към моите ръце. Не че възразявах против самите фотоапарати. Ни най-малко. Но тяхното непрекъснато бръмчене! Аз просто не можех да се съсредоточа. Започнах да се оплаквам в Министерството на вътрешната безопасност:

– Слушайте – казах им, – защо-да не ми сложите нови, безшумни апарати, такива, както на всички останали?

Но не им беше до мен: държавните грижи поглъщаха цялото им внимание.

А при това още хиляди дреболии започнаха да ме изкарват от търпение. Да вземем например магнетофона, поставен в моя

телевизор, Онези безделници от ФБР съвсем не са могли правилно да го регулират и той бръмчеше непрекъснато по цели нощи. Много пъти се оплаквах.

Изглежда, че моето правителство просто ме пренебрегваше.

Вземете например моя Шпионин. Аз се числях като Подозиран 18-Д в една рубрика с вице-президента, което ми даваше право да се намирам под частичен надзор. Но моят личен Шпионин, изглежда, си въобрази, че е киноактьор, защото той не се появяваше иначе, освен с изтъркано наметало и със зловещо нахлупена над очите шапка. Слаб, нервен, той буквално ми настъпваше петите от страх да не ме изгуби от погледа си.

Всички тези, на пръв поглед дребни неща, действаха страшно на нервите ми, а всеки психолог ще ви каже, че не се иска нещо изключително, за да подлуди човека. Аз бях сит до гуша от равнодушие и пренебрежение.

Именно тогава започнах да мисля за Далечния Космос. Там се простират милиарди квадратни мили първокачествена пустота, осяяна с безбройно количество звезди. Там има такова изобилие от земеподобни планети, че ще стигнат с излишък за всички мъже, жени и деца. Там трябваше да се намери местенце и за мен.

Всичките ми спестявания отидоха за купуване на звезден бързоход. Старецът пропускаше кислород през всички свои шевове, а неговият болезнено чувствителен атомен котел и неуравновесени лостове на управлението всеки момент можеха да ми изиграят лоша шега.

Събрах всичко, което беше необходимо – паспорт, синьо удостоверение, червено удостоверение, регистрационно

свидетелство, хапчета против космически болести и дератизационни справки. В кантората получих остатъка от заплатата си и помахих с ръка на осиротелите фотокамери. В къщи събрах всичките си неща и се сбогувах с магнетофона. На улицата стиснах ръката на бедния Шпионин и му пожелах успех.

И така, аз ликвидирах с миналото си, оставаше ми само да получа заключителното удостоверение и се устремих към съответната инстанция. Чиновникът, със следи от лампов загар по лицето, ме погледна подозрително.

– Местоназначение? – попита той.

– Космос – отговорих аз.

– Това е ясно. Аз питам, къде именно.

– Та аз още не знам – казах аз. – Просто Космос. Далечният Космос. Свободният Космос.

– Изоставате от живота – каза той със снизходително превъзходство. – Съединените щати обявиха своите права върху цялото пространство между координатите 2-ХА и Д₉, В, освен неголемия и относително маловажен сектор, за който претендира Мексико. Владенията на Съветския съюз се простират между координатите Н₃Д и ZО₂. Освен това, съществува Белгийска територия, Китайска територия, Цейлонска територия, Нигерийска.

Тук аз го прекъснах:

– А къде е Независимият Космос?

– Такъв не съществува.

За миг почвата се залюля под краката. Никога не ми е идвало на ум, че всяка частица от безкрайната Вселена е нечия собственост.

Пък защо и не? В края на краищата тя трябва да принадлежи някому!

– Добре, ще се отправя в Американския космос – заявих аз, без да размислям дълго.

В този момент аз още не можех да предвидя цялото значение на тази крачка.

Чиновникът мрачно кимна с глава. Като провери внимателно моите анкети, започвайки от петгодишната ми възраст – да се проверява по-рано нямаше особен смисъл – той ми издаде заключително удостоверение.

В космодрума моят звездолет беше вече готов. Аз се изхитрих да се откъсна от Земята, без да повредя нито една лампа. Но само когато Земята се превърна в едва забележима точка, а след това съвсем се скри от погледа ми, аз осъзнах, че най-после съм останал сам.

Към края на второто денонощие от пътешествието, преглеждайки своите запаси, обърнах внимание на необикновената до известна степен форма на един от чувалите със зеленчуци. Развързвайки го, аз открих, вместо предполагаемите сто фунта картофи, младо момиче.

Ето ти пасажер! Аз го гледах, без да мога да произнеса нито един звук.

– Е – каза то, – може би, ще ми помогнете да се измъкна от тук? Или имате намерение да ме оставите в този чувал и да предадете инцидента на забрава?

Аз му помогнах да се измъкне от чувала.

Това беше тъничка девойка, с червеникави коси, с цвят на пламтяща опашка на ракета, със замислени сини очи и следи от кал, размазана по дръзката ѝ физиономия. На Земята, без колебание, бих изминал десетина мили за да се срещна с нея. Що се отнася до Космоса, то не бях стопроцентово уверен.

– Ще се намери ли при вас нещо за ядене? – попита тя. – Ако не се смятат суровите моркови, трохичка не съм слагала в устата си от самото излитане.

Аз ѝ направих сандвич. Тя го дояждаше когато накрая я попитах:

– Кажете, как попаднахте тук?

– Вие не можете да разберете това – отговори тя, дъвчейки.

– Ще се постарая – казах аз.

Тя се приближи до илюминатора и няколко минути съзерцаваше откритата се пред нея величествена картина: американски звезди, горящи в дълбочината на Американския космос.

– Аз се стремя към свободата – произнесе тя.

– Какво?!

Тя уморено се отпусна на моето легло.

– Аз зная, вие ще кажете, че съм романтична – заговори тя бавно. – Аз съм от породата на чудаците, които декламираат на глас стихове в нощната тишина и ридаят пред някоя нелепа статуетка. Мен ме побиват тръпки пред вида на жълтите есенни листа, а росата по зелените полянки ми се струва като сълзи на самата майка-Земя. Моят психиатър ми каза, че аз не съм годна за съвременния живот.

Тя уморено затвори очи.

– Земята постепенно изсушаваше душата ми – продължаваше тя.

– Аз не можех повече да понасям тази отвратителна организираност, дисциплина, лишения, „студена война“, „гореща война“ Така ми се искаше безгрижно да се смея, да тичам по зелените ливади, безцелно да бродя из сенчестите гори, да пея песни...

– Но защо спряхте избора си върху мен?

– Просто затова, че вие се отправихте да търсите свободата – каза тя. – Но аз ще си отида, щом настоявате...

Вземайки под внимание нашето местоположение, това беше доста абсурдно изявление. А да изразходвам горивото за обратен път, просто няха възможност.

– Вие можете да останете – казах аз великодушно.

– Благодаря ви – проговори тя с чувство. – Виждам, че действително сте ме разбрали!

– Да, да, разбира се – казах аз. – Но ние трябва отначало да се договорим за някои неща, Първо...

Но тя с доверчива усмивка на устните спеше вече на леглото ми.

Аз незабавно изследвах съдържанието на нейната чантичка. Намерих пет вида червило за устни, пудриера, флаконче с парфюм „Венера V“, томче стихове и значка с надпис „Специален агент на ФБР“.

Разбира се, за мен това не беше изненада: само шпионите говорят така, както говореше тя.

Какво, аз бях даже малко трогнат от грижите на моето правителство, които се простираха толкова далеч. Всеки случай, не бях вече така самотен в Космоса.

Нашето пътешествие вървеше напълно благополучно, дори бих казал щастливо, когато се случи следното събитие.

Аз спокойно си дремех зад пулта за управление, когато изведнъж пламна ослепителна светлина отдясно на носа на кораба. Неволно отстъпих назад и съборих Мевис, която слагаше нова лента във фотоапарат № 3.

– Извинете, за бога – казах аз.

– Моля – отговори тя.

Аз ѝ помогнах да стане, а сърцето ми започна да бие със заплашителна сила.

В главозамайващото си заслепение аз съвсем бях забравил за характера нашите взаимоотношения – взаимоотношения на Подозиран и Шпионин. Трудно е да се каже какво можех да направя, но точно в този миг второ пламване се появи точно пред самия кораб.

Аз пуснах Мевис и се хвърлих към лостовете за управление. Спирайки звездолета, аз погледнах навън.

Там, в безкрайните простори на Космоса, аз видях самотно парче гранит. На него седеше момче в скафандър. В едната си ръка то стискаше кутия със сигнални ракети, в другата – куче, също облечено в скафандър.

Ние бързо го вмъкнахме в звездолета.

– Моето куче... – каза то.

– Не се безпокой за него, дете – отговорих аз.

– За бога, извинете, че се вмъкнах така при вас... – започна да се извинява момчето.

– Нищо – казах аз. – Но как си попаднал тук?

– Сър – започна той, – ще трябва да ви разкажа всичко от самото начало. Моят баща беше летец-изпитател на космически кораби и геройски загина, опитвайки се да преодолее светлинната бариера. Майка ми неотдавна отново се омъжи. Нейният сегашен мъж е висок, чернокос човек с тесни хитри очи и с присвити устни. Напоследък той работеше в отдела за дребна галантерия в голям универсален магазин. Намрази ме още от самото начало. Струва ми се, че с моите светли къдрави коси, големи продълговати очи и весел нрав, аз много му напомнях покойния си баща. Нашата взаимна неприязън ставаше от ден на ден все по-остра и по-остра. Неговата затаена ненавист постоянно се проявяваше в злобни избухвания. След това умря неговият чичо – при твърде подозрителни обстоятелства – и той наследи акции от Британския космос.

Във връзка с това ние се отправихме на път с нашия кораб. Щом достигнахме тази пустинна област, той каза на майка ми: „Рачел, момчето е вече достатъчно голямо, за да се погрижи само за себе си“. Майка ми отговори: „Дърк, та той е още толкова млад!“

Но моята мекосърдечна, кротка майка нямаше какво да противопостави на непреклонната воля на човека, когото аз никога не ще назова баща. Той ме пъкна в скафандъра, даде ми кутия със сигнални ракети, навлече върху Фликер неговото малко скафандърче и каза: „В наше време момче на твоите години, напълно може да мине без чужда помощ в Космоса“.

Момчето спря, за да си поеме дъх, а неговото куче Фликер повдигна към мен своите влажни продълговати очи. Аз дадох на кучето натопен в мляко хляб, а на момчето – сандвич с масло от

фъстъци. След това Мевис го отнесе в стаята, където бяха нашите легла и внимателно го сложи да спи.

Аз се върнах при управлението, приведох в движение звездолета и включих апарата за вътрешна връзка.

– Ей, нещастен глупак, събуди се! – чух гласа на Мевис.

– Не ми пречете да спя – казваше момчето.

– Събуди се, ти казвам! Отговаряй сега, защо в Комисията на конгреса за Разследване им е потрябвало да те изпращат тук? Или те не знаят, че с този случай се занимава ФБР?

– Него го прехвърлиха в категория 10-I – каза момчето, – и сега му се полага постоянно наблюдение.

– Значи те са решили да изпратят тебе дванадесетгодишното дете?...

– Аз ще навърша тринадесет след седем месеца.

Аз изключих апарата. Какво, мога да се гордея, изведнъж двама шпиони ме наблюдаваха постоянно. А това означаваше, че аз представлявам от себе си нещо, което изисква постоянно наблюдение.

Но защо да се лъжа? Моите шпиони – това са само неопитна девойка и дванадесетгодишно дете. Естествено, за мен те не са намерили нищо друго!

И така, моето правителство продължаваше да ме пренебрегва.

Ние благополучно стигнахме края на пътешествието. Младият Рой, така се казваше момчето, пое управлението на звездолета и неговото куче Фликер с делови вид седеше до него. Мевис продължаваше да се занимава с приготвянето на храната и с други домакински работи. Аз използвах времето за поправка на

шевовете. Едва ли ще ви се отдаде да намерите второ такова щастливо съчетание от Подозирани и шпиони, каквото бяхме ние.

Ние намерихме необитаема планета от земен тип. Тя се хареса на Мевис със своите неголеми размери и уютен вид, със зелените ливади и тъмните гори, точно такива, за каквито тя е чела в своите стихове. На младия Рой допаднаха прозрачните езера и планини, напълно достъпни по своята височина за момче на неговите години.

Ние се приземихме, ако може така да се каже, и започнахме да се устройваме.

Младият Рой прояви необикновен интерес към домашните животни, които докарах в хладилника. Той веднага се произведе в чин главен страж на кравите и конете, върховен покровител на патките и гъските и шеф на кокошките и свинете. Новите задължения отнемаха толкова време, че неговите донесения в Сената започнаха да постъпват все по-рядко и по-рядко, а скоро се прекратиха съвсем.

Съгласете се, че от шпионин на неговата възраст е трудно да се очаква нещо друго.

Аз направих парници и засях няколко акра, след което ние с Мевис започнахме да правим продължителни разходки по тъмните гори и зелените ливади. Веднъж ние си устройохме излет и се разположихме със закуската си надалеч от малък водопад. Разпуснатите коси, на Мевис леко падаха по раменете ѝ, а нейните сини очи ме гледаха смутено с очарователен поглед.

– Бил – каза тя след малко.

– Какво? – попитах аз.

– Бил, скъпи, ако само можехте...

Аз никога не ще разбера какво се канеше тя да ми каже и какво бих ѝ отговорил, защото в този миг оглушителен рев на мотор раздра тишината: от небето право към нас стремително се спускаше звездолет.

Пилотът Ед Уолес се оказа белокоос старец, с износено наметало и с ниско нахлупена над очите шапка. Той се представи като агент на фирмата Хидроочист, която се занимава с хлориране на водата в междупланетен мащаб. Тъй като на мен не ми трябваха неговите услуги, той се извини и веднага се нареди да ни напусне, което обаче не бе съдено да се сбъдне. Неговият мотор направи един оборот и решително заглъхна.

Аз прегледах мотора и открих, че една от сфинкс-електронните лампи е излязла от строя. За да направя ръчно нова, би ми трябвало не по-малко от месец.

– Ах, колко е ужасно това! – промърмори той. – Изглежда, че ще трябва да остана при вас.

Неговият поглед, устремен към звездолета, изразяваше тягостно недоумение.

– Ума ми не побира, как можа да се случи това.

– Действително непонятно. Не е могла да излезе от строя само затова, че вие сте я изпилили с пилчка? – подхвърлих аз, отивайки си: при прегледа за мен не останаха скрити твърде недвусмислените следи от пила.

Мистер Уолес се направи, че не е чул моите думи.

Същата вечер аз подслушах неговия рапорт по междупланетното радио, което впрочем работеше изправно. Мястото, където

работеше, неизвестно защо се оказа не Хидроочист, а Централното разузнавателно бюро.

От мистър Уолес излезе отличен градинар, независимо от това, че той повече шареше наоколо с бележник и фотоапарат в ръце.

Нашето малко селище впрочем процъфтяваше. Скоро започнаха да пристигнат нови гости. Отначало при нас се спусна съпругеска двойна от Областното разузнавателно бюро, която се представи като сезонни събирачи на плодове.

След тях дойдоха две девойки-фотографи, тайни представители на Изпълнителното информационно бюро, а след това се появи млад репортьор, в действителност пратеник на Айдахския съвет по охрана на междупланетния морал.

При всички неизменно в момента на изпитането излизаше от строя сфинкс-електронната лампа.

Аз не знаех дали да се радвам или да тъгувам. Мен ме следяха половин дузина шпиони. Но – уви! – всички те бяха далече не първокачествени. След няколко седмици пребиваване на моята планета, всеки от тях потъваше в селскостопански грижи и захвърляше своите основни задължения.

Но през една съдбоносна нощ сред моите шпиони настъпи необикновено вълнение. Като че ли някакво важно съобщение беше достигнало до нас.

Сутринта аз намерих всички в гостната с мрачни удължени физиономии. Мевис заговори първа.

– Станало е ужасно нещастие – се обърна тя към мен. – Но отначало, Бил, ние трябва да ви открием една тайна. Ние съвсем не

сме тези, за които се представяме. Ние сме правителствени шпиони.

– Не може да бъде! – казах аз (не ми се искаше да оскърбявам тяхното самолюбие).

– Уви, това е истина – каза тя. – Ние ви шпионирахме, Бил.

– Не може да бъде – повторих аз. – Нима даже вие, Мевис?

– Даже аз... – проговори тя с нещастен вид.

– Но сега всичко е свършено – изтърси неочаквано младият Рой.

Аз трепнах.

– Какво се е случило? – попитах аз.

Те се спогледаха. Тогава мистер Уолес каза, дърпайки нервно с мазолестите си ръце периферията на своята шапка:

– Бил, при неотдавнашна проверка се изясни, че този участък от Космоса не е собственост на Съединените щати!

– Чий е той в такъв случай? – попитах аз.

– Спокойствие, Бил! – проговори Мевис. – Постарайте се да разберете. Целият този сектор е бил погрешно пропуснат при международното разделяне на Космоса, тъй че всяка страна може да предяви правата си върху него. А тъй като вие сте го заели пръв, то сега целият този участък от Космоса от няколко милиона квадратни мили, принадлежи на вас.

Потресен, аз не можех да кажа нито дума.

– И по такъв начин – продължаваше Мевис – нашите пълномощия са невалидни и ние незабавно отлитаме.

– Но как ще отлетите? – възкликнах аз. – Та аз не съм заменил повредените сфинкс-лампи?

– Ние всички имаме резервни лампи.

Гледайки как те вървяха бавно към своите звездолети, аз мислено си представих очакващата ме самота. Никога вече няма да усещам върху себе си бдителното око на моето правителство. Вече няма да чуя вечер след себе си крачки, няма да се обърна и няма да видя зад мен съсредоточеното лице на шпионина. Никога повече уютното бръмчене на старата фотокамера не ще украси моя дневен труд. Никога повече не ще ме приспива съскането на повредения магнетофон.

И все пак тяхната участ беше още по-печална. Тези бедняци, тези старателни, объркани и бездарни шпиони се връщаха в енергичния и стремителен свят на конкуренцията. Къде ти ще намерят такъв Подозирани като мен и такова спокойно място като моята планета?

– Сбогом, Бил – каза Мевис.

И едва когато видях, как тя се отправя към звездолета на мистър Уолес, аз изведнъж осъзнах, че тя не е повече мой шпионин.

– Мевис! – възкликнах аз и се втурнах след нея.

Тя вървеше бързо към звездолета. Аз я хванах за ръката.

– Почакайте, Мевис... Аз отдавна исках да ви кажа... още тогава, в звездолета... и после на излета...

Тя опита да се изтръгне от мен. И тогава със скърцащ и съвсем не романтичен глас аз проговорих:

– Аз ви обичам, Мевис!

Тя се оказа в моите обятия. Ние се целунахме и аз й казах, че нейният дом е тук, на тази планета, със сенчести гори и зелени ливади. Да, тук и с мен! От щастие тя не можа да каже нито дума.

Когато младият Рой разбра, че Мевис остава, той също реши да не отлита. Зеленчуците на мистър Уолес тъкмо започваха да зреят и на него така му се искаше да се грижи за тях! Веднага всеки си намери някаква работа, която не биваше да захвърли на произвола на съдбата.

И в резултат аз съм крал, повелител, диктатор, президент, с една дума, всякакво лице, каквото ми дойде на ум да се нарека.

Вие може би мислите, че щом цялото мое население се състои от бивши правителствени шпиони, на мен нищо не коства да сформирам свое собствено правителство. Нищо подобно! Те съвсем не се поддават на организация. Те не искат и да чуят за това, аз съм абсолютен господар на планетата, на фермерите, доячките, овчарите и скотовъдците, тъй че изглежда не ме заплашва глад. Но работата не е в това. Работата е в следното: как, дявол да го вземе, трябва да управляваш планетата, когато никой от тях не иска да шпионира в моя полза?

Роберт Шекли е роден в 1928 г. в гр. Ню Йорк. В 1954 г. излиза първият му сборник научно-фантастични разкази „Незасегнат човек“, а в 1956 г. – вторият му сборник „Гражданин в Космоса“. След това Шекли издал още три сборника разкази.



Комуний

Научно-фантастичен разказ

Димитър Пеев

Щом шофьорът изведе огромния черен Линколн на авеню „Флорида“, пътникът му даде знак да спре:

– Ти, Джек, слез! Прибери се и ме чакай. Искам да се поразходя сам. Отдавна не съм въртял кормилото.

– Слушам, господин генерал – отвърна отсечено шофьорът и без да гаси мотора излезе от колата.

На неговото място седна едър, побелял мъж, с медночервено гладко избръснато лице. Той поведе уверено автомобила и се вля в общия поток. След това сви по авеню „Западна Вирджиния“. Преди първата пресечка намали скоростта. На ъгъла го чакаше невисок мъж, облечен в тъмносив костюм. Колата спря за миг, човекът отвори предната врата и без да продума, седна до него...

Така изминаха няколко минути. Автомобилът бавно се движеше сред потока от коли. Най-после възрастният изсумтя, сякаш се бе сетил за нещо неприятно и измърмори:

– Е, Мартин, няма ли да кажеш поне „добър ден“?

– Добър ден, сър – отвърна равнодушно спътникът му.

– А няма ли да запиташ, защо съм те повикал на разговор в колата, а не в кабинета си?

– Не, господин генерал, няма да ви запитам. Това вие сам ще ми кажете.

– Прав си, моето момче. Работата е твърде сериозна, за да я доверяваме на стените.

– А нима дори стените на вашия кабинет не правят щастливо изключение – в очите на Мартин за миг проблесна насмешливо пламъче.

– Кой ги знае. А сега – слушай! Работата е много тревожна, бърза и секретна. Днес сутринта получих шифрограма от Бък.

– Този, който там...

Генералът не го остави да се доизкаже:

– Да, да, именно оттам... Съобщава, че руснаците са създали нов елемент, който изцяло се превръща в енергия.

– Как така изцяло? – учуди се Мартин. – Това не може да бъде!

– Кое не може да бъде? Да го създадат руснаците ли?

– Не, имам предвид друго – че изцяло се превръща в енергия. Това е невъзможно.

– Чуйте какво ще ви кажа, майор Мартин, от червените всичко може да се очаква. Това добре го запомнете от мен, бригадният генерал Дъф Крейзи, който работи, благодарение на бога, вече двадесет години в разузнавателното управление. И повече не ме прекъсвайте! Слушайте!

– Слушам, сър.

– Както вече ви казах, работата е съвсем секретна. Още никой от нашите не знае за това откритие на руснаците. А не бива и да узнаят – излишната паника само ще ни навреди. Елементът е получен в експерименталния институт номер 27, ръководен от професор Артамонов. Но производството вече е усвоено в заводски мащаби. С една дума, пак закъсняхме.

– Но аз не мога да разбера, защо толкова се тревожите. Почти всяка година се открива по някой нов елемент. Какво от това, че и руснаците...

– Елемент... Елемент...– прекъсна го раздражено Крейзи. – Макар и да не съм физик и аз разбирам дотолкова от вашите елементи. А може би и малко повече... Та това съвсем не е елемент като останалите. Нали ви казах, че той имал съвсем изумителни качества – превръщал се изцяло без остатък в енергия. Бък така и съобщава: на сто процента! В сравнение с него ще трябва да обявим водородните бомби за коледни украшения. А ти... още ме питаш – защо се тревожа! А знаеш ли, любезни майоре, какво име са дали болшевиките на този елемент? – не се стърпя генералът.

– Какво?

– Комуний! Ей такава име: Ко-му-ний! Пфу!

– О! Интересно! – учуди се искрено Мартин.

– Щом са решили да го окичат с това име, сигурно са знаели защо го кръщават така. – Генералът изчака, но като не получи отговор, рязко подкани подчинения си:

– Е, кажете де! Какво млъкнахте?

– И... – Мартин се поколеба за миг – каква трябва да бъде моята роля във връзка с този комуний?

– Налага се незабавно да узнаем всичко за това ново оръжие. Вие ще трябва да заминете още днес за там, като учен-физик и при това добър познавач на Русия. Съгласен ли сте?

– Как да ви кажа...:

– Добре. Довечера отлитате. Макар и съвсем излишно, все пак искам да ви предупредя: за този ни разговор никой не трябва да

знае, дори и в отдела. А сега – внимавайте! Щом пристигнете в Москва, ще се обадите на Бък. Той ще бъде предупреден. Адресът му е...

Гласът на Крейзи премина в едва разбираем шепот. Мартин се премести по-близо до шефа си. Така, навели един към друг глави, те изчезнаха в лавината на колите, носени от черния Линколн.

Точно в десет часа, директорът на института професор Артамонов започна да приема помощниците си. Докладваше завеждащият криогенната лаборатория Карпов. Полуусмихнат, Артамонов слушаше вечните му оплаквания и се любуваше на прекрасния ден. Лъчите на есенното слънце бяха нахлули в кабинета и обсипваха всички предмети със златистата си светлина.

Рязко позвъняване на телефона стресна и двамата. Карпов изчака професорът да свърши разговора и продължи със същия малко нервен и припрян глас:

– Ето писмото до техническата служба. Искрахме да сменят ширмовката...

– Виктор Константинович – лицето на Артамонов бе загубило предишното безгрижно благодушие – извинявайте много, но ще ви помоля да продължите доклада си след малко. Налага се да приема срочно едно лице.

– Да, разбира се, Аркадий Александрович – Карпов бързо прибра в папката разхвърляните по масата книжа. – Аз ли да ви се обадя или вие...

– Щом се освободя, ще ви повикам.

Професорът се облегна на креслото си и запрелиства машинално последния том на реферативния журнал. Какво ли можеше да означава това посещение?

Почука се и секретарката въведе широкоплещест мъж с обръсната глава, облечен във военна униформа.

– Полковник Гвоздев – представи се гостът. – От комитета за държавна безопасност.

– Артамонов – професорът стана, ръкува се и покани Гвоздев да седне. – Заповядайте, другарю полковник. Какво ви води към нас?

Гвоздев се настани удобно на коженото кресло, изчака секретарката да излезе и едва тогава заговори:

– Дойдох да поприказваме по един въпрос, който засяга нашите две учреждения.

– Така ли! Сигурно някаква неприятност? – Артамонов все още не можеше да се досети какво е довело при него този необичаен посетител.

– Нашата поява обикновено е свързана с неприятности или в най-добър случай, с усилията ни да се избегнат, да предотвратим неприятностите. Но конкретният случай е по-особен, поради което счетох за нужно да информирам лично вас, директора на института.

– Слушам ви.

– Не очаквате ли някакъв гост от чужбина? – запита Гвоздев.

– Гост?... – Артамонов се замисли за момент. – Ах да! Обади ми се професор Тобиас Мартин. Минавал случайно. Пожела да ме посети. С него се запознах на конгреса в Стокхолм.

– С какво име се ползува той сред западните учени?

– Не бих могъл да ви кажа. Той не е известен. Дори в първия момент не можах да си спомня, че сме се запознавали. Той започна отскоро да се появява на международната сцена.

– Тогава ще ви кажа аз. Този така наречен професор, работи в службата на бригадния генерал Дъф Крейзи, сиреч в отдела за научно разузнаване и там е известен като майор Мартин.

– Значи така... Впрочем... още тогава ми направи странно впечатление, защо са изпратили за делегат именно него, неизвестен физик със съмнителни качества на учен.

– Види се по-добър не са могли да завербуват. Мисля, излишно е да ви съобщавам, че Мартин съвсем не минава случайно. Дошъл е специално, за да проникне във вашия институт или по-точно – изпратен е бил с първия самолет, за да разкрие час по-скоро тайната на комуний.

– На комуний!... – възкликна изненадан Артамонов. – Но как са могли те да узнаят за него?! Та още никой...

– Нека този въпрос не ви безпокои – прекъсна го полковникът. – С него се занимаваме ние.

– Изглежда съм сбъркал, като се съгласих да приема този... майор в института?

– Ни най-малко – усмихна се Гвоздев. – Дори ще ви помоля – не показвайте с нищо, че знаете за неговата мисия. Разведете го, покажете му всичко и дори... ако това не ви затруднява особено, подарете му къс от новопроизведения комуний. Аз трябва да ви призная, че дойдох не толкова, за да ви предупредя, колкото за да ви помоля да му дадете образец от комуния.

– Вие намирате... вие считате за необходимо да им предадем в ръцете нашия комуний!? – професорът не можеше да разбере целта на това странно предложение.

– Да – отвърна му уверено полковникът. – Това ще бъде едно предизвикателство, което те няма своевременно да оценят и колкото по-късно го разберат, толкова по-болезнено ще го почувстват.

Професор Артамонов, след като посрещна и представи на помощниците си госта, се извини, че е зает и се оттегли. Едва привечер той дойде отново, но дълго слуша без да се намесва в разговорите. Когато завеждащият лабораторията разясни предназначението и на последния агрегат, Артамонов забеляза, приветливо усмихнат:

– Боя се, че злоупотребихме с вашето търпение, господин професоре. Вие сигурно сте изморен вече.

– Не, не, какво говорите, драги колега. Всичко, което ми показахте, беше толкова интересно за мен. Аз просто не усетих как премина времето. Това ли са всичките лаборатории на вашия институт.

– Не, имаме още две – отговори му Артамонов: – криогенната, за свърхниска температура и плазмената инсталация.

– И тях ли ще трябва да разгледаме?

– Заповядайте, ние сме на ваше разположение...

– И това е всичко, да?...

– Почти. Има още един раздел, но... как да ви кажа...

– Разбирам, колега, разбирам... – оживи се Мартин. – Той е секретен и не бива да го показвате на чужденци, нали?

– Защо да не бива – бива! Но едва ли ще представлява достатъчен интерес за вас.

– Напротив, напротив, аз се интересувам от всичко, което... засяга вашия институт. Дори... много бих желал именно него да ми покажете.

Артамонов сякаш се поколеба за миг.

– Но той повече прилича на производствен цех. Там вече не се извършват никакви научни изследвания. Така че за вас, учения, няма да е интересно...

– Не, вие се лъжете. Аз се интересувам и от производствените процеси. – Мартин се усмихна любезно. – Науката – в служба на живота. Това не е само ваш лозунг. А какво собствено, произвеждате в този цех?

– Елате с мен – каза Артамонов. – Ще ви покажа.

Докато следваше директора на института, Мартин трескаво обмисляше какво може да означава тази неочаквана готовност да го запознаят с производството. Нима руснаците наистина смятаха да му покажат тайната си? Не, това беше съвсем невероятно! Тогава? Защо го разиграваха? И как трябва да се държи той? Да се прави, че не разбира измамата или...

– Ето, пристигнахме – прекъсна мислите му Артамонов. – Тук, под земята, сме организирали производството на един нов елемент.

– Нов елемент! – престори се на изненадан Мартин. – Какъв елемент?

– Нарекохме го комуний. А това е нашата сътрудничка инженер Денисова. Тя ще ви обясни по-подробно.

Към тях, от другата страна на залата, се приближаваше висока стройна жена на средна възраст. Мартин я загледа внимателно. Сивите ѝ очи го наблюдаваха строго, дори сякаш враждебно. В белия си халат с буйни светлоруси коси, които обкръжаваха финото ѝ лице в чудна златиста рамка, тя се стори на Мартин прекрасна. „Съветска жрица на науката приема гости в своя храм“ – помисли си той.

– Елена Николаевна – обърна се към нея Артамонов – да ви представя професор Тобиас Мартин, наш задморски колега. Интересува се от производството на Комуния.

– Но... значи... значи вие наистина смятате за възможно да ме запознаете с... вашите постижения и в тази насока! – този път Мартин бе искрено изненадан.

– А защо не – отвърна му Артамонов. – Нали само така, като обменяме опит и научна информация, ще придвижим световната наука напред.

– Да, да, разбира се, то се знае – съгласи се охотно гостът. – И така, аз просто горя от нетърпение да видя вашите чудеса...

– Както знаете, семейството на актинидите завършва с елемента, имащ пореден номер 103 – заговори Денисова с маниера на екскурзовод от Третяковската галерия. – След него се очакваше да бъде синтезиран елемент, който да принадлежи вече към четвъртата група на периодичната система, да бъде аналог на Хафния.

– И... вие успяхте да го получите? – побърза да запита Мартин.

– Да. Но най-интересното е, че докато всички негови предшественици – трансурановите елементи от семейството на актинидите – се разпадаха много бързо, нашият Комуний се оказва необикновено стабилен елемент.

– Стабилен ли? – учуди се Мартин. – Нима той не е радиоактивен, нима той не се разпада?

– Ни най-малко. Засега поне сме го добили само в един абсолютно стабилен изотоп с масово число 260. И никакви бомбардировки на ядрото му не могат да го разкъсат.

– Но... тогава... тогава...

– Кое ви учудва, господин професоре? – намеси се в разговора Артамонов.

– Защо тогава той не се среща в природата, искам да кажа в естествено състояние?

Денисова се усмихна леко:

– Не забравяйте, че той е най-тежкият елемент и вероятно може да бъде намерен само някъде дълбоко в недрата на звездите. Та и ние го получихме при условия, сходни със състоянието на материята в звездните недра – при чудовищни налягания от милиони атмосфери и при свръхвисоки температури.

– Но... след като не се саморазпада, то какви са неговите чудодейни свойства? Кое ви накара да го назовете Комуний? – запита Мартин.

– Той има изключително високи емисионни качества. Още при първите изследвания бяхме поразени от резултата. Комуният превръща изцяло, почти на сто процента, лъчистата енергия в

електрически ток. Не само видимата светлина и ултравиолетовите лъчи, но дори и инфрачервеното лъчение.

– И... това ли е всичко?! – възкликна Мартин.

– А нима е малко? – усмихна се някак загадъчно Артамонов.

– И за вас е било достатъчно да има високи емисионни качества, за да го назовете комуний?!

– Да, щом той ще ни даде възможност да изградим благоденствието на хората.

– Комуният ще ни помогне да впрегнем слънчевите лъчи в служба на човека – поде мисълта на професора Денисова. – Нашият нов елемент ще сложи край на вековния глад за енергия. Той ще превърне Земята в цветуща градина. С него ние ще изменим климата, ще разтопим ледовете, които от векове сковават живота на нашата планета.

Лицето на жената се бе оживило. Гласът ѝ звучеше вече съвсем топло.

„О! – помисли си Мартин. – Сравнението ми е наистина подходящо. Истинска жрица! Как блестят само очите ѝ“.

– Но, почакайте, почакайте... – обади се най-сетне Мартин. – Това, което вие говорите, ми прилича, извинявайте за изрза, на безпочвена фантазия: представявам си колко трудно се добива този ваш Комуний.

– Невъобразимо трудно – побърза да му отговори Артамонов. – Досега ние сме успели да получим едва една хилядна от грама.

– Ето, видите ли. А искате с него да покриете цялата Земя. Това е утопия – мечта, която никога няма да се сбъдне!

Очите на жената отново станаха студени и строги.

– Лъжете се, господин Мартин. Вие не познавате удивителната сила на Комуния. Достатъчно е той да покрие дори с едноатомен слой металическа пластинка, за да се превърне тя в неизчерпаем източник на енергия. С един грам Комуний могат да се покрият много хиляди квадратни километри площ. А ние ще увеличаваме непрестанно производството му. Не ще минат много години и той ще превърне пустините в райски градини.

– Вие... аз виждам... вярвате във вашия Комуний!

– Да! Твърдо сме убедени в неотразимата му мощ.

– А сега – някак тържествено започна професор Артамонов – приемите като спомен за посещението ви при нас този малък подарък. Нека Комуният ви напомня за днешния ни разговор.

В ръката си професорът държеше тънка металическа кутия. Мартин я пое неуверено и погледна с недоумение професора.

– Това... – той не можеше да повярва на очите си – това... Комуний ли е?

На черната кадифена подплата блестеше малка сребриста пластинка.

– Върху тази пластинка от цирконий е нанесен съвършено тънък слой Комуний. Пластът не е по-дебел от един-два атома, но е достатъчен, за да прояви с пълната си мощ всички качества на Комуния – отговори му Артамонов. – Много пластинки като тази, която сега държите в ръцете си, скоро ще покрият Земята и ще разнесат славата на Комуния за благо на човечеството.

– Така-а... – въздъхна тежко Крейзи. – А вие уверени ли сте, че нищо друго не се крие зад този Комуний?

– Какво друго, господин генерал?

– Как какво? Не са ли ви изиграли руснаците, не са ли ви надхитрили?

– Но нали пробвах в лабораторията пластинката. Върху циркониевата основа наистина е нанесен най-тънък слой нов елемент с пореден номер 104 и масово число 260. Облъчвах го е целия спектър на електромагнитните вълни. Светлината, ултравиолетовите и инфрачервените лъчи превръща почти на сто процента в електрическа енергия. Не, русите не са ме измамили. Това е той – Комуният.

– Как сте посмели без мое разрешение да дадете материала в лабораторията! – викна нервно Крейзи.

– Не се вълнувайте, сър – отговори спокойно Мартин – никой нищо не знае за него. Аз лично извърших анализите по време, когато в лабораторията нямаше никой.

– И кое ви накара да изпратите онази телеграма: „О'кей. Нося го.“ Лаконично и съдържателно, няма какво да се каже. Цезаров стил. Глупости!

– Но... господин генерал, аз мисля...

– Какво?... – запита злъчно Крейзи. – Че ще ви се зарадвам... на вас и на вашия Комуний?

– Ами да – изтърва се Мартин. – Та той няма никаква военна стойност. А този елемент може да увеличи и нашите енергетични източници.

– Не... – генералът скочи. – Никога не предполагах, че най-близките ми помощници могат да разсъждават така безнадеждно... наивно. – Гласът му трепереше от възбуда. – Никаква военна стойност! – По-добре да беше нова термоядрена бомба, по-добре да беше свръхмощна ракета. Но това... Не!... Не!... Не!...

Крейзи викаше неистово, а лицето му доби синкав цвят. Мартин помисли, че ей сега ще получи апоплектичен удар и се втурна към него.

– Какво ви става, господин генерал, успокойте се.

– Аз... аз ще се успокоя... – генералът все още се задъхваше – но с това нищо няма да се измени. Омръзна ми, всичко ми омръзна... И изключете, за бога, това кречетало! Само то липсваше!

Мартин скочи и угаси веднага радиото.

– Така си и предчувствувах аз, не напразно ме смущаваше това противно име – генералът се замисли. – Дайте, дайте ми този проклет Комуний!

– Заповядайте, сър.

Крейзи пое кутийката и я заключи в грамадната си каса.

– Той ще остане при мен. И никому нито дума! Чувате ли? Не забравяйте: Комуният – това е държавна тайна!

– Аз... не разбирам... каква държавна тайна?...

– Слушайте вие... разузнавачо... – процеди през зъби Крейзи. – Ако Комуният беше унищожавашо оръжие, той нямаше да е така опасен. Вие сякаш забравяте: всяко ново съветско оръжие означава ново увеличение на кредитите за военни разходи, нови печалби! А сега... иди поискай увеличения заради Комуния!

– Да, прав сте – засмя се Мартин. – Комуният заплашва само акционерите от електродобивната промишленост.

– Стига! – кресна въвн от себе си генералът. – Вие съвсем се забравихте! На кого казвате това? На кого?

И членът на директорския съвет на Дженерал Електрик Къмпани, бригадният генерал Дъф Крейзи, се отпусна сломен в креслото си.

Фактор време

Научно-фантастичен разказ

А. Днепров

В лабораторията ме посрещна дребен на ръст старец, с бяла рядка брадичка, с уморени, малко сълзящи очи. Когато затворих вратата зад себе си, на лицето му се появи болезнена гримаса. Беше очевидно, че съм дошъл не навреме. Или това бе такъв момент в живота му, когато той повече от всеки друг път не искаше да вижда който и да е.

– Идвам от вестника... – започнах плахо аз. – Вчера ви звънях...

– Да. да... Но...

– Може би, ще бъде по-добре да дойда друг път? – смутих се аз и хванах дръжката на вратата.

Той се замисли. В лабораторията беше много тихо и аз чувах как той дишаше по старчески бързо и не дълбоко. И още – от съседната стая идваше шум от шуртяща вода.

– Щом сте дошли вече... Само, моля ви се, по-кратко. Много съм зает, много!

Аз се усмихнах и извадих бележника, в който преди това бях записал всичките си въпроси.

– Позволете, ще ви задавам въпросите в този ред, в който бих искал да ги отпечатам във вестника. Първият. Колко сътрудници имате в лабораторията?

– Двадесет и шест – отвърна той.

– Колко от тях са научни работници и колко са лаборанти?

– Всички са научни работници. Само че едни са по-опитни, други по-малко.

– Колко научно-изследователски теми разработва вашият колектив?

– Една.

– Каква?

– Синтезиране на жив белтък.

– И далече ли сте се придвижили напред? Има ли надежда да се получи белтък?

Академик Брайнин отначало се усмихна, а после се засмя с отривисто лукав смях.

– Млади човече, как си представяте „придвижването напред“ при синтезирането на живия белтък? Какво, според вас, трябва да бъде то?

Вдигнах объркано рамене и започнах да бръщолевя:

– Ами, в резултат на някакви химически реакции, вие трябва да получите нещо, което ще прилича на живо... Ще направите някакъв бактерий или в краен случай вирус от... въздух, разни соли и още нещо...

Без да довърша, аз се изчервих...

– М-да!...

Той се плесна по коленете и стана. Представях си вече, какво хокане ще получа от научния редактор на вестника за такова интервю.

Брайнин се спря зад мен и като сложи ръце на раменете ми запита:

– Кажете ми, вие вярвате ли в бога?

– Разбира се, не – смънках аз, като го гледах без да разбирам нещо.

– А в световния разум или в хегеловия световен дух, или в нещо подобно?

Решително завъртях глава.

– И аз не вярвам – каза Брайнин и си седна на предишното място. – Знаем, че няма ни бог, ни дух, ни дявол. И вие знаете това. Но между моите и вашите знания има принципна разлика. Аз се ползвам от моите знания, а вие – не.

Брайнин ми направи знак да седна на мястото си и продължи.

– Важно е, млади човече, не това, което ние знаем, а това, което използваме от нашите знания. Склонен съм да мисля, че истински знания трябва да наричаме тези, които използваме в ежедневието си живот. А това, което лежи в главата, като непрочетена книга в шкафа – тези знания не са нужни никому. Нито на обществото, нито на техния собствен владетел.

Изпод вежди погледнах към философствувания академик, без да разбирам, какво общо имат тук всички тези разсъждения за вярата в бога, за полезните и излишни знания.

Направо му казах:

– Не разбирам, какво отношение има този разговор...

– Тук няма нищо за разбиране. Вижте сами. Бог няма. Световен разум няма. Природата е безмозъчна и тъпа, като тази празна колба. И все пак, тя е създала живот! Пита се – как?

Разтрих с ръце слепоочията си, Мъчех се да си изясня какво говори академикът.

– Без лаборатории – продължи Брайнин – без обмислен план за научно-изследователска работа, без обработка на литературните данни, без колоквиуми и научни дискусии природата взела и създаде живота! А ние вършим работата си по план, правим експерименти, прочитаме стотици книги и научни статии от своите предшественици и колеги, анализираме, синтезираме, спорим, пак правим опити и досега, както благоволихте да се изразите сам, не сме направили даже един крастав вирус, да не говорим вече за бактерии. Какви се харесва това?

Да си призная, това не ми се харесваше. С доста странни изрази говореше с мен този академик.

– Вие някога замисляли ли сте се, защо природата не е създаде гайка или например велосипед?

– Просто... – смутолевих аз – просто това никому не е нужно... На природата това не е нужно...

Той стисна бледите си устни, и като се усмихваше, кимна с глава.

– За да се създаде гайка или велосипед, е нужен разум, разбирате ли, разум. А у природата го няма. Да се създаде жива клетка никакъв ум не е нужен. И природата я създава.

Изведнъж ме осени мисъл.

– Но, нали е известно, че природата е създаде живота случайно!

– О, това вече е по-близо до истината! Това е почти вярно! А какво правим ние?

– Ние подходяме към проблема за създаване на жива материя съзнателно!

– Това също е правилно, с изключение на определението, къде и за какво нашето съзнание и нашият разум са необходими. Разумно

ли постъпваме като подхождаме към проблема за синтезирането на жив белтък.

– Не разбирам, обяснете ми.

– В началото на нашата беседа вие казахте, че очаквате от нас да синтезираме някакъв бактерий или вирус от въздуха, солите и така нататък. Така си представят решението на проблемата болшинството от хората. И ето, вижте какво означава това. Например молекулата на един от най-простите белтъци – на млякото – лактоглобулина – има молекулно тегло около четиридесет хиляди. Анализът показва че тя се състои примерно от две хиляди атома въглерод, три хиляди атома водород, петстотин атома кислород, петстотин атома азот и двадесетина атома сяра.

Всеки белтък в основата си е построен от двадесет вида аминокиселини със средно молекулно тегло сто. Значи, в лактоглобулина има около четиристотин аминокиселини. Ние сме длъжни да свържем тези киселини в един строго определен ред. Броят на вариантите, в които могат да бъдат синтезирани тези четиристотин киселини, се изразява с фантастичното число без название, в което се съдържат около хиляда цифри. Ако даже ние се възползуваме от средствата на съвременната наука и намалим количеството на вариантите с милиони милиарди пъти, то и тогава няма да има никаква надежда, че ще синтезираме нужния ни белтък, даже ако всеки жител на земното кълбо работи по 24 часа в денонощието! Само за анализа на една много проста молекула на белтъка – инсулина – английският химик Зангер със сътрудниците си е загубил 10 години. А какво ще стане с анализа и синтеза на

стотици хиляди много по-сложни белтъци, от които се състоят живите организми?

От тези разсъждения се вкамених.

– Значи, вероятността за разрешаване на този проблем не е по-голяма, отколкото е била преди сто години? – шепнешком попитах аз.

Брайнин си потърка брадата и лукаво се усмихна.

– Не, по-голяма е. Значително по-голяма. Още повече, на вас дяволски ви провървя! Живият белтък е вече синтезиран.

Скочих на крака и го хванах за тънките ръце.

– Не може да бъде! – извиках аз.

– Не ви лъжа. Седнете и ще ви разкажа как стана това. А след това ще ви покажа първото живо същество, създадено от мен в лабораторията. Но отначало сте длъжни да разберете, че методът на синтеза съвсем не беше такъв, какъвто си го представлявахме.

Като се задъхвах от нетърпение, седнах по-удобно и започнах жадно да слушам академик Брайнин. Чувствувах се, че е в празнично настроение. Той се изправи и закрачи из стаята. След това се спря пред черната дъска, която висеше на стената и написа с тебешир:

а) природата е действувала слепешком, без всякакъв предварителен план.

б) тя е имала твърде много време, за да изпробва всякакви варианти;

в) било е достатъчно един път да се улучи целта и животът на Земята се е зародил завинаги.

– Знаете ли, как се правят големите открития? – попита ме Брайнин, след като свърши да пише, – Те се правят тогава, когато учените се отбиват от отъпканите пътища. Като с вериги ние сме привързани към колесницата на научната история и от поколение на поколение си служим с един и същи метод. Ние усъвършенствуваме методиката на научното изследване и с това още по-силно се привързваме към установилите се традиции.

Пътят, който са избрали болшинството химици-органици, за да решат проблема за живия белтък, е основан на ортодоксалното гледище – че всичко, което може да се проанализира, може след това да се синтезира. За тези два стадия на химическо изследване, науката е създадала огромен теоретически и експериментален апарат и той работи безотказно във всички случаи, когато това, което искаме да създадем, не е много сложно по своята структура. Може би в близко бъдеще ние ще съумеем, в пълния смисъл на думата, да видим не само елементарния състав на молекулата на белтъка, но и реда, в който са разположени атомите на елементите в молекулите. Засега с такива средства ние още не разполагаме и много често случайно нанизваме в нашите епруветки една молекула с друга, един атом с друг.

Един от принципиално важните опити, който беше извършен в наше време в разрез с ортодоксалния метод на органическия синтез, се заключава в следното: в смес от водни пари, метан и амоняк, т. е. газове, които навярно са съществували в първобитната атмосфера на нашата Земя, пропусkali в продължение на няколко седмици електрическа искра. Какво става при това, никой не знае. Образувалите се химически продукти се утаяват на дъното на съда,

в които е кипяла водата. След извършване на опита, тази утайка била проанализирана. Какво, според вас, открили в тази вода?

Аз повдигнах рамене.

– В нея намерили разтворени аминокиселини, от които се състоят всички природни белтъци! Обърнете внимание на методиката на опита! Взема се някаква смес газове и с нея се прави нещо. И в резултат се получават вещества, за синтезирането на които се изискват много години упорита работа на аналитиците и синтетиците.

– Ако теорията на Опарин за самопроизволното зараждане на живота е вярна – продължаваше ученият – то следователно, ако създадем в лабораторията условия, които някога са съществували на Земята, ние трябва да получим жива материя. Целият въпрос тук е във времето: за колко време живата материя ще възникне сама?

В природата процесът на еволюцията от най-простите химически вещества до сложните белтъци и по-нататък, до живата клетка, навярно е продължавал няколко милиона години. На пръв поглед изглежда, че няма никаква надежда да се ускори този процес. Как да се ускори процесът на зараждане на живата материя? Как да се победи факторът време, който не е ограничавал природата в нейните непрекъснати опити случайно да обедини веществата така, че от тях да се образува живата материя?

Според мен основното предназначение на човешкия разум е да отговори на тези въпроси. Не в анализа и синтеза на белтъчните вещества, а във възможно най-точното възпроизвеждане на условията, които са съществували на Земята преди милиони години и в ускоряване на процеса на зараждане на живота. Човешкият

разум трябва да победи времето. Ето в какво се състои главната задача при синтезирането на белтъка. Пред себе си аз си поставих задачата да синтезирам живо същество в продължение на един месец, по-точно на три седмици.

– Защо такъв малък срок? – удивих се аз.

Брайнин отново се усмихна и подръпна брадичката си.

– Искях да направя всичко това в периода, когато моите сътрудници са в отпуск.

– Странно. Нима не се нуждаехте от тяхната помощ?

– Видите ли, не исках да се показвам пред тях като изкуфял старец. Опитът, както аз го замислих, изглежда така див, така невероятно глупав, че... Накратко казано, беше ми неудобно пред моите сътрудници, които все още ме считат за човек, способен да се занимава с научна дейност. Особено, ако резултатите от опита се окажеха отрицателни.

– Нищо не разбирам.

– Цялата работа е във фактора време. Вие навярно знаете класическото описание на майката – Земя, как тя е изглеждала в онези далечни епохи, когато живота току-що се е зараждал. Кислород в атмосферата не е имало, а само първични газове като амоняк, метан и водни пари. Моретата са представлявали от себе си наситен с различни вещества бульон, в който всичко се е смесвало, встъпвало в реакция, съединявало, разлагало и така нататък. И всичко това става в условията на силна горещина, яростно ултравиолетово и рентгеново излъчване на Слънцето, космическите излъчвания, фантастичните, по своите сили, бури със страшни мълнии и оглушителни тътнежи. Та ето защо, за да ускоря

решението на задачата, аз започнах опита със създаване на подходящ модел на първобитната Земя. Моят модел трябваше да бъде достатъчно „първобитен“, за да може на него самопроизволно да се зароди живот, но не толкова „млад“, че този процес да започва на празно място. За да победя времето, аз реших „да помогна“ на своята миниатюрна Земя с всички средства на съвременната химия. Защо да чакам, докато самостоятелно възникнат карбидите на металите? Защо да чакам появяването на най-простите аминокиселини, когато всичко това е синтезирано? Реших да оставя на случая това, което е натрупала съвременната химия и което се намира в моята лаборатория.

Представяте си какъв древен алхимик изглеждах аз, когато хвърлях в моето море, в аквариума под стъкления капак, огромно количество реактиви, органически и неорганически, които съдържаха атоми на водорода, кислорода, азота, желязото, никела, цинка, и други елементи.

Не мислете, че аз вършех това без всякаква система. Химическите реактиви аз слагах в първобитното море примерно в тези съотношения, които биха обезпечили приблизителния елементарен състав на белтъка. Не се затруднявах с излишни точни измервания. Нали природата, когато е създавала живия белтък, не се е ползвала от аналитични везни? Мощни бъркалки непрекъснато размесваха съдържащото се във ваната. Под нея бяха поставени електрически печки, които нагряваха водата до кипене. Над моя първобитен океан яростно светеха четири мощни живачни лампи със свръхвисоко напрежение и излъчваха потоци ултравиолетови лъчи. Две рентгенови инсталации непрекъснато

облъчваха морето, а поставените на различни места радиоактивни изотопи хвърляха върху намиращите се във ваната вещества потоци от алфа, бета и гама-лъчи, пронизваха бульона с мощни снопове неутрони.

Сега вие ще видите това необикновено съоръжение! Когато го създавах, сам на себе си изглеждах луд. Ако моите сътрудници бяха видели този опит, който напомня опитите на ненормалните алхимици, те биха решили, че моето място не е в съвременна лаборатория.

И когато всичко беше готово, аз пуснах своята първобитна природа в действие. От високоволтния генератор атмосферата над ваната се пронизваше от силни мълнии. Кипеше водата, наситена с повече от десет хиляди вещества. Бръмчаха трансформаторите на рентгеновите инсталации. Ревяха моторите на електрическите бъркачки. Дозиметрите показваха висока степен на радиоактивност в разтвора и в пространството, което окръжаваше ваната.

Аз следях всичко, което ставаше в океана по приборите, поставени в друго помещение. Периодично изключвах източниците на излъчванията и влизах, за да поглеждам какво става.

В аквариума се извършваха удивителни събития: разтворът се оцветяваше в ярки цветове, после изведнъж на дъното се наслаждава утайки, или стените се покриваха със сребрист пласт; на повърхността възникнаха розови смеси, сякаш в течността имаше масло. Продължавах да разбърквам съдържанието, подхвърлях разтвора наслуки на най-фантастични въздействия на температурата и излъчванията. Два или три пъти охлаждах ваната почти до замръзване, след това отново я нагривах до кипване,

многократно увеличавах и намалявах интензивността на рентгеновите и ултравиолетово облъчване. Няколко пъти прикрепвах към ваната източници на ултразвукови колебания и я пронизвах с потоците на ултразвука. Това, което ставаше в моя модел на първобитно море, навярно може да се сравни със самия ад. Този ад прекрати своето съществуване тогава, когато календарът показа, че скоро ще се върнат от отпуск моите сътрудници.

Никога не ще забравя деня, когато за първи път видях разтвора в аквариума в спокойно състояние. Течността беше кристално чиста, на дъното лежеше рохкава сива утайка, от различни ъгли на ваната бавно се издигаха малки мехурчета газ.

Ако в течността има нещо живо, то трябва да диша. Тогава реших да пусна под калпака, който покриваше ваната, малко въздух. Щом направих това, изведнъж пред очите ми стана истинско чудо. По цялата маса на разтвора заблестяха малки звездички, които бързо се превръщаха в желеобразни полупрозрачни зърна. Те се сливаха бързо една с друга в топчици, после в по-големи буци и накрая започнаха да растат! Скоро някои екземпляри пораснаха колкото кокоше яйце и тогава забелязах, че продълговатата опалова маса не е еднородна. В самия ѝ център се виждаше кърваво петно. Това беше ядрото на живата първобитна клетка!

- Защо мислите така? – попитах аз поразен.
- Елате, ще ви покажа, защо мисля така!
- Вие ще ми покажете синтезиран жив белтък?
- Ще ви покажа синтезирано живо същество.

Пресякохме кабинета на Брайнин и влязохме в страничната врата. Той завъртя ключа и лабораторията се изпълни с ярка електрическа светлина. Спрях се като закован пред странно съоръжение, което напомняше гигантски аквариум под тънък стъклен похлупак. Над правоъгълния сандък на металически поставки бяха склонили своите хоботи рентгенови тръби, на стативи в рефлектори блестяха живачни лампи. Аквариумът се издигаше на две металически опори, под които минаваха електрически проводници.

Брайнин заобиколи ваната и включи прожектора, който прониза с ярките си лъчи цялата течност. Извиках от изненада. Течността, която дотогава ми се струваше просто мътна, изведнъж засия с всички цветове на дъгата. Розовите петна не стояха на едно място, а бавно се движеха в различни направления. В центъра на всяко от тях се намираще кехлибарено петно, което попадайки в преките лъчи на прожектора, пламваше с кървавочервена светлина. Балончетата периодически бавно се спускаха на дъното, изтегляха се в дълги питки и захващаха наслоилата се по дъното утайка. За миг те добиваха млечен цвят, но постепенно отново започваха да светлеят...

– Те се хранят! – казах аз.

– Да, те се хранят и делят както всяка жива клетка. Погледнете това изумително зрелище.

Академикът ми посочи съвършено неподвижен екземпляр, който изглежда се бе отпуснал на самата повърхност на течността. Неговото тяло беше плътно облепено с множество мехурчета газ и той очевидно растеше.

– Сега ще насоча светлината върху него и вие ще видите истинска класическа митоза, това, което до сега можехме да наблюдаваме само под микроскоп.

Освен червеното ядро, в тялото на това същество, към двата полюса се появиха две жълти звездички. От тях към ядрото се протегнаха тънки нежни лъчи. Нишките се залепиха за противоположните страни на ядрото и започнаха да се скъсяват. Ядрото затрепери и изведнъж се разкъса на две части. Едновременно с това цялата гигантска клетка се стесни по средата, като че ли я пристегнаха с невидим пояс и се раздели на две.

Стоях пред ваната потресен. А нежните прозрачни същества продължаваха да се делят, да се движат, да се сблъскват...

– Кажете ми, защо всички те са еднакви? Защо във вашия океан не възникнаха изведнъж много видове живи същества?

Брайнин повдигна рамене!

– Мен това също ме учудва. Утре смятам да започна опити за създаване на нови видове.

– Как?

– Ако се вярва на съвременните теории, то един от факторите за възникване на нови видове живи същества се явяват мутациите на хромозомите. В ядрата на моите първобитни клетки, или както аз ги кръстих, протеноиди, навярно, също има хромозоми, които определят и стабилизират техния сегашен вид. Ако ми се удаде да въздействам на хромозомите така, че да се измени тяхната химическа структура, възможно е да се появят и нови видове.

– Как мислите да въздействувате на тези хромозоми?

– С гама-лъчи. От радиобиологията е известно, че гама-лъчите особено често предизвикват мутации.

– Михаил Федорович! Ако разрешите, утре ще дойда при вас с фотоапарата и ще снима всичко, което става и възниква след вашия нов опит. Нали това е истинска революция в биологията! Уверен съм, че сега, когато ще можете да покажете пред цял свят това, което ви се е удало да направите за тези три седмици, никой няма да ви счита... за...

Аз смутено прекарах ръка по челото си.

– Искате да кажете, че победителят не се съди?

– Именно това.

На другия ден аз нарочно не отидох в редакцията, за да не вълнувам преждевременно своите другари. Щом ще пиша за изключителното откритие на академик Брайнин, то по-добре е всичко да стане на един път: и за това как е бил извършен опитът, и какво се е получило и какво се очаква занапред.

Стиснал фотоапарата, аз скитах из града, а пред очите ми плаваха бавно желеобразни балончета, които се преливаха във всички цветове на дъгата. Те ми се мяркаха във витрините на магазините, в очите на минувачите. С нетърпение поглеждах часовника и чаках часа, когато отново ще пристъпя прага на лабораторията за биосинтез.

Дойде уреченият час и аз полетях по стълбата към третия етаж на познатото ми здание.

На моето почукване дълго не се отговаряше. После зад вратата се чува забързани крачки и когато тя се отвори, видях срещу себе си

Брайнин, задъхан, развълнуван. Той държеше в ръката си предмет, който напомняше детска лопатка.

– Хубаво е, че дойдохте – каза той без да се ръкува. – Сега ще ми помогнете. – Той буквално се затича към стаята, където беше аквариума и аз тръгнах след него.

На вратата аз се спрях и не повярвах на очите си. Всичко беше както вчера, но пред мен беше аквариум напълнен с черна като смола маса!

– Какво е станало?

– Това са нови твари... – измърмори Брайнин. – Повдигнете покривното стъкло, а аз ще се опитам да ги измъкна...

– Кого?

– Проклетите мутанти, дявол да ги вземе, вдигайте!

Без да разбирам нещо, аз вдигнах голямото плоско стъкло над аквариума, а Брайнин започна да шари из черната течност. От ваната силно миришеше на сероводород. За миг той хвана нещо и над повърхността на течността за секунда се показа кафява желеобразна маса, която шумно трепна, изплъзна се и плесна в течността.

Брайнин се дръпна настрана и изтри потното си чело.

– Малко ще почина. Струва ми се, всичко пропадна...

– Какво се е случило? – попитах аз, когато седнахме в неговия кабинет.

– Когато си отидохте поставих под ваната кобалтовата пушка и наслуки облъчвах моите протеноиди с гама-лъчи. Десет минути, не повече. След това махнах източника и започнах да чакам какво ще стане. Представете си, колкото и да чаках, нищо особено не

ставаше. Новите поколения протеноиди бяха точно такива, каквито бяха и техните прадеди. Тогава се прибрах в къщи. Когато дойдох сутринта в лабораторията, видях страшна картина. Сред съвършено прозрачните особи, изведнъж се появиха тъмнокафяви същества с пипалца. Тяхната структура беше съвършено асиметрична. По вид те напомняха огромни амеби. Страшното не е в това. За мой ужас забелязах, че новите макробактерии периодически нападат своите прадеди и безжалостно ги изядоха. След като беше унищожен един първичен протеноид, изведнъж настъпи деление на вторичния и по такъв начин със всяко следващо поколение хищниците ставаха все повече и повече. Едновременно с това ваната мътнееше и накрая стана съвсем непрозрачна. Чак тогава аз разбрах какво се е случило. Бях загубил безвъзвратно най-първия вид! Изпаднах в отчаяние и се затичах към най-близкия магазин, откъдето купих ето това. И докато се опитвах с лопатката да изловя черните мутанти, изведнъж открих, че във ваната те са много малко и с всяка минута стават все по-малко и по-малко. Отначало реших, че те просто загиват. Но когато веднъж изтеглих огромна, голяма колкото човешка глава буца слуз, разбрах, че те просто се изяждат един друг и остават да живеят най-силните. И ето, сега във ваната навярно са останали не повече от три-четири същества. Трябва да погледна що за явление е това. Трябва!

Ние отново се върнахме при ваната, Течността в нея беше спокойна, на повърхността възникнаха големи черни вълни,

– Виждате ли, те се бият помежду си. Всеки от тях иска да направи другия своя жертва!

Аз оттеглих към стената стъклената покривка.

– Михаил Федорович, дайте ми вашето оръжие, ще се опитам да хвана някоя твар.

Аз засуках ръкави и започнах бавно да движа лопатката из гъстата маса. Дълго време не можех да напипам нищо, но накрая докоснах нещо твърдо и тежко на дъното. Тази твар се дръпна встрани и трябваше отново да я търся, Колкото по-често това същество ми избягваше, толкова по-ожесточено се опитвах да го хвана. И когато един път тази твар се издигна към самата повърхност, аз я хванах и я вдигнах високо във въздуха.

Това, което лежеше на плоската алуминиева лопатка, изведнъж се изду по всички посоки, засвистя срещу лицето ми и от черната слизеста маса се изтегли кафява тръба, оранжева отвътре.

– Хвърляйте го в съда! – завика Брайнин. – По-скоро!

Изненадан, протегнах ръка с лопатката, без да мога да съобразя, какво трябва да правя. А кафявата твар през това време се изду като огромна гумена топка и свистящата тръба се превърна в широко отворена уста, която изведнъж се изви и се впи в ръката ми.

Не почувствах болка, а само противно хладно докосване и още едно усещане, като че ли на ръката ми поставиха вендуза, която с огромна сила всмукваше кожата ми. Изведнъж нещо ме парна и аз с отвращение отхвърлих от себе си гадната твар.

– Какво направихте! – завика Брайнин. – Трябваше да я сложите в съда!

Разтреперан от ужас, гледах как от ръката ми се отлепваха парчета от кафявата твар. Встрани до самата стена, се гърчеше тялото на огромния бактерий, лишен от своя орган за хранене. Брайнин се опитваше с ръце да сложи остатъците в съда, но всеки

път когато той се доближаваше до уродливото същество, то със свистене се издуваше във всички страни и пръскаше черна горчива слюнка.

После агонията се прекрати, първобитният хищник се отпусна и по всички посоки по пода потече гъсто черно мастило...

– Всичко се свърши... – каза академик Брайнин.

– Може би във ваната е останало още нещо?

Той започна да бърка с лъжицата по всички посоки, но без успех.

– Това беше последният – каза той. – Жалко. Утре ще си дойдат моите сътрудници и аз няма какво да им покажа, Как странно се получи всичко.

Разтривах изгореното място на ръката си и се мъчех да успокоя стареца,

– Нищо. Сега вие знаете как се синтезират тези твари. Във всеки случай вие можете да направлявате фактора време. Три седмици, вместо милиони години, това не е малко.

Той се усмихна леко и забеляза:

– Вярно е, но вие разбирате ли, какво може да се случи. Когато хвърлях във ваната различни химически вещества, аз не ги мерих точно и даже не помня, какво хвърлях тук. А ако повторно опитът не даде резултат?

– Непременно ще се получи – рекох аз. – Нали природата, когато е хвърляла в световния океан различни химически вещества, също не пи е мерила и не е знаела какво прави.

– В това има логика. Какво да се прави, ще опитаме отново.

– И не само логика, но и съвършено нова методика. Размислих над вашия опит и дойдох до извода, че той ще има огромно значение за развитието на цялата наука. Ако той се повтори с успех,

ще се открият съвършено нови пътища за синтезиране на нови вещества и материали. Затова е нужно само по-щателно да се изучат природните условия, при които са възникнали веществата и организмите и колкото се може по-точно да се възпроизведат те в лабораториите. Много ви моля, когато се появят тези първи, красиви същества, да ми позвъните в редакцията, преди да почнат да се получават отвратителните мутани. Та и нужно ли е те да се получават въобще?

– А как иначе! Синтезът на живия белтък и живия организъм – това е само началото на новото направление в биологията. Понататък е нужно да се проследят всички етапи на еволюцията на тези същества от нисшите форми до висшите.

– Може би по този път, вие ще дойдете и до ихтиозаврите? – засмях се аз.

– За това трябва да се помисли. Ако можем да ускорим процеса на образуването на първичната жива клетка, защо да не можем да ускорим и нейната еволюция? Особено ако е известно от какво се определя тя.

– Геоложки епохи за седмици и месеци в лабораторни условия?

– Точно така!

– Но, тогава непременно ми позвънете в редакцията. Обещайте ми, Михаил Федорович?

– Обещавам.

И сега аз с нетърпение чакам да ми позвъни по телефона академик Брайнин.

Разумът на Вселената

Научно-фантастичен роман (откъс)

А. Студитски

„Нашата планета не е сама“, „Открита е нова страница в живота на вселената“, „Вестител от космоса“, „Най-голямата сензация на нашите времена“ – такива заглавия пъстрееха през тези незабравими дни във вестниците от целия свят. „Пицундският метеорит се оказа изкуствено небесно тяло – космически снаряд... Обследването и разработката на средствата за изучаване на неговото съдържание са възложени на специално създаден комитет при Академията на науките на СССР...“

...Начинът беше смешно прост. Юри и Ярослав отидоха при павилиона, където се извършваше отварянето на космическия снаряд, много рано. Дочакаха времето, когато започнаха да пристигат колите и пред входа започнаха да се събират и да преминават групите на поканените. И в самия разгар на събирането, когато при контролата стана известно задръстване, те се промушиха в тълпата, облечени в бели колосани престилки, с хирургически шапчици, също като сътрудници, излезли за миг от зданието. Както и очакваше Ярослав, на тях дори не им обърнаха внимание. Те се запътиха към централната зала и се спряха в прохода, за да се огледат.

Огромното тяло на снаряда висеше във въздуха, издигнато от гигантски кулокранове на височината на третия етаж, под самия купол на зданието. Отделената от него основа със седем

контейнера стоеше на най-долната платформа, от която сега се спускаха стълбички към всички проходи между редовете на амфитеатъра. Юри и Ярослав жадно впиваха поглед в откритата се пред тях картина.

Шест отвесни контейнера бяха отворени отгоре и отпред, откъм страната, обърната навътре към централната камера и сега приличаха на огромни шкафове за книги с полици, плътно запълнени с полупрозрачни жълто-розови призми като с книги. Над средния, разположен хоризонтално контейнер висяха някакви сложни апаратури, блокове, въжета, които напомняха на Юри механизми за подготовка на цирков номер.

Аудиторията бързо се изпълваше. Влизаха все нови и нови групи хора, изкачваха се походите, запълняха редовете.

– Извинявайте, но седящите места не са за нас – каза Ярослав, като се огледа встрани.

– Тук ще стоим – отвърна Юрий. – Гледай колко такива като нас има.

И наистина сега почти навсякъде се виждаха такива хора в бели престилки, очевидно сътрудници на Комитета. Но те не заемаха местата в амфитеатъра – очевидно всичко бе определено за поканените. Аудиторията се изпълни до последното място. Юрий и Ярослав плътно се притиснаха към площадката, на която се намираще основата на снаряда заедно с контейнерите. Зад масата на президиума на три реда столове се бяха събрали около тридесет души. Юрий видя белите коси и връзката – папийонка на професор Брандт, тежкото тяло на професор Ермолин, могъщата фигура на

академик Куликов. Председателят натисна копчето на звънеца. Тенишев стана. Веднага в аудиторията настъпи тишина.

– Драги колеги, членове на Комитета по изучаването на космическия снаряд, уважаеми наши гости! – каза Тенишев, като обиколи аудиторията със спокойния поглед на светлите си очи. – Ние искаме да обсъдим днес внесеното преди една седмица от Комитета решение за отваряне на големия хоризонтален контейнер, който е разположен в централната камера на космическия снаряд. Ако това решение не срещне възражение от страна на събралите се, ще можем още днес да извършим отварянето, използвайки опита, натрупан при отварянето и изследването на първите шест контейнера.

След внимателно изследване, Комитетът стигна до единодушното заключение, че призмите са предназначени за запазването и предаването на информация, изпратена на Земята от неизвестна нам планета. В продължение на шест месеца беше извършена доста значителна по своя обем работа, насочена към това, да се разберат принципите на записването на информацията и нейното възпроизвеждане. В непосредствените изследвания участваха повече от сто души специалисти по всички видове звуко- и видео-записи и по телевидеотехника, а като консултанти – почти всички известни в нашата страна и в чужбина учени, работещи в областта на теорията на информацията.

Тенишев говореше спокойно, без жестикулации, с равен глас, но лицето му издаваше възмущение.

– Трудността на стоящата пред нас задача беше изключителна. В действителност всички известни нам примери, като се започне от

дешифрирането на египетските йероглифи от великия френски историк Шамполион, през двадесетте години на миналия век и се свърши с дешифрирането на писмеността на племето майя от съветските учени в Новосибирск, в началото на шестдесетте години на сегашното столетие, си приличат по това, че те се отнасят до далечното минало и до по-малко развита култура. Докато в сегашния случай подлежащата на дешифриране информация се отнася до култура, изпреварила нашата съвременна култура вероятно с хиляди, ако не и с милиони години.

По гръбнака на Юри полазиха тръпки, както в далечното детство при най-вълнуващите места в приключенските романи.

– И все пак нашата теория на информацията ни позволява да разберем принципа на действието на всяка система, колкото и сложна да ни изглежда тя. Още по външната форма на призмите специалистите стигнаха до заключение, че записът на информацията трябва да има вид на спирала, завита около централна ос и на определено разстояние от нея. Не искам да ви изморявам с описанието на безбройните опити, с помощта на които бе разкрита структурата на информацията. Удаде ни се да установим, че това е кристална и паракристална структура. Това откритие ни показва пътя към трансформирането на записа в други видове сигнали, пригодни за превръщане в звук и светлина.

Тенишев направи пауза и вдигна от масата куп хартия.

– Ето част от схемите, които бяха изпитани за превръщане на импулсите в звукови и светлинни сигнали. В края на краищата се появи идеята за трансформирането им в телевидеосигнали.

В аудиторията се понесе шум от възбудени гласове.

– Сега ще ви покажем малка кинодокументация от първите наши опити с телевидеорепродуцирането на импулсите, снети от кристалната пътечка на информационните призми.

Светлината загасна.

На екрана се появи надпис: АI.

– Условният шифър – поясни Тенишев, – с който ние означаваме записите. Буквата – една от шестте – по числото на контейнера. Цифрата означава номера на изследваната призма. Това е първата, с която започнахме да работим.

Надписът изчезна. За няколко секунди аудиторията потъна в пълен мрак. После сред синята непроницаема тишина се чу слаб, едва доловим вибриращ звук, напомнящ контраалтов женски глас.

– Ето така започва винаги – каза Тенишев – при всяка призма.

Сега ясно се чуваше женски глас с мек гръден тембър, едва оцветен с тона на някакъв инструмент, нещо като електрофон. В него се долавяше някаква мелодия, напомняща гукане на гугутка, на три-четири ноти, които създаваха кратки музикални фрази.

Ее-ии, аа-оо – определи най-сетне Юри, който тръпнеше от възторг. – Ее-ии, аа-оо.

Да, това бяха думи, произнасяни разчленено, две отчетливо различни думи: отначало еи, после ао. И пак еи-ао, еи-ао.

Екранът се освети от мъгливо, трептящо и искрящо като скреж на слънце сияние. Гласът продължаваше да говори. На екрана се появи картина с ослепително бели блестящи точки на черен като въглен фон.

– Това очевидно е изображение на звездно небе. Нашите астрономи определят основните съзвездия – пояси Тенишев. – Сега ще има пауза. Кой знае защо изображението изчезва.

Екранът изгасна. По него пробягваха неясни искри, светлинни пояси. Гласът продължаваше да звучи. И изведнъж на черния екран отново блеснаха белите трептящи точки и петна, като бавно се движеха в пространството.

– Това е системата, към която се отнася планетата, пуснала снаряда – каза Тенишев.

Сега вече бяха ясно видими две горящи петна, които се движеха по силно удължена елипса. Около всяко от тях се въртяха рой светли кръгли петна.

– Система от двойни звезди – каза Тенишев. – Едната има шест, другата седем спътника. Забележете – петата планета на лявата звезда има четири собствени спътника. Това именно е тя.

Роякът заплава насреща като се приближаваше. Ето, в центъра на екрана вече се появи голяма топка, заобиколена от летящи около нея на разни разстояния малки топчици. Централната се приближи, като се въртеше около оста си. Сега тя зае почти целия екран. Вече се очертаваха някакви петна, грапавини, вдлъбнатини, морета и планински вериги по нейната повърхност. Гласът все пееше: еи-ао. И изведнъж всичко изчезна, по тъмния екран пробягаха светли ивици.

– Пак прекъсване – спокойно каза гласът на Тенишев. – А сега идва най-интересното.

И отново от мрака зазвуча глас. Но това вече беше друг глас – мъжки, баритон, също напевен и мелодичен.

– И ое, и ое – чу Юри.

И ето, стана чудо. Това беше като блясък на мълния. На екрана се появи удължена светла фигура, напомняща фигура на човек, появи се и изчезна, като остави неясно, дразнещо впечатление на нещо, което е изчезнало, преди да можеш да го разгледаш. Ето, тя отново се появи. Сега ясно се виждаше силуетът на висока стройна юношеска фигура – глава и широки плещи, дълги тънки ръце, длани с дълги пръсти, тесни бедра, дълги крака. И всичко пак изчезна. В аудиторията светна.

Буря от аплодисменти премина по редиците. Развълнувани, всички присъстващи в залата станаха на крака. Председателят напразно натискаше копчето на звънеца. Най-сетне Тенишев взе думата.

– Както се убедихте, информацията, записана в призмите, в последна сметка се разкрива в най-достъпната за разбиране форма – във вид на звуков филм. Забележете и постройката на информацията с определяне на мястото ѝ в Галактиката и запознаване с нейните обитатели. По-нататък се дават основните предмети и понятия, необходими за дешифрирането на техния език. Вие чухте първите думи. С тях започва всеки текст. Нашите лингвисти предполагат, че думите „ei ao“ означават „говори Ao“. Но това са повече догадки, отколкото обоснован превод. Очевидно, ако ние бихме изпратили в космоса информацията, щяхме да я започнем с думите „говори Земята“. По-нататък се явява образът на участъка от Галактиката, където е разположена планетата, която те наричат Ao. Тази част от информацията вече е дешифрирана от нашите астрономи. Предполага се, че планетата Ao е спътник на

едно от двете слънца, които образуват знаменитата двойна звезда 61 от съзвездието Лебед.

– Не е изключено тази планета да е същият онзи огромен спътник на едно от слънцата на 61 Лебед, открит от американския учен Стрянд през 1943 г. и след това изучен от съветския учен Дейч. Следващите думи, които съпровождат появяването на живото същество, което прилича на човек, звучат като „и ое“. Лингвистите ги превеждат с „това е Ое“, т.е., обитател на планетата Ао, или аоит, както бихме казали ние. Сега ние вече разполагаме с около седемстотин думи, дешифрирани с помощта на съпровождащия ги образ, както и със стотина свързани изречения. Ние ще продължим да подобряваме конструкцията на телевидеорепродукторите за дешифриране на информацията. Но възможен е и друг, значително по-лек път. Казвам възможен, защото засега неговото съществуване е само хипотеза. Този път се заключава в това да се използва за дешифрирането на информацията телевидеорепродукторът, който очевидно е изпратен в снаряда.

Из аудиторията се понесоха възгласи на удивление и недоумение. Тенишев вдигна ръка, за да възстанови тишината.

– Че такъв уред е бил опакован в една от камерите на снаряда, едва ли може да има съмнение – продължи тон. – Въпросът е къде се намира този уред. В горната камера не бе открит, долната е почти напълно разрушена. Има все пак основание да се предполага, че в централния контейнер, разположен в средата на камерата, се намира телевидеорепродукторът. Комитетът взе решение за отварянето на големия контейнер.

Тенишев седна. Веднага от първия ред се вдигна ръка. Мургав индиец зададе въпрос.

– Кажете как гледа Комитетът на мнението на професор Панфилов, че в големия контейнер могат да се намират живи същества във витрифицирано състояние?

– Комитетът обсъди това изказване, а също и писмото на професор Панфилов, изпратено до Комитета, в което професорът пише, че в течение на 30-те години, през време на които снарядът е прелетял от едната обитавана планета на другата, в него са могли да се запазят във витрифицирано състояние живи същества. Повечето от членовете на комитета не се съгласиха с това мнение. Но дори и да беше така, ние не разполагаме с никакво средство за възстановяване живота на високоорганизирани живи същества във витрифицирано състояние. Това е още по-трудно, отколкото да се дешифрира изпратената в малките контейнери информация. Във всеки случай всички московски специалисти по съживяване на организми, начело с директора на Института по съживяване се намират тук и са готови да вземат всички необходими мерки, ако това се наложи.

От сложно преплетените приспособления, висящи над основата на снаряда, към големия контейнер започна да се спуска някакво сложно устройство. Двама души в работни комбинезони го прикрепиха внимателно към основата. В ръката на единия се появи някакъв инструмент с дълъг и дебел електрически шнур. В проходите се засуетиха кинооператори, нагласявайки с трескава бързина апаратите си за снимане. Откъм купола блесна ярка светлина на прожектори.

Техниците дадоха знак. Бръмченето се усили. По-късно, вече от вестниците, Юри узна, че за разкъсване на молекулярните връзки, които държаха покрива на контейнера, са били използвани специални ултразвукови вибратори. Бръмченето се превърна в тънък виещ звук. И изведнъж сред напрегнатата тишина в залата се разнесе силна експлозия, – сякаш от спукване на гигантски въздушен балон. Горната стена на контейнера потръпна, появи се цепнатина, от нея заизлизаха кълба от пара, която мигновено се стапяше във въздуха. Юри чу шум, викове, тропане на крака и острия звук на председателското звънче. Всички бяха наскочали от местата си. Тенишев се наведе към микрофона и прилепи устни до мембраната, така че гласът му прозвуча като гръм в аудиторията:

– Спокойствие! Няма опасност! Взривният звук е предизвикан само от разликата в налягането в контейнера и в залата! Моля да се пази ред и тишина!

Но гледката, която се откриваше пред очите на хората, действуваше по-силно от призивите на председателя.

Цепнатината, която отделяше горната част на контейнера от основата, се очерта по цялата дължина, така че капакът действително се отдели и се плъзна като шейна по пързалка. Движеше се бавно, едва забележимо, после все по-бързо и по-бързо. Вече се откри половината контейнер, запълнен с прозрачна, кипяща като в котел течност, и се показаха блестящите като стопено сребро вътрешни стени на контейнера. Още миг и капакът падна с рязък металически звън.

Остър парещ хлад лъхна Юри в лицето. В залата се вдигна невъобразима глъчка.

– Спокойствие! – пак ечна гласът на Тенишев. – Изпарява се течен хелий. Сега ще бъдат включени горните вентилатори.

Потокът хладен въздух плисна нагоре. Без да откъсва очи, Юри наблюдаваше контейнера. Равнището на клокочещата течност непрекъснато спадаше, вече се очертаваха контурите на някакви предмети все от същото блестящо вещество. И изведнъж клокоченето в контейнера се прекрати и през мигновено изравнилата се повърхност на течностите се показаха очертанятията на две голи човешки тела.

Хората в бели престилки веднага се спуснаха от всички проходи към площадката.

– Внимателно! – извика Тенишев, като надви с гласа си нарастващия шум от залата. – Температурата е около абсолютната нула!

Ярослав скочи на площадката. Юри машинално се спусна след него. В центъра на контейнера, на подставки от същия блестящ метал, под капак от прозрачно вещество, което повтаряше контурите на закритите от него тела, лежаха две същества – юноша и девойка, човешки и нечовешки, които и приличаха, и не приличаха на хора – като фигурите на ангелите от фреските на Рубльов или от картините на Ботичели. Те бяха удължени, но по-тънки от обикновените човешки тела. Беломатовата полупрозрачна кожа излъчваше странна светлина, сякаш бе осветена отвътре. Лицата бяха невъзмутимо спокойни.

В залата настъпи тишина. Всички стояха по местата си като вцепенени, без да откъсват очи от прекрасните тела. Само един

висок мъж в бяла престилка, който ръководеше работата на лекарите, даваше нареждания с невисок глас.

Прозрачната обвивка, която покриваше телата на гостите от космоса, се пукна и изчезна като сапунен мехур.

Изпарението в контейнера се прекрати. В залата стана чувствително по-студено, макар че мощните вентилатори под купола продължаваха да бучат. Едрият мъж в бяла престилка се наведе над контейнера, като се вглеждаше в лицата на лежащите. Сега Юри видя сложна плетеница от тръби, маркучи, ремъци, все от същото блестящо вещество, които свързваха телата в контейнера с някакви сложни апаратури, разположени край леглото им.

– Може би професор Ефремов ще каже какво може да се предприеме – се чу гласът на председателя.

Висок мъж в бяла престилка сви рамене.

– Те са витрифицирани – каза той, като се обръщаше към президиума. Гласът му без микрофон звучеше глухо. – Сега техните тела са твърди като стъкло.

– В такъв случай трябва да се осигури девитрификацията им! – каза някак раздразнено председателят.

Ефремов безнадеждно поклати глава.

– Ще се опитаме. За съжаление съвременната наука няма опит в тая област. Ние можем да витрифицираме и да девитрифицираме само отделни животински клетки и тъкани, и микробни клетки. Сега ще пуснат топла вода. Но аз се съмнявам, че това ще даде някакъв резултат. Телата са обезкръвени. Очевидно в техните кръвоносни съдове има солена разтвор от глицерин.

В контейнера бяха пуснати маркучи и по блестящите метални апарати бликна гореща вода. Юри продължи да стои край контейнера сред другите хора в бели престилки. Тресеше го от възбуждение. Равнището на водата бързо се надигаше. Ето, тя вече напълно закри лежащите в контейнера тела. Само лицата, тези прекрасни човешки лица се подаваха над водата. Професор Ефремов и двама негови помощника навлякоха гумени комбинезони и прескочиха стената на контейнера. Ефремов пак поклати глава.

– Очевидно тук има някакво автоматично устройство за вливане на кръв – каза той полугласно на своите асистенти. – И други за масаж на сърцето, за да се осигури движението на кръвта при вливането.

Лекарите масажираха гърдите и раменете на лежащите все така неподвижно тела. Юри постепенно си проби път до предната част на контейнера, така че сега лицето на момичето се намираше на не повече от половин метър от него. Той видя тънкия нос, острата брадичка, тъмните дъги на веждите и големите човешки очи, закрити от клепачи с ивица гъсти ресници. Да, това беше прекрасно женско лице, озарено от израз на ясна и висока мисъл. Лицето на момичето беше леко извърнато в страни, така че Юри се намираше точно срещу него.

Ефремов се изправи, като изтри с ръкава на престилката потта от челото си.

- Температурата на покривалата? – отсечено запита той.
- Трийсет и шест – отвърна помощникът.
- Сега да се опитаме да започнем вливането...
- Всичко е готово – отвърна помощникът при апаратите.

– Включвайте!

Забръмчаха мотори. В залата настъпи дълбока тишина. Колко минути трая това напрегнато, страстно очакване? Но нима може да се забележи времето, когато то е спряло!

В неподвижно и безгрижно спокойствие бе застинало лицето на момичето, сякаш то спеше. И изведнъж – не, цял живот Юри не ще забрави този миг! – изведнъж му се стори, че устните на момичето трепнаха. Той впи очи в лицето му. Да, устните явно се раздвижиха, сега затрептяха и миглите. И ето, очите – невероятни, огромни очи с тъмни зеници – се отвориха. За някакъв неуловим миг, може би някаква частица от секундата, Юри почувствува върху себе си погледа на тези очи. Какво се отрази в тях? Уплаха, ужас, тревога? Не! В погледа светеше вълнение на неочаквана радост, тържество на осъществена мечта, възторг от достигнатата цел.



Индекс Е-81

Научно-фантастичен разказ

И. Варшавски

Редакциите на братските списания решиха да задоволят желанието на читателите и започват размяната и отпечатването на конкурсни разкази още преди журито да е взело решение. Поместваме разказа „Индекс Е-81“ от И. Варшавски (в СССР конкурсът е явен), който ни бе изпратен от списание „Техника-молодежи“

Хваналият кафява корица бифтек цвъртеше в тигана сред ореол от ситни пръски масло.

До димящата чаша кафе препечени хлебчета чакаха да ги намажат с ягодов конфитюр. Сочна жълтозлатиста круша беше приготвена за завършек на закуската. Зрителните нерви първи донесоха информацията до мозъка. Почти едновременно тя беше допълнена със сложна гама от приятни миризми и сравнена с миризмите, които се пазеха в клетките на паметта. След това мозъкът даде команда. Послушните слюнчени жлези намокриха слизестата ципа на устата, ритъмът на свиването на стомаха се ускори и така нататък. По сложните канали за обратна връзка с

мозъка беше предадена информацията: „Организмът е готов да приеме храната.“

Сам посегна да вземе вилицата, но отзад някой хвана двете му ръце и ги изви.

– Ти пак къртиш на пейката! – каза един добре познат глас. – Хайде, дигай си чуковете оттук, докато не съм те завел при съдията!

Якият полицаи вдигна Сам на крака, пхна в ръцете му вързопчето, което служеше и за куфар, и за възглавница, и с един ритник му даде начален тласък в посоката, накъдето според него трябваше да насочи крачките си безработният.

Сам се затътри бавно по улицата. Едва сега той разбра колко му се яде. Вчера те двамата с Том, след като стояха цял час на опашка, получиха по чиния от благотворителната супа. Това беше всичко, което федералното правителство можеше да отдели за своите заварени деца от колосалните излишъци на продукти, натрупани в складовете.

Клетият Том! Хич не му провървя. Чинията супа само изостри още повече глада на този весел, висок като върлина негър. Вчера той се реши на отчаяна постъпка. Опита се да открадне с една тенджерата от помията, приготвена за свинете в крайградската ферма на Грейъм и, естествено, го хванаха. Удивително бързо работи съдът. Само след един час Том беше откаран зад решетката. Съдията изгуби за него не повече от три минути. Как каза той? Ах, да: „Когато крадат храната на свинете на мистър Грейъм, с това отнемат храната и на самия мистър Грейъм. В такива случаи законът не прави разлика между мистър Грейъм и неговите свине. Петнадесет дена затвор“.

„Може би ако Том не беше черен, нямаше да му хързулнат петнадесет дена. Тук, в южната част на страната, страшно не обичат цветните. Особено когато са без работа. Трябва да си обирам крушите от този град. Пак ще се пътува в товарни вагони. Хубаво ще е да почакам, докато пуснат Том. Когато си имаш другар, винаги е по-леко.“

Сам се обърна, усетил нечия ръка на рамото си.

Пред него стоеше малко човече с килната назад шапка.

– Има работа – каза човечето, без да вади цигарата от устата си.

Сам го изгледа от глава до пети.

– Ако дойдете, ще останете доволен – продължаваше човечето. – Решавайте по-бързо.

Сам кимна. Човечето махна с ръка и до него довтаса черна лимузина.

Колата спря до пететажна сива сграда в покрайнините на града. Сам и спътникът му се качиха на втория етаж.

– Почакайте тук – каза човечето и се скри зад вратата, на която имаше табелка с надпис:

„Вел. 3. Вул. Председател.“

След няколко минути то излезе и повика Сам с пръст. Стаята в дъното на коридора, в която човечето вмъкна Сам, беше потънала в мрак. Само на бюрото, до което седеше висок човек в бял халат, една лампа осветляваше разхвърляните по бюрото книжа.

– Презиме? – попита човекът с халата.

– Смит.

– Име?

– Самюел.

– Възраст?

– Двадесет и една години.

– Занятие?

– Безработен.

– Бертрам! – викна човекът в халата. – Пълно изследване по програма Ку – триста и шестнадесет.

Бертрам, млад човек с черни тънки мустачки, каза на Сам да легне на масата, сложена посред стаята. След няколко минути Сам беше оплетен с мрежа от жици. На гърдите, главата и китките на ръцете му поставиха металически маншети.

Бертрам отиде при един апарат, приличащ на голям телевизор.

– Лежете спокойно – каза той, като въртеше лостовете му. Сам почувствува леки бодежи. Без да отмества поглед от екрана, Бертрам седна на стола и зачука по клавишите на някакъв апарат, който приличаше на пишеща машина. Сам гледаше как изпод валяка на машинката запълзя черна лента с пробити по нея дупки.

– Готово! – каза Бертрам.

– Проверете биографичните данни с детектора за лъжа – каза човекът в халата.

Бертрам постави по тялото на Сам още няколко контакта.

Въпросите на пръв поглед нямаха помежду си никаква връзка.

– Страдате ли от киселини?

– Между вашите родители и деди не е ли имало негри и евреи?

– Болят ли ви зъбите?

– Как понасяте уискито?

– Спите ли дълбоко?

– От какви болести сте боледували?

След това го заведоха в съседната стая, където прегледаха гръдния му кош пред голям рентгенов апарат, взеха проба от стомашния му сок и му направиха анализ на кръвта. После той чу: „Можете да се обличате.“

Докато се обличаше, Сам наблюдаваше как Бертрам сложи черната лента с пробитите дупки в голяма сива кутия и натисна копчето, как на таблото на кутията засвяткаха зелени лампички. После нещо щракна и в ръцете на Бертрам се появи бяло картонче.

– Индекс Е-81 – каза Бертрам. – Става за мистер Фауст.

Човекът в халата дигна телефонната слушалка:

– Противопоказания няма, можете да го използвате.

Вратата се отвори и влезе вече познатото на Сам човече:

– Дженерал Кибернетик компани – каза то, – може да ви даде работа, но преди това съм длъжен да ви представя на клиента.

Този път колата спря до неголяма частна къща в най-модерната част на града.

– Мистер Фауст ви чака, мистер Дженингс – каза влезлият при тях в хола човек в черен костюм.

Те преминаха през зимната градина и се озоваха пред тежка дъбова врата:

– Мистер Дженингс, сър – каза човекът в черно, като отвори вратата.

В стаята, където влязоха, миришеше на лекарства, на парфюми и на още нещо, на каквото миришат отдавна непроветриваните неща.

В креслото до ярко пламтящата камина седеше малко старче със смръщено лице, прилично на сушена круша.

– Това е Смит, когото подбрахме за вас, мистер Фауст – каза Дженингс.

– Елате по-близо – пропищя един тънък глас.

Сам направи крачка напред. Няколко минути старчето го гледа с любопитство.

– Обясниха ли ви задълженията?

– Аз мислех, мистер Фауст, че преди да бъде получено вашето съгласие за тази кандидатура, всякакви обяснения са излишни – каза Дженингс, – макар че фирмата смята кандидатурата за напълно подходяща. Ние направихме най-щателни изследвания.

– Вече ми омръзна да чакам. Докато вие там се мотате, аз губя скъпоценно време. Достатъчно богат съм, за да се наслаждавам на живота, а тези магарета ме вързаха на празна ясла... Слава богу, минаха времената, когато човек, за да си върне младостта, трябваше да продава душата си на дявола. Аз мога да купя не само младостта, но и дявола. Накратко – обърна се той към Сам, – аз купувам от фирмата вашите усещания. Обяснете му, Дженингс. Виждам, че той бъкел не разбира.

– Добре, мистер Фауст. Вашите задължения, Сам, ще се състоят в това, да снабдявате мистер Фауст с усещанията на нормалния, здравия и млад човек, който се ползува от всички радости на живота.

– И от пороците – пропищя гласът от креслото.

– И от онова, което наричат пороци – съгласи се Дженингс. – За тази цел ще бъде уредена връзка между биотоковете на вашия мозък и биотоковете на мозъка на мистер Фауст. По-точно казано, вашите биотокове, разложени на хармоничните си съставки, ще

модулират честотата на радиовълната, на която ще бъде установена връзката между вас, и ще причиняват в мозъка на мистер Фауст съвсем същите усещания, каквито ще изпитвате вие. Фирмата ще достави след един час необходимата за тази цел апаратура.

Сам се оципа по бедрото. Не! Този път не спеше.

– Значи ли това – попита той, – че моите мисли ще се предават по радиото на мистер Фауст?

– Човешката мисъл е твърде сложно нещо, за да може да се направи това. Засега става дума само за предаване на най-простите усещания, свързани с физиологичната дейност на организма. В това отношение между вас ще бъде уредена най-тясна връзка. През сеансите, организирани по желание на мистер Фауст, неговите усещания точно ще копират вашите. Ето защо през това време вие трябва да се грижите да правите това, което ви е приятно. Ще живеете тук. Докато траят сеансите, на ваше разположение ще има лека кола, отделна квартира и открита сметка в ресторанта. Ще бъдете снабдени с малка сума джобни пари. Освен това фирмата ще ви плаща до три долара за всеки сеанс, които в началото ще бъдат удържани за погасяване на стойността на дадените ви дрехи. Днес ще се състои пробният сеанс.

– Мърей ще ви покаже вашата стая – каза старчето. – Мърей е моят секретар. Когато потрябва, отнасяйте се до него. Довечера бъдете готови за сеанса. Дженингс, погрижете се всичко да е в ред.

В определената за Смит стая Дженингс покани Смит да седне на стола, отвори стоящия в ъгъла куфар и извади оттам машинка за стрижене. След няколко минути черепът на Смит напомняше топка

за билиард. След това Дженингс взе една стъкленица и четка и намаза главата на Сам с някаква лепкава течност.

– Ще трябва да носите перука – каза той, като поставяше на главата му тънка металическа мрежа, – за да не привлечете вниманието на хората с тая работа. Сега ще проверим как действува. Това е миниатюрен предавател с полупроводници: сложете го в джоба си. В папийонката е поставена феритната антена. Радиусът на действие на предавателя е около два километра. В този радиус вие трябва да се намирате през време на сеансите. Гледайте плоскостта на антената винаги да е ориентирана перпендикулярно към правата, прокарана между вас и дома на мистер Фауст. Така се осигурява най-голяма сила на предавания сигнал. Останалото скоро сам ще усвоите. Сега бръкнете в джоба си и натиснете копчето на предавателя.

Сам натисна копчето и почувствува противно бучене в главата.

Дженингс извади от куфара малък уред с екран и включи шнура му в контакта. На екрана засвяткаха капризно извиващи се святкащи криви.

– Така, отлично! – каза той, като изключваше контакта. – Всичко работи нормално. В куфара има костюм за вас. Преоблечете се. Скоро Мърей ще ви откара за пробния сеанс в ресторанта, а аз ще се заема с подготовката на мистер Фауст.

* * *

Гладко избръснат, в отличен нов костюм Сам влезе, придружен от Мърей, в ресторант „Бристол“. Мърей пошепна няколко думи на ухото на дошлия при него оберкелнер и последният се поклонил ниско и поведе Сам към една масичка до прозореца.

– Менюто е поръчано по избор на мистер Фауст – прошепна Мърей на ухото на Сам, – шофьорът ще ви чака с колата. Оправете си перуката, че се е смъкнала над ухото ви. Аз си отивам. През време на сеанса трябва да бъда около шефа.

– Стриди, супа от скариди, дивеч, варена пъстърва, мелба, кафе с коняк. Вино по листа, колекционно – каза набързо оберкелнерът на лакея.

Сам сложи в устата си една стрида. Стори му се безвкусна, но той я нагълта лакомо. Отслабналото през деня чувство на глад отново го обзе с необикновена сила. Без да придирия, той гълташе всичко, което изуменият келнер поставяше пред него, на един дъх гаврътна цяла чаша вино и продължи да гълта топлата храна; грижеше се да напълни по-бързо празния си стомах.

Най-сетне гладът беше утолен и той с наслада почувствува топлината, която се разливаше по цялото му тяло.

Поднесоха му кафето.

Облегнат на стола, той зашари с поглед по ресторанта. На естрадата музикантите изцеждаха от своите инструменти препъващи се кудкудякащи звуци. Мелодията прекъсна и до рампата застана барабанчикът.

– Известната френска певица Маргарита Дефор – обяви той.

На естрадата изскочи девойка на осемнадесет-деветнадесет години, посрещната с аплодисменти. Хрипкавите звукове на джаза сякаш подчертаваха чистия, нежен глас на певицата. Тя пееше на английски негърската песенчица, която често пееше и Том, когато те двамата със Сам работеха като берачи на памук. „Клетият Том!“ – помисли си Сам.

Сам допи кафето си и, придружен от оберкелнера, излезе от ресторанта.

На следната сутрин Мърей събуди Сам:

– Шефът иска да ви види незабавно.

След няколко минути Сам застана пред мистер Фауст.

– Не беше лошо, моето момче, но още е далеч от онова, което се иска от вас. Не трябва да гълтате храната безразборно, научете се да ядете за удоволствие. Този хаос от вкусови усещания и глад, който изпитах вчера, е много далеч от истинската наслада на храната. И се опитайте да разберете вкуса на стридите. Не налитайте толкова на виното. В голямо количество то понижава вкусовите усещания. Но работата не е там. Всичко ще дойде с времето. Кажете, какво впечатление ви направи вчерашната певица.

– Тя е очарователна – отговори Сам.

– Много се радвам, че ви е харесала. Постарайте се да спечелите благоразположението ѝ. Помнете, че ако са нужни пари, ще ги имате.

Така минаха няколко дена. Новият живот се оказа не така ослепителен, както изглеждаше в началото.

Мистер Фауст капризничеше. Ту му се струваше, че омарите не предизвикват у Сам необходимите вкусови усещания, ту го възмущаваше неспособността на Сам да се наслаждава от пурите. Цяла буря предизвика въпросът за наркотиците. Когато изпуши първата лула опиум, Сам не изпита нищо друго освен непоносимо повдигане.

– Давам ви три дена срок – изписка разяреният работодател. – Ако за това време не се справите с девойката, ще анулирам

договора с фирмата, или ще поискам да ми пратят някой друг, а не такива дръвници, които след салата с оцет започват да оригват и вечно ги сърби лявата пета.

Днес определеният срок изтичаше.

Колата плавно спря при входа на ресторанта. Една черна сянка се спусна към автомобила и отвори вратичката.

Сам бръкна в джоба за дребни пари, но ръката му застина на място.

– Том, Том, ти ли си?

Нямаше никакво съмнение, пред него стоеше същият Том, с когото бяха обиколили половината страна да търсят работа.

– Аз съм, Сам, със собствената си персона, току-що излязох от затвора. Трябвах им места и ме пуснаха предсрочно. Но какво става с теб, Сам? Откога започна да се разхождаш с леки коли. Да не си получил някакво наследство? Сега вече няма да искаш да другаруваш с един беден негър.

– Сега ще ти разкажа всичко, Том, само че най-напред да те нахраня, да вървим!

– Да не си се побъркал, Сам! Нали знаеш, че на цветните е забранено да влизат в ресторанта. Ако наистина имаш някой и друг долар, да идем да потърсим някоя кръчмичка.

– Не се безпокой, приятелю. Щом си с мен, ще те пуснат. Тук аз съм важна персона.

На входа ги посрещна портиерът.

– Много съжалявам, мистър Смит, но имам строго нареждане...

– Не се безпокойте. Знаем какво правя – каза Смит, като отстраняваше с ръка портиера.

В ресторанта ги посрещна оберкелнерът.

– Крайно съжалявам, мистер Смит, но правилникът на нашето заведение категорично забранява влизането на цветни.

– Дори когато това се прави по желание на мистер Фауст?

– Ако щетите, понесени от заведението, бъдат компенсирани – измърмори оберкелнерът, – тогава... впрочем аз не мога да отговарям за последиците. Ние познаваме добре мистер Фауст, но се страхувам, че дори неговото име не може да ни предпази от неприятни инциденти.

Приятелите седнаха на една масичка.

Оберкелнерът благоразумно се отдалечи.

– Два бифтека и два пъти уиски със сода – каза Сам на келнера и машинално включи предавателя.

– Но вашата вечеря, мистер Смит – измърмори той явно смутен.

– Вечерята после – каза Сам.

Най-сетне сконфузеният лакей донесе поръчката. Том се оживи малко при вида на сочния бифтек.

– Много се радвам. Том, че най-после се срещнахме.

Сам посегна към чашата, но някой хвана изотзад двете му ръце и ги изви.

– Ще те науча аз как се водят тук мръсни негри!

Влачеха ги за крака по стълбата. Сам чувствуваше как главата му се удря във всяко стъпало. Последното, което видя, беше черният автомобил, в който хвърлиха Том, и издигнатата над главата му за удар обувка с металически налчета.

Сам отвори очи и заохка. Цялото тяло го смъдеше, непоносимо го болеше и главата. Той докосна с ръка челото си и напипа превръзка.

– Хубаво са ви наредили! С каква мръсотия са ви намазали главата? Трябваше да пробиваме цял куп разтворители, докато успеем да измием всичко. Мери, дайте на болния дрехите и сметката. – Дебелият човек в бял халат боцна закачливо Сам в корема и излезе от болничната стая.

– Ето ви костюма – каза сестрата, – аз го позаших и почистих, колкото можах, а ето и сметката. Двадесет долара за оказване на първа помощ, пет долара за отстраняване на лаковата покривка от главата ви и един долар за почистване на дрехите. Всичко двадесет и шест долара.

Сам бръкна в джоба на онова, което по-рано се наричаше сако, извади портфейла и преброи парите, които мистър Фауст му беше дал за текущи разходи. Набраха се едва двадесет и пет долара. Като пребърка всичките си джобове, той събра още един долар и десет цента в монети.

В къщи трябваше да си иде пеш. Първият, когото срещна в хола, беше Мърей.

– Къде скитате, Смит? – каза той. – Звъни Дженингс. От днес вашата работа във фирмата е прекратена. Снощи през време на сеанса мистър Фауст умря от кръвоизлив в мозъка.

Метеоритът

Научно-фантастичен разказ – хипотеза

Ю. Сафонов

Пиша Ви, защото Вие като фантаст по-лесно ще повярвате в необикновеното събитие, което преживях миналото лято. Аз съм тракторист. С това казвам всичко за своята професия и обяснения не са нужни.

Една сутрин, доколкото си спомням на деветнадесети август, трябваше да отида до града. Станах в четири часа сутринта, закусих набързо, качих се на велосипеда и потеглих. Отначало пътят минаваше през гора, но след около два километра гората свършваше и започваха нашите нивя. Именно това открито поле исках да прекося в утринния хлад.

Денят обещавахе да бъде горещ. На синьото небе не се виждаше нито едно облаче. Цялата земя сякаш бе похлупена с огромна синя чаша. Беше необикновено тихо. Чувахе се само чуруликането на ранобудните птици и шумоленето на велосипедните гуми по обраслия с трева път.

Изведнъж наблизо се раздаде гръм, сякаш бяха стреляли с оръдие. Нещо профуча съвсем наблизо и се заби в пътя на двадесетина метра от мен, вдигайки облак прах. В първия момент не знаех какво да правя от изненада. След това скочих от велосипеда, оставих го на земята и се завтекох към бавно падащия облак прах.

Разрових земята с ръце и напипах малък кръгъл предмет. Той беше още горещ и ми изпари пръстите. Веднага всичко ми стана ясно. Метеорит! Мъничкият гостенин от космоса за малко не падна на главата ми! Той бе прокарал на пътя къса бразда, бе покрил с прах тревата и бе изровил буца влажна пръст.

В самото падане на метеорита нямаше нищо особено. Но аз реших да ви напиша това писмо, за да ви разкажа за чудните му свойства и за това, което стана по-късно.

Метеоритът беше съвсем черен, на големина колкото три кибритени кутийки. Имаше формата на почти правилно кълбо, отрязано от едната страна като с бръснач. Повърхността му блестеше като полирана. Лицето ми се отразяваше в него като в криво огледало.

Чудните свойства на метеорита се проявиха по-късно. Аз се върнах от града към обед и почнах да разглеждам камъка по-внимателно с лупа. Слънчевите лъчи падаха през отворения прозорец на масата и ярко осветяваха черния камък. Колкото и да се вирах в полираната му повърхност, не можах да забележа нито една макар и най-малка пукнатина. Съвсем монолитен беше този малък, но тежък предмет.

Доближих лупата до неговата повърхност и събрах лъчите във фокус. Слънчевият диск, умален много пъти, заблестя върху огледалната му повърхност като малка ослепителна точка. Искях да проверя дали веществото няма да се топи при нагриване. На мястото, където беше слънчевото петно, върху камъка се появи малка издутина.

Камъкът сякаш бе погълнал слънчевите лъчи и ги бе превърнал в странното черно вещество, от което се състоеше. Никога преди това не бях чувал камъните да растат под действието на светлината.

След половин час върху камъка имаше вече не издутина, а черно клонче, дълго повече от един сантиметър! То бе неравно, с разни издатини и нарастъци, като клонка от стара топола. С всеки час ставаше все по-дълго и по-дълго. Аз насочвах слънчевите лъчи ту към едната му страна, ту към другата и накарах клончето да се раздвои в края. Сега този черен израстък още повече приличаше на жива клонка.

Това беше първото, а може би и последното научно откритие в моя живот. Имах камък, за какъвто – това ми беше ясно – не бе писано дори в книгите.

В края на краищата разбрах, че бях развълнуван не толкова от самия факт на падането на метеорита, колкото от необикновеното му свойство да расте под действието на слънчевите лъчи. Някак не можеше да ми се побере в главата, че неосезаемите лъчи на светлината могат изведнъж да се превърнат в напълно осезаемо, много здраво черно вещество.

Дълго се опитвах да намеря някакво подобно явление в природата, но напразно.

А може би моят камък не е просто камък, а къс от растение от някаква далечна разрушена планета? Може би там, на нейната повърхност, са расли непроходими гори от черен камък?

На сутринта, след като се въртях цяла нощ в леглото, аз точно формулирах двата най-неясни за мен въпроса: материална ли е

светлината и как я използват растенията за своя растеж. Реших да поговоря с главния инженер и с нашия агроном.

Станах по-рано и срещнах главния ни инженер близо до къщата му. За мое щастие той също бе излязъл по-рано.

– Дебнеш ли ме? – разсмя се той. – Сигурно пак за нефта или запасни части си дошъл?

– Не, за друго...

– За какво? Казвай направо. Ще поговорим откровенно. Само без заобикалки и предисловия. Не обичам тия работи! Направо на въпроса!

„Щом искаш на въпроса – на въпроса – помислих си аз. – Още по-добре“. И направо го попитах:

– Семьон Семьонович, според вас материална ли е светлината?

Главният инженер дори се спря от изненада, намръщи се и ме огледа недоверчиво от главата до краката.

– Коя светлина?

– Обикновената, слънчевата например.

– Помолих те да говориш без заобикалки. Що за маниер да започваш от Адама. Казвай какво ти трябва?

– Ама аз не почвам от Адама. Интересувам се да зная материална ли е светлината. От снощи ми е влязла тази мисъл в главата, през нощта спях лошо, непрекъснато мислих. Реших да поговоря с вас. Повярвайте ми – без всякаква задна мисъл!

Изглежда главният инженер повярва, че не се шегувам, но въпросът ми беше съвсем необичаен и неочакван.

– Ти да не мислиш, че е от бога? Разбира се, че е материална!

– И на мен ми се струва, че е материална, само че това е някаква необикновена материя. Виж, камъкът – той е действително материален, можеш и да го пипнеш, и да го държиш в ръка! А светлината, тя е някак си друга... неосезаема...

– А ти знаеш ли как Ленин определя материята? – инженерът дори се намръщи, защото се стараеше да си спомни по-точно Лениновата формулировка – „Философска категория за обозначаване на обективната реалност, която е дадена на човека в неговите усещания, която се копира, фотографира и отразява от нашите усещания, съществувайки независимо от тях“. Разбра ли?

Кимнах, утвърдително с глава. Светлината е обективна реалност, съществуваща независимо от нашето съзнание. Ние само я усещаме със сетивните си органи, доколкото можем.

– Разбрах. Сега разбрах.

– Е, това е. Значи светлината е материя, а не нещо друго! Така да знаеш занапред!

Сега вече всичко ми стана ясно. Щом светлината е материална, вече не ми се струваше толкова удивително, че в моя черен камък тя се превръщаше във вещество. Просто материята преминаваше от една форма в друга.

Още същия ден избрах момент да поговоря и с агронома. С него се срещнахме на полето. Спрях трактора и скочих на земята. След няколко незначителни фрази много лесно подех разговора.

– Все се каня да ви попитам как растенията използват светлината за своя растеж?

– Нещо много ученически въпрос ми зададе – усмихна се агрономът. – Нали си чувал за фотосинтезата?

– Чувал съм бе, ама съм го забравил.

– Тогава ще ти припомня накратко основното. Под действието на светлината растенията преработват въглеродния двуокис, който се съдържа във въздуха, и водата в органически вещества. Растенията превръщат енергията на слънчевата светлина в химическа. Това е основното...

След това агрономът дълго ми разказва за фотосинтезата, а аз кимах с глава само от вежливост. Той си е приказлив!

Не, това, което ставаше в метеорита, съвсем не приличаше на фотосинтез. На мен ми се струваше, че камъкът расте не от водата и въглеродния двуокис, а именно от асимилирането на самата светлина. Реших да проверя това по експериментален път. Идеята на опита беше съвсем проста.

Сложих камъка в порцеланова чиния, покрих го със стъклен буркан и залях краищата с восък. За по-сигурна херметизация над восъка налях в чинията вода. Камъкът бе изолиран от външната среда достатъчно добре. Въздухът нямаше достъп до него.

С лупата насочих слънчевите лъчи през стъкления буркан върху повърхността на метеорита. Ако за растежа на камъка бяха нужни въглероден двуокис и вода, както за растенията, моят камък нямаше да порасне в затвореното пространство.

Нагласянето на лупата до буркана и насочването ѝ към слънцето беше въпрос на половин час. Мина един час и аз получих точен отговор на въпроса, който ме вълнуваше. Камъкът растеше и в безвъздушно пространство!

За няколко дни заряхах камъка си. От сутрин до вечер седях в районната библиотека: прочетох всичко за строежа на веществото и за превръщането на енергията от един вид в друг.

II.

Представях си метеорита преди падането му на повърхността на Земята. Той се е носел в космоса някъде от неизвестните му дълбини към Слънцето. Лъчите на звездите непрестанно, всеки миг, всяка секунда са осветлявали неговата повърхност. И той непрекъснато е растял, растял е през време на целия си дълъг полет, поглъщайки непрестанно материята, която се е стичала към него от всички краища на вселената. Всяка, дори и най-далечната звезда му е изпращала своя тънък, едва осезаем лъч.

Какво щеше да стане с това парче от далечна звезда, ако не беше паднало на повърхността на Земята, а бе прелетяло край нашето Слънце и бе продължило своя полет? Навярно след няколко милиона години то щеше да бъде вече не малко парче вещество, а огромна маса, голяма може би колкото нашата планета.

Налягането в тази огромна маса непрекъснато би се увеличавало. В края на краищата този гигант би достигнал такива размери, че черното му вещество би почнало да се топи в центъра под натиска на горните слоеве. Биха се създавали нови химически съединения, биха се изменяли електронните обвивки на атомите, непознатото звездно вещество би се превръщало постепенно в познати нам съединения. Може би биха минали още стотици хилядолетия и планетата би се стопила напълно – от центъра до самата ѝ повърхност. Колосалната енергия, натрупана във веществото, би се стремил да се освободи, да излезе навън.

Във вселената би възникнала нова звезда, а милиардите ѝ парчета, превръщащи светлината във вещество, биха послужили за основа за създаването на нови планети и звезди. Може би някои от тях биха отлетели в други галактики и след много милиони години биха се превърнали там в звезди.

А по-нататък? Помислете сами. Известно е, че вселената съществува безкрайно и ще съществува безкрайно. Какво значи това? Само това, че звездите и галактиките не биха съществували, ако материята не се превръщаше от светлина във вещество.

Да, да, да! Именно до този извод стигнах аз. В развитието на галактиките, планетите и звездите изглежда се проявяват в гигантски мащаби неизследвани още сили на природата и по-специално непременно трябва да става превръщане на светлината и другите електромагнитни излъчвания във вещество. Иначе просто не би могло да съществува веществото.

И така аз стигнах до извода, че във вселената непрекъснато се извършва затворен цикъл на превръщане на материята: веществото се превръща в светлина, а светлината се превръща във вещество. Първото превръщане, първата половина на цикъла е добре известна на всички. Втората се наблюдаваше в моя метеорит.

Благодарение на този цикъл дори най-далечните галактики непрекъснато обменят помежду си материя, която се разпространява със скорост, равна на скоростта на светлината. Този обмен се извършва вечно. Оттук от само себе си следва материалното единство на вселената.

III.

Една сутрин скочих от леглото и изтичах до масата. Още не много ярките лъчи на слънцето както и преди, осветляваха черния камък, който лежеше на порцелановата чиния под стъкления буркан. Изолацията, която бих измислил, беше сигурна. В буркана не бе проникнала нито капка вода.

Черното парче от звезда с клонките, които бях получил, си стоеше така, както го бях оставил предишната вечер. Не, това не беше сън. Аз действително притежавах приказно богатство: на масата ми под най-прост стъклен буркан лежеше късче вещество, което можеше да се разрасне до размерите на нашата планета, да лумне като огнена звезда, да долети до ядрото на нашата Галактика и да разкрие на хората много неразгадани тайни на мирозданието.

Не, не аз, простият тракторист, трябваше да притежавам това съкровище. Има учени, които ще изследват този камък и ще открият такива явления, ще разгадаят такива тайни, за съществуването на които аз и не подозирам.

И аз реших да изпратя камъка с подробно описание за всичко, което знаех за него, направо на председателя на Академията на науките.

Поиска ми се да си оставя някакъв спомен за това странно звездно вещество. Взех фотоапарата и направих няколко снимки на първия в живота ми научен опит – черен камък под стъклен буркан, поставен върху чиния, напълнена с вода.

Сега вече можеше да извадя камъка. И аз подръпнах най-внимателно дъното на буркана, придържайки с лявата си ръка чинията с водата. Восъкът, залепнал около гърлото на буркана, се

отдели от чинията. Образува се пролука, през която веднага се устреми водата...

Цял живот няма да забравя това, което стана по-нататък. Щом водата докосна камъка, се чу силно свистене и бурканът се напълни с черен дим. Следващият миг свистенето се превърна в клокочене и бълбукане, черният дим излетя на тежки плътни кълба от буркана и бързо изпълни цялата стая.

Отместих буркана и задавен от горчивия дим, се помъчих да извадя черния си метеорит от водата. Вместо големия камък напипах в чинията малко нажежено парче, около което водата клокочеше. Взех го с лявата си ръка и го стиснах в юмука си. Той ми изгаряше ръката, но стиснал зъби, аз не разтварях пръстите си! Разбирах, че държа в ръката си миниатюрно парче материя, което е по-ценно от всички скъпоценни камъни на земята. Трябваше да го спася на всяка цена!

Напразно! Камъкът изгори кожата на ръката ми. От допира с кръвта той за един миг се превърна в кълба черен дим.

Вие се интересувате да знаете какво стана по-нататък? Нищо особено.

Съседите ми забелязали, че от стаята ми излиза черен дим, помислили, че е станал пожар, и се притекоха на помощ. Изпратиха ме в болница. Изгарянето на лявата ръка оздравя необикновено бързо. След една седмица отново можех да се върна на работа.

Когато познатите и съседите ме молят да им разкажа защо оная сутрин от стаята ми излизаше черен дим аз им разказвах това, което съм Ви написал.

IV.

Така завършваше това писмо. Аз живо си представих неговия автор – тракториста, в чийто ръце бе попаднал необикновеният камък. Безусловно той е знаел недостатъчно, за да разгадае тайните на това странно вещество. Но затова пък в него се е събудил истинският изследовател, който в простата издупина, израснала на повърхността на камъка под действието на светлината, е видял съдбините на цялото мироздание, вечността на материята, непрекъснатия, всеобемащ кръговрат на живота, неговите първоизточници и цикличност.

Той смело издига нова хипотеза за произхода и развитието на небесните тела и системи в резултат на непрекъснатия процес на превръщане на светлината във вещество и обратно. В това няма нищо фантастично. Експериментално е доказано, че фотоните на гама-лъчите близо до атомно ядро или електрон могат да се превръщат в две противоположно заредени частици – електрон и позитрон. За такова превръщане е необходимо енергията на фотоните да надвишава енергията, отговаряща на сбора на масите в покой на електрона и позитрона. Този факт вече сам по себе си говори много – във всеки случай – че фотоните могат да се превръщат в частици, които влизат в състава на всяко вещество...

Нищо, че не всички фотони на светлината могат да се превърнат в елементарни частици. Нищо, че засега ни е известно превръщане във вещество само на фотоните с висока енергия. От това не се изменя принципната възможност на новата космогонична хипотеза.

В междузвездното пространство се срещат отделни атоми вещество. Може би именно около тях като около центровете на кристализация се извършва превръщането на фотоните във

вещество? Може би този чуден процес се извършва година след година, хилядолетие след хилядолетие, милиарди години наред. От светлината се образуват мъглявини, които след това се сгъстяват, превръщат се в звезди, притеглят към себе си съседни мъглявини, създават от тях планети и се въртят заедно с тях във вечния хоровод, без който е немислима самата материя.

Ще попитате: „А откъде се вземат в междузвездното пространство отделните атоми вещество, които стават след това центрове на кристализацията на светлината?“ Отделни атоми винаги има в междузвездното пространство. Така по данни на холандския физик Ван де Хюдст от ядрото на нашата Галактика става мощно излъчване на водородни атоми със скорост около петдесет километра в секунда. Мощността на излъчването е такава, че за милиони години във всички посоки може да бъде изхвърлена маса колкото масата на стотици хиляди слънца. Очевидно във вселената не се чувства недостиг на атомни ядра... Всяка звезда излъчва в заобикалящото я пространство енергия, пропорционална на огромно количество вещество. Само масата на нашето Слънце намалява вследствие на излъчването с 360 милиарда тона за едно денонощие.

Значи само в нашата Галактика денонощно се превръща във вещество енергия, еквивалентна на милиарди тонове звездно вещество...

За много неща ни кара да се замислим писмото на този любознателен човек, който сигурно е прочел много специални книги, преди да го напише.

Косъмът на Мохамед

Научно-фантастичен разказ

Димитър Пеев

Разказът е получил II награда на
конкурса

Никой не може да върне часовниковата стрелка назад, за да заживее във време, предшествувало неговото раждане. За нас миналото е безвъзвратно изтекло!

И все пак аз посетих една забравена епоха, живях на Земята преди стотици хиляди години. Това бях аз – и не бях аз.

Видях всичко „със собствените си очи“, при все че това бяха очите на един друг, непознат и неизвестен човек.

Човек? – Може ли той да бъде наречен човек?

Впрочем да не избързвам. Нека разкажа събитията подред, така както се случиха.

Един следобед ми се обади по телефона моят бивш съученик Страшимир Лозев. Някога, в гимназията, бяхме близки приятели, но животът по-късно ни раздели. Всеки тръгна по своя път, престанахме да дружим. Понякога се срещяхме случайно на улицата, спомняхме си ученическите лудории и накрая завършвахме с вечното пожелание „тия дни“ непременно да се видим. Когато ми се обади, помислих, че най-после наистина е решил да осъществи намерението ни. Но поводът бе съвсем друг.

Щом се настани в креслото и разменихме традиционните приятелски закачки, Лозев измъкна от чантата си малка стъкленица и я постави пред мен на бюрото:

– Искам да чуя твоето мнение. Разгледай добре този предмет и ми кажи – от какво е направен и за какво може да служи.

Погледнах озадачен приятеля си. Той ми посочи с поглед стъкленицата и не каза нищо повече.

Това беше малък прозрачен цилиндър с гладки стени. В средата, почти по цялата му дължина, лежеше тънка белезникава пръчка. Стори ми се много тежък за големината му. Повъртях го из ръцете си и запитах:

– Отгде си го взел?

– Чакай, не бързай! Ти още не си го разгледал както трябва – Лозев скочи, пое стъкленицата, ловко я раздели на две през средата, извади пръчката и ми я подаде. – Виж това, то е най-важното.

На тънка пръчица бе навит млечнобял конец. Аз хванах края му и започнах да го размотавам. Скоро на масата се образува купчина лъскава нишка. Беше гъвкава, като много тънка стоманена тел, но доста тежка. Развих няколко десетки метра.

Лозев щракна запалката си. Поднесе края на конца към пламъка, държа го около минута и ми го подаде.

Хванах предпазливо нагряваното място. Бе хладно, дори не бе почерняло.

– Имаш ли ножица? – запита неочаквано Лозев.

– Мисля, че имам – аз извадих от чекмеджето голяма канцеларска ножица. – Защо ти е?

– Отрежи ми едно парче от този конец – Лозев ме изгледа лукаво. Бялата жичка се извиваше, изплъзваше се. Ножицата щракаше напразно. Не можах да прережа странната нишка. Опитах да я скъсам с ръце, опъвах с все сили.

– Дърпай, дърпай! – подкани ме той.

– Какво, ти успя ли?

– Не, само се порязах – и той ми показа наранения си пръст. – Е, какво ще кажеш?

– Прилича ми на някаква бобина, макар че нищо подобно досега не съм виждал – отговорих му аз. – Цилиндърът и пръчката като че ли са стъклени, но са твърде тежки, а жицата... жицата просто не мога да определя от какъв материал е направена. Може би... някаква непозната пластмаса с необичайна якост...

Лозев отсече уверено:

– Не, не е пластмаса! Не може да бъде пластмаса.

– Тогава не знам. По-добре кажи сам. Виждаш, не мога да позная.

– Добре, ще ти кажа: това е косъм от брадата на Мохамед.

– Какъв косъм? Кой Мохамед?

– Това е косъм от брадата на Пророка, на Мохамед. Говоря ти най-сериозно. Ако не вярваш – имам писмени доказателства.

– Да не би Аллах лично да ти е подарил косъм от брадата на своя пророк? – разсмях се аз.

– Не ми го е подарил. Вуйчо ми сам го е взел от една джамия – отвърна, съвсем сериозно Лозев. – Макар че това, може би, му е струвало живота. Историята, съвсем накратко, е следната.

Вуйчото на Лозев – капитан Проинов – командувал рота през Балканската война. Частта му попаднала през есента на 1912 година в малкото тракийско градче Кешан. Там, в джамията, той намерил този предмет – светиня на мохамеданите. С него градчето било прочуто в цялата Отоманска империя. Вуйчото, без много да се церемони, прибрал стъкленницата. Но някакъв стар турчин видял светотатството. От виковете и клетвите му разбрали, че това е косъм от брадата на пророка им. Според стареца, Мохамедовият косъм имал чудодейното свойство сам да расте, да се навива около пръчката и... бил по-мъдър от седем мъдреци.

Капитанът може би се смутил от клетвите на турчина. Но вероятно е, че се е вслушал в съветите на практичния си фелдфебел да не държи такъв предмет при себе си. Ако случайно попадне в плен (война е – всичко се случва!) фанатичните турци сигурно биха го насекли на парчета за кощунството. И той изпратил по един завръщащ се в Пловдив войник стъкленницата на сестра си – майката на моя приятел.

В писмото, което Лозев ми даде да прочета, всичко това бе описано доста забавно, на остарелия, изпъстрен с турцизми и русизми език на интелигенцията от преди Балканската война.

Няколко дни след като изпратеният войник навестил сестрата, тя получила официално известие, че „капитан Проинов Костадин загинал геройски при изпълнение на отечествения си дълг, за свободата на поробените братя.“

– Така стъкленницата и писмото пролежаха петдесет години в сандъка на мама – продължи разказа си Лозев. – Като малък бях слушал тази странна история, но майка ми никога не пожела да ми

покаже самия Мохамедов косъм. Изглежда, че се боеше от него. Може би дори го свързваше със смъртта на вуйчо. И едва след като почина, сестрите ми, при които тя живееше в Пловдив, намерили писмото и стъкленицата. Те ми ги дадоха.

Лозев взе от масата „косъма“ и започна внимателно да го навива.

– Надявам се – започнах аз, – съвсем не е нужно да те убеждавам че това не може да бъде косъм.

– Такава е историята. А сега чуй за какво съм дошъл при теб. Искам да вземеш този странен предмет. Не, не мисли, че съм суеверен. Моля те да го изследваш в лабораторията.

Всъщност аз сам смятах да му предложа да ми остави находката си. Тя беше ме заинтересувала и аз исках да разбера какво представлява този тайнствен предмет.

На колегите си (аз съм асистент при Катедрата по физикохимия на Химикотехнологическия институт) нищо не обадих. Представях си какъв смях щеше да предизвика съобщението ми, че съм донесъл за изследване в лабораторията косъм от брадата на Мохамед. Затова останах след тръгването на служебния рейс и когато всички заминаха за София, посветих се сам на нелегалните си научни занимания.

Най-напред се опитах да отрежа едно парче от нишката, която исках да изследвам. Започнах, както моя приятел, с ножицата, продължих със секача и завърших с големия апарат за изпробване материалите на опън. Жичката, която имаше диаметър 0.07 милиметра (тя бе дебела почти колкото човешки косъм – ходжите са имали вярно око!) издържа невероятната, чудовищна тежест от пет тона, макар че при това сечение би трябвало да се скъса още при

няколкостотин грама. Това бе фантастично. Материал с подобна якост не съществуваше.

Тя не се скъса и при пет тона. Нишката просто се изскубна цяла и невредима. Гнездото не я удържа. Няма да ви отегчавам с подробно описание на всички изследвания. Те бяха многобройни, най-разнообразни и всички даваха само един резултат – отрицателен! Нишката не се късаше, не се влияеше от никакви химически реактиви, не се топеше в пламъка на бунзеновата горелка, не пропускаше ток, не се намагнитваше, не се... не се... С една дума – разбрах, че държа в ръцете си предмет, направен от непознато на науката вещество. Но какво можеше да бъде то? И отгде е попаднало в ръцете на ходжите?

На другия ден аз известих официално ръководството на института. Думите ми бяха посрещнати с учудване, опитаха се да ги вземат за шега, а после, като видяха, че настоявам, повториха анализите. Резултатът бе същият. Спечелих само това, че сега не бях сам в недоумението си.

Работата, може би щеше да свърши дотук, ако неочаквано не ми се откри възможност да посетя Съветския съюз. По мое предложение, възложиха ми да докладвам случая на московските колеги и да помоля за съдействието им в разгадаването на тази тайнствена находка.

Щом пристигнах в Москва, предадох стъкленницата с косъма на съответната лаборатория, разказах им всичко, което знаех и каквото бяхме направили и се отдадох на непосредствената си научна работа.

След две седмици ми позвъниха от лабораторията и ме поканиха да се явя при самия директор на института, световно известен учен.

Академикът ме прие веднага. На разговора ни присъствува и професор Григориев, директор на института по техническа кибернетика.

– Ние успяхме да установим – започна Лаврентий Павлович (така се наричаше академикът), – че нишката, пръчката и цилиндричният съд са изработени от една и съща материя – свръхплътен чист силиций. Въздействието им е вероятно с налягания от няколко милиона атмосфери. Изменена е не само кристалната им структура, но и по някакъв още непонятен начин са намалени електронните им орбити. Имам впечатлението, че това вещество наподобява търсения от нас мезоатом, състои се от обикновени ядра, около които обикалят утежнени електрони. Всички изключителни качества на тази находка сочат несъмнено, че тя е от неземеен произход.

– Вие мислите, вие искате да кажете... – прошепнах аз развълнуван.

– Да, ние считаме, че цилиндърът с нишката е бил донесен някога, неизвестно кога, от разумни същества, обитатели на друг звезден мир, които са посетили Земята – Лаврентий Павлович изговори фразата на „един дъх“. Изглежда искаше отведнъж да изкаже мисълта, която смущаваше и самия него. – Друго, по-приемливо обяснение не виждам, след като се съгласихме, че такава материя не е могла да бъде произведена на Земята в миналото. Дори съвременната наука не е в състояние да я добие. Ние, естествено, си зададохме въпроса: какво е било предназначението на тази макара?

– Може би на нея е записано нещо? – обадох се аз.

– Ето, виждате ли, най-логично е да се допусне това. Ние проверихме и установихме, че на нишката има нещо записано. Но не по механичен, фотохимичен, електричен или магнитен начин. Оказа се, че тя не е еднородна, а трислойна. Под външната силициева защитна обвивка има тънък междинен електропроводен пласт, а в средата е разположена термoplastична сърцевина. На нея, по термоелектронен път са нанесени променливи импулси с много голяма честота. На всеки милиметър се падат около седем милиона сигнала.

– В този стадий на проучване, материалът бе изпратен на мен – намеси се Григориєв.

– И какво? – не се стърпях аз. – Успяхте ли да го разчетете?

– Вече пет дни всички наши сътрудници се занимават само с този проблем. Цялата ни техника е натоварена до крайност с изчислителни операции – но никакъв резултат не можем да получим. Привлякохме в помощ лингвисти, психолози, физиолози. Опитвахме да разшифроваме сигналите като някаква азбука или говор. Търсихме в тях абсолютните физически константи, данните от Менделеевата таблица. Пробвахме да намерим общите за всички части на Вселената математически величини. Но досега нищо не сме открили. Снощи имахме научен съвет по този въпрос и дойдохме единодушно до заключение – ние не сме в състояние да разшифроваме записа.

– Може би... сигналите нямат никакъв логически смисъл – подхвърлих неуверено.

– Не, не е това – отвърна веднага Григориев. – Уверен съм, че записаното има смисъл, но то е, как да ви кажа, нещо по-сложно... от текст или говор. Когато наблюдавах бягащите криви в екраните на осцилографите, струваше ми се, че гледам записани мисли от по-висш порядък... Уверявам ви, разшифроването на записа не е по нашите сили.

– Аз прочетох протокола на вашия съвет и дълго размишлявах над него. И колкото задълбавах във въпроса, толкова по-силно започна да ме изкушава една еретична мисъл, която искам да споделя с вас двамата: Не се ли заключава нашата грешка в постановката на проблема? Ние търсим „какво е записано“, а не – „защо е записано“.

– Не ви разбирам, Лаврентий Павлович – казах аз.

– Запитах се – каква е била целта на записа. Представете си, че вие посетите планета от далечен звезден свят. Там няма още разумни същества, способни да общуват с вас. Вие искате да оставите запис, съдържащ послание до тези, които ще се появят по-късно и ще могат да го разчетат. Как ще постъпите?

– Бих потърсил начин за предаване на мислите, който да е разбираем за всяко разумно същество и бих се погрижил той да се запази дълго време.

– Правилно! – възкликна доволен академикът. – Второто условие несъмнено е налице. Силициевата изолация може да запази непроменен записа не хиляди, а милиони години. А това е едно указание, че той е бил адресиран към „читатели“, които ще се появят след много дълъг интервал от време. А сега да видим първото условие. Какво значи „разбираем начин за предаване на

мисли“? Съгласете се, че говорът и писмеността са най-неподходящи за целта. Те, като изразни средства на второсигналната ни система, са съвсем условни и трябва да бъдат отхвърлени.

– Може би... някакъв филм? – предложих аз.

– Филм? Да, това е вече по-подходящо. Образите на един филм би разбрал всеки – академикът се замисли за миг. – Но за съжаление, това не е филм.

Професор Григориев се обърна към мен:

– Ние, разбира се, пробвахме да проявим записа във всички мислими форми на светлина и звук. И все нищо не се получаваше.

– Значи рано сме намерили Мохамедовия косъм – усмихна се академикът. – Ето и турските ходжи не са могли да го разчетат. Но ние, ще се съгласите, можем значително повече от тях. И затова трябва да опитваме. Уверявам ви, не сме толкова далеч от възможността да го разчетем, ние сме пред прага... Лошо щеше да бъде ако го бяхме намерили преди няколкостотин години...

– Защо лошо – усмихна се на свой ред Григориев. – И те, имам предвид ходжите, са го използвали по своему полезно. Може би дори по-полезно от нас. Укрепявали са с негова помощ вярата на паството си във величието на Пророка. А ние...

– А ние?... Ние ще изпратим косъма в Ленинград. Нали, колега, казахте, че той бил по-мъдър от седем мъдреци?

– Не аз, а ходжите така разправяли – побързах да отвърна.

– Добре, ходжите... Кой знае, може и да са прави. Седемте мъдреци в Москва опитаха и не успяха. Затова ще изпратим косъма на осмия мъдрец, в Ленинград – дано той успее.

– Какво имате предвид, Лаврентий Павлович? – запита Григориев.

– Искам да изпратим „филма“ на Ленинградския институт по неврокибернетика. Надявам се, че те ще намерят способ да го „прожектират.“ Не е изключено тайнствените посетители на Земята да са оставили запис на мисловната си дейност.

Аз останах поразен.

– Как? Вие допускате, че нишката съдържа запис от непосредствената мисловна дейност на някакви други същества?

– Какво толкова невероятно има в това? Съгласете се, че фиксирането на мозъчните токове е не само най-пълния и непосредствен начин за предаване на мисли, но и най-универсалния. По-приемлива хипотеза засега поне аз не виждам. Нека опитаме, и ако не успеем – ще обмисляме отново. Но нещо ми подсказва, че ще успеем. И тъй като вие сте откривателят на този знаменит „косъм“, считам, че на вас се пада правото да го отнесете в Ленинград и да продължите там работата по разчитането му.

След десетина дни, като приключих заниманията си в Москва, се озовах в северната Венеция. През това време материалите бяха изпратени в института по неврокибернетика: оригинала и две копия, в електромагнитен и светлинен запис от сигналите, заедно с всички протоколи на досегашните изследвания.

Когато пристигнах, работата бе вече решително напреднала. Изследванията бяха установили съществуването на мозъчни лъчения. Наложило се бе някои уреди и апарати да бъдат реконструирани, за да се приспособят към новата задача. А тя бе следната.

Термоелектронният запис, преобразуван в електромагнитни импулси, се усилваше и обработваше в омега-лъчи. Така наричаха тук трептенията, излъчвани от мозъка при мисловната дейност. Омега-генераторът трябваше да бъде поставен на главата на някого и той, ако предположението се окажеше правилно, щеше да изпита преживяното от човека, от чийто мозък са били записани сигналите.

Предложиха ми опитът да се проведе с мен. Аз се съгласих.

Цяла седмица ме изследваха и подготвяха за експеримента. Най-после очакваният ден настъпи.

Фиксираха тялото ми към креслото така, че не можех да помръдна. Спуснаха плавно шлема с омега-излъчвателя. Почувствавах хладното докосване на металните електроди до кожата си и ми се стори, че някакво дълбокоморско чудовище обвива главата ми с пипалата си.

– Не се вълнувайте! Успокойте се! – обади се непознат глас. – Извършваме само проби по предварителната настройка.

Така, в напрегнато очакване, изминаха няколко минути. Но аз нищо не чувствавах. Дали не бяхме се измамили?

За миг ярка светкавица ме ослепи.

– Виждате ли нещо? – зачу се глас.

– Силна светлина – отвърнах веднага с пресипнал глас. – Но изчезна. Сега нищо не виждам.

– А сега? – запита същият глас. – Говорете, съобщавайте ни всяко ново усещане, всичко, което чувствувате и мислите.

Изведнъж пред погледа ми изплава тясна, огряна от южното слънце, уличка с малки къща. Това бе нашата улица в градчето, където се бях родил. И насреща ни се зададе Страшо. Да, същият

този Страшимир Лозев, който донесе „Косъма на Мохамед“ – но малък, ученик от прогимназията. Аз го виждах „с очите си“ и него и къщите и облените в слънчевите лъчи камъни на стария калдъръм – и същевременно съзнавах, че те не са пред мен, че това е някакво видение, халюцинация. Страшо все повече се приближаваше, усмихна се, махна ми с ръка.

– Какво означава това видение от моите детски години? Нима то е записано на нишката!

– Ние само пробваме настройката – отговори ми гласът на главния оператор. – В момента възбуждаме с насочен магнитен лъч дял от зрителното поле на мозъка ви. Търсим дълбочината на проникването му.

Измина час във всевъзможни опити. Какво ли не изживях: слушах гласове, музика, градски шум; усещах студ и жегата; виждах отдавна забравени картини; имах непреодолимо усещане, че се изкачвам по стълба и то именно по стълбата на нашия дом в София. Ако не гледах в момента краката си неподвижни, не бих повярвал, че не крача наистина по така познатите ми стъпала.

Втората част започна с това, че някой ме убодеше с игла по ръката. Но никой не се бе приближавал до мен. Обясниха ми, че пуснали запис от мозъка на един от сътрудниците на института в момент на убождане. А, уверявам ви, усещането бе съвсем реално. Макар и веднага да изчезна. След това директорът на института, който знае защо, каза:

„Плазмата е вещество в силно йонизирано състояние.“

Аз очаквах да видя или усетя нещо ново и затова не отвърнах.

– Нищо ли не чухте? – запита главният оператор.

– Чух! Николай Кирилович каза „Плазмата е вещество в силно йонизирано състояние“, но това няма отношение към експеримента ни.

– Има, има! – провикна се весело самият директор. – Вие мислите че аз изговорих сега тази фраза, а тя е записана вчера. Казах я на колегата Коновалов, от чийто мозъчен запис ви я предаваме.

Истинският опит се проведе едва след три дни. Всичко започна „по обикновеному“ – лекарите, креслото, шлема... Екраните светеха, стрелките на измервателните уреди трептяха, контролните лампички мигаха... А аз чаках!...

Налага се да прекъсна своя разказ. През време на опита аз съм изпаднал в безсъзнание и затова не мога да ви опиша протичането на експеримента. Ето извадки от официалния протокол:

„Експериментаторът се чувствава добре, спокоен е. В 9 часа и 21 минути към омега-генератора се включва записът от точката, обозначена с ламбда 0733. Всички технически показатели отговарят на стандартите, описани в схема „Г“.

Експериментаторът мълчи, не отговаря на запитванията. Пулсът участва плавно и достига максималното си значение в четвъртата минута – 98 удара. Незначително понижаване на кръвното налягане. Ускорено, повърхностно дишане. Температурата на тялото се покачва средно с $0,1^{\circ}\text{C}$ в минута. Рязко повишен тонус на мускулатурата. Зениците не реагират на светлинни дразнения. Силно понижаване на чувствителността на кожата. В края на експеримента не реагира дори на убождания. След 8 минути и 18 секунди облъчване кората на главния мозък, когато рецепторът

достигна точката от записа, обозначена с фи 0209, опитът бе прекратен.

Каталептичното състояние продължава три минути след изключването на генератора. Експериментаторът се раздвижва, отваря и затваря нервно очи, няколко пъти шумно се прозява. Оглежда с блуждаещ поглед обстановката и пита на български: „Къде се намирам? Кой сте вие?“. Едва след още няколко минути идва напълно в съзнание и заговаря на руски.“

Когато се опомних, видях насъбрани около себе си почти всички участващи в експеримента. Предложиха да ме отведат да си почина, но на лицата им бе изписан такъв интерес, че аз започнах веднага да им разказвам какво бях преживял под влияние на омега-лъчите...

Видението започна с ослепително море от светкавици, сякаш се намирах между два градоносни облака, раздирани от мълнии. Но светлините бяха розови, резедави, преливаха в разнообразни багри на дъгата. След миг всичко се успокои.

Летя ниско над безкрайна, заснежена равнина. Небето е покрито с мрачни, сиви облаци. Странна мъртва тишина цари навсякъде, сякаш ушите ми са плътно запушени. Не усещам нищо – нито студа, нито дори тялото си. Нося се като безплътен дух над скованата в сняг и ледове земя. Само гледам и размишлявам.

Глутница космати, четирикраки зверове гонят огромен елен. Но аз прелитам, безучастен към кървавата драма, която скоро ще се разиграе там долу. Все по-вихрено, все по-високо се нося към синеещите се планини.

Аз търся нещо, аз търся някого!

Погледът ми е вперен напред. За миг се замечтавам. Пред взора ми, като чудно видение, се мярка някакъв друг свят, приказно красив. Под смесените светлини на две слънца – ослепително синьо и тъмно-вишнево блещат величествени стоманени постройките. Из кристалния топъл въздух летят хиляди лъскави овални тела. Там кипи прекрасен, разумен живот. Там са моите близки, тези, които ни изпратиха. А тук – тук аз съм сам!

Навлизам в планината. Изведнъж забавям движението си. „То“ е тук, някъде наблизо. Аз не го виждам още, но някакво непознато чувство ми подсказва, че е тук, под мен.

Сега вече летя съвсем бавно, ниско, едва не докосвам заснежените върхове на дърветата. Да, ето го!

По хлъзгавата, покрита със сняг земя, бяга косматото двуного същество. То напруга сетни сили да се отскубне от преследвача си – огромна, разсвирепяла пещерна мечка. Но не ще успее. Още няколко крачки и чудовището ще достигне със страшните си закривени нокти гърба му.

Аз наблюдавам преследването и нещо трепва в мен. Това жалко, безобразно двуного ми е скъпо. То никак не прилича на мен – нито по разум, нито по външен вид. И въпреки това – чувствавам го близко. Единствено то на тази неприветлива, студена и чужда планета, има нещо общо с мен. След миг то ще падне с раздробен череп, ще бъде разкъсано от мечката.

Аз мога да я изпепеля. Но аз само помислям – и тя замръзва като поразена от гръм. След това пада покосена. Но тя не е мъртва. Аз само я парализирам. А двуногого продължава да бяга, гонено от обзелия го ужас, без дори да се извърне.

Мечката повече не ме интересува. Аз следвам отблизо човекоподобното същество. То бяга все по-навътре в гората, все по-нагоре в планината. От тялото му струи пара. Хлъзга се, пада, става и пак бяга...

Двуногото ме извежда до една пещера. Пред входа ѝ гори буен огън. Около него са насядали десетина увити в груби кожи човекоподобни същества. По-навътре, приютени от студения вятър, се крият жените и много деца.

При появата на преследвания, мъжете скачат. Започват бързо да движат устните си. Но никакви звуци не чувам. А и не е нужно. Аз разбирам, чувствавам по непонятен начин: уплахата от внезапната поява на съплеменника им, след това гнева, че ги е разтревожил, любопитството от разказа му за тайнственото избавление.

Уплаха, гняв, любопитство – все мои чувства, макар и много примитивни, но мои...

Възбудата скоро преминава. Новодошлият се загубва в тълпата на косматите си събратя. Всички те треперят от студ, страшен, непоносим глад ли измъчва.

Дълго наблюдавам как влизат и излизат от пещерата, как се блъскат грубо, как бърчат ниските си чела, как се зъбят един на друг. Горчива скръб и мъка ме изпълват. Жал ми е за тези примитивни същества, за тяхната безпощадност. Дожалява ми и за самия мен. Овладеява ме чувството на самота и обреченост. И отведнъж, воден от непонятен порив, решавам да им се покажа. В миг ставам видим.

Пред мен се очертава лъскава сфера, от която се подават множество металически пипала и нещо като пулт с безброй

миниатюрни уреди по него. Съществата, щом ме съзират тъй близо до себе си, се надигат, постояват известно време вцепенени от изненадата и след това побягват, скриват се в дълбочината, на пещерата. Само едно, съвсем малко, остава неподвижно и безпощадно. Аз го приближавам. Пипалата, с мълниеносна скорост, го поемат и го издигат към мен.

То е също такава двуного като останалите, но много по-дребно.

Нима сред тези жалки създания аз трябва да диря съюзници? Нима между тях ще премине животът ми? Не!

Аз разбирам, почти виждам, как от тези примитивни същества ще се развият разумни хора, как те ще наберат знания и мъдрост, как ще овладеят природата. Първо своята планета, след това съседните небесни тела. И ще дойде време, макар и след отчайващо дълъг срок, когато далечните потомци на това косматолуживотно ще се отправят с космическите си кораби към звездите, към МОЯ свят.

Но аз не мога да изчакам тяхното безкрайно бавно развитие. Аз съм сам сред тези примитивни двуноги. Отново ме обзема безнадеждна тъга и подтискащо чувство на обреченост.

В този миг, без да видя още нищо, по непонятен начин усещам, че ме нападат. Към мен полетява град от тежки камъни. Пипалата се раздвижват, без никакви усилия ловят десетките запращани към мен камъни и ги пускат кротко на земята. Мога само с една мисъл да унищожа нападателите си, но не искам да им сторя какво зло. Оставям малкото двуного и отново ставам невидим, сякаш се разтварям във въздуха.

Понасям се с шеметна скорост над безкрайните гори. Летя все по-бясно ту във висините, ту съвсем ниско над земята, сякаш гоня някаква непостижима мечта. След това всичко отново потъва в разноцветни пламъци, в стихия от ослепителни мълнии.

Така завърши моето видение. Малко след това сигналите на записа рязко изменят характера си и комисията не се реши да ги възпроизведе. Макар и да настоявах „на свой риск“ – те бяха категорични в решението си. Бояха се, че със съществото се е случило нещастие, че то е загинало и изменените сигнали са запис на смъртта му. А никой не можеше да предвиди дали агонията на този непознат пришълец няма да предизвика тежки травми върху моята психика, дори смъртта ми.

Какво означаваше изживяното от мен под влияние на лъчите?

Защо пришълецът беше сам? Нима е бил единственият пътник на звездолета? Възможно ли е другарите му да са го изоставили? Аз чувствавах неговата мъка, че е сам, копнежа му да се върне в родината си, напразните му надежди да получи подкрепа, вместо град от камъни, от дивите ни прадеди. И... какво, все пак, означаваше края на нишката? Дали наистина изменените сигнали са запис от агонията му! Това е твърде вероятно. Иначе защо цялата втора половина на нишката е празна, без запис? Сам, изоставен сред примитивните полухора, отчаян, че никога не ще се върне на родната планета, не се ли бе пришълецът... самоубил?

Макар че живях с неговите мисли и чувства само няколко минути, този звезден човек, загинал на нашата планета преди стотици хиляди години, ми бе станал скъп и близък. Щом той е могъл да победи междузвездните простори, щом е обладал такива

изумителни духовни и технически възможности, как се е осмелил да посегне на живота си? Не, аз сигурно се лъжа! Нещо друго, непонятно и все още недостъпно за нас, крие Косъмът на Мохамеда.

Къде сте вие, негови събрата, около коя двойна звезда живеете, творите и мечтаете? Защо не дойдете на Земята? Човечеството този път не ще ви посрещне с камъни! Дали не се опасявате, че сега то ще ви посрещне с водородни бомби?

Или вие сте тук, но се криете невидими между нас, не ни считате достатъчно дорасли за великата среща на разумните същества от два звездни свята? Това ли е вашата тайна, тайната скрита в Косъма на Мохамед, по-мъдър от седем мъдреци?



Големите деца на живота

Научно-фантастичен разказ

Васил Райков

Разказът е получил III награда на конкурса

Май остави поялника на стойката и се изправи. Беше трудно да се работи сред паяжината на тънките проводници. А поправката ставаше в най-закътания край на шасито.

Май запали цигара и се обърна към жена си. Тя лежеше на дивана край прозореца и четеше някаква книга. Имаше нещо особено привлекателно в дребното ѝ лице с предизвикателно вдигнато нагоре носле. Кафявите ѝ очи гледаха живо, оръжени от тъмния блясък на гъстите кестеняви коси. Беше не толкова красива, колкото миловидна.

– Започваме ли, Кристи?

Тя остави книгата, изправи се и отиде мълчаливо до статива, на който бе завързана с тънък конец една пчела.

– Готова съм!

– Хайде тогава – каза той и се обърна към апарата.

Младата жена започна да дразни пчелата с една сламка, като я гладеше леко по коремчето и побутваше внимателно главата и крачката ѝ. А Май въртеше копчето за настройка с упоритост, за която неговите колеги често казваха: „След двучасово чакане всяко магаре би му сторило път!“ Той въртеше копчето, а сините му очи,

зачервени от продължително безсъние, не се отместаха от сигналната лампа.

Изведнъж апаратът започна да пращи и до ушите му достигна нещо съвсем прилично на човешки говор: „... захване с нещо сериозно?“ Ръката му замръзна в това положение, но беше закъснял – думите се стопиха като пара на въздуха. Лампата мигна и угасна в същия миг.

Май гледаше смаян апарата. После започна да върти копчето за настройка в обратна посока, този път съвсем бавно. Скоро зеленикавата светлинка се появи отново в „окото“ на приемника и в ушите му нахлу пак човешкия говор: „... ще се съсипе. Не се работи така... Не, де! Какво си се разбесняла? Я си кротувай на мястото!“

Май се извърна така рязко, че столът остави драскотина на излъскания паркет. Жена му продължаваше да дразни нещастната пчела. Той стоеше като истукан. Кристина обърна лице към него, като че искаше да го попита за нещо. Гледаха се дълго, много дълго, без да промълвят нито дума. Сетне в ушите на Май прозвуча пак говорът, заглушен от мекото пращане на апарата: „Горкият! Заприличал е на болник. С тия черни сенки под очите, с това изпито лице... Боже мой, ще се разсипе тоя човек. Но как...“

Май скочи от стола и закричи из стаята, като я огледа с безумен поглед. И тогава осъзна, че гласът беше изчезнал вече. Да, не се чуваше. Ослуша се внимателно, сякаш се стараеше да долови нещо извън границите на човешкия слух. Нищо! Едва сега осъзна и друго: всъщност „гласът“ съвсем не приличаше на глас. Нямахме запазен спомен за тембър и сила, за определена топлина на гласа. Ако не беше пращането на апарата щеше лесно да реши, че това

бяха негови мисли, а не чужд глас... Негови мисли?... Но той не беше мислил за никого в момента! Не беше мислил въобще нищо, само наблюдаваше...

– Май, какво има? – гласът на жена му издаваше силната ѝ тревога. – Лошо ли ти е? Изглеждаш ужасно пребледнял.

Уплахата ѝ го върна бързо към действителността.

– Няма ми нищо, Кристи. Уверявам те. Малко съм поизморен.

– Знам го твоето „поизморен“! Хайде, стига работа за днес! Обличай се да отидем на разходка!

– Какво? Да, да, ще отидем. Само да опитаме още веднъж, а? Нека, Кристи!

– Ти си непоправим, Май – каза тя. – Добре, но веднага след това излизаме, чу ли?

Той се запъти с широки крачки към апарата. Направи му впечатление, че щом се приближи, сигналната лампичка светна. И веднага в ушите му нахлу познатото заглушено пращане. Но то... то сякаш не беше в ушите му. Като че ли това бръмчане се разнасяше някъде под черепа му, в самия му мозък. А след миг нещо сякаш сграбчи съзнанието му, парализира неговата воля и в ума му започнаха да се редят мисли, чужди мисли: „Не! Ще се наложи, та каквото ще да стане! Днес ще излезем. Този път няма да отстъпя!“

Май се извърна и погледна смаян жена си. Тя нямаше вид на човек, който е говорил току-що. Кристина също го загледа втренчено, изплашена не на шега от безумния огън в очите му.

– Какво ти стана, Май, съвземи се!

Той едва успя да промълви с разтреперан глас:

– Кристи, помисли си нещо! Съвсем малко, само едно изречение.

Вълнението му ѝ се предаде в същия миг. Тя стоя дълго като хипнотизирана, неспособна дори да мисли. Сетне погледът ѝ се проясни и тя отпусна уморено ръце. А в главата на Май нахлу приглушеният пукот и той чу тайнствения вътрешен глас да казва: „Ти си непоправимо магаре, мили. Изкара ми ума.“

Лицето на Май светна. От очите му бликна ярката светлина на триумфа. Той се изправи, вдигна тържествено ръка като някакъв древен бог и каза отчетливо:

– Ти си непоправимо магаре, мили. Изкара ми ума.

Кристина се стъписа. Лицето ѝ издаваше силен страх – първобитния човешки страх пред необяснимото. Но той отиде при нея и я прегърна.

– Не се плаши! Няма нищо лошо. Ще ти обясня, чуваш ли, всичко ще ти обясня... Стана нещо невероятно, Кристи. Аз мога да чувам чуждите мисли. По-точно, мога да си ги мисля. Даже никога не съм мечтал за подобно нещо, толкова фантастично звучи. Едва сега започвам да си го обяснявам и аз.

Тя стоеше пред него объркана и няма. Гледаше го така, сякаш го виждам за първи път.

– Слушай, Кристи, целта ми беше да конструирам толкова чувствителна апаратура, че да регистрирам с нея биотоковете и на най-малките насекоми. Проблемът интересува еднакво биолозите и физиците. Един такъв уред може да изясни начина на общуване между насекомите, които винаги са ни изглеждали глухоними. Според мен е напълно правдоподобно пчелите да се разбират помежду си на базата на електромагнитните вълни. Нали трябва

някак да се обясни колективният им труд! Или, да речем, трудът на мравките...

– Нищо не мога да разбера – обърка се напълно младата жена. – Та твоят приемник не е толкова чувствителен, щом не можа да регистрира биотоковете на пчелата! Как успя да доловиш с него мислите ми? Не ти ли се струва, че всичко се дължи на умората и на нервите?

– В никакъв случай. Обяснението е съвсем другаде. Все пак приемникът е много чувствителен, въпреки привидния неуспех. Но, без да искам, аз попаднах на друго нещо. Понеже усилвателят е свръхмощен, той успя дотолкова да увеличи незначителния интензитет на електромагнитното поле на мозъка ти, че аз улових неговото излъчване. И започнах да мисля с твоите мисли, един вид в резонанс с тебе. Разбираш ли, като по индукция. Всичко друго са технически подробности. Малко по-специална е разложената скала на приемника, защото с нея предвиждах да улавям вълни с нищожно малка дължина. Но не знаех, че от този порядък са и електромагнитните вълни на мисленето. Така че чудото се състоеше само в настройката и затова тя бе толкова трудна. Ако обаче ти седеше на моето място и настройваше апаратурата съобразно твоята мисловна вълна, ти щеше да схванеш тогава моите мисли, а не аз твоите. Това е всичко.

– Жалко – въздъхна Кристина, – толкова труд отиде на вятъра. Прилича ми на приказката за рибаря, който събирал само черните камъчета от брега за броеница. А другите, които лъцели като късчета стъкло, оставял, понеже не били черни.

– Кристи, нима не разбираш наистина, че съм събрал само бисерите от морския бряг! Всичко е толкова хубаво и невероятно, че не може да се проумее наведнъж. Това откритие ще промени напълно живота на нашата нещастна планета. Представяш ли си – изведнъж хората престават да лъжат. Без изключение. Нали всички могат да си четат мислите? Келнерът не грехи вече в сметките. Радиотехникът не лъже, че е сменил три лампи вместо една в телевизора. Бакалинът престава да слага гликоза в пчелния мед. Жената не отива толкова често на зъболекар или на разходка с приятелки. Съпругът престава да ходи на лов, от който никога не донася дивеч. Разбираш ли, Кристи?

Тя само погали ръката му и кимна утвърдително. Не можеше да каже нищо повече. А Май продължаваше да говори със същия, малко унесен глас, сякаш виждаше всичко с очите си...

– Човешкият прогрес ще достигне небивал възход. На международните конгреси учените няма да докладват предпазливо само някои резултати от изследванията си, а да крият внимателно опитната постановка и реактивите. Понятието тайна ще изчезне. Ще се осъществи най-сетне мечтата за единни научни институти, в които ще обменят опит и знания най големите учени. Това ще тласне науката с гигантски крачки напред. Та нима мъничката фабрика може да съперничи на големите индустриални обединения? И ето ги мечтите на хората, облечени в плът и кръв. Космосът ще сложи оръжие...

– Стига вече! – каза Кристина. – Я слез за малко от небето и ела с мен! – Тя го поведе като малко дете към гардероба. – След

няколко минути да си готов за излизане, чу ли? Тия неща можеш да ми разкажеш и в парка.

– Слушам! – каза със същия тон Май и застана мирно.

Кристина го погледна ласкаво. Дребничкото ѝ лице беше напрегнато от едва сдържано вълнение и на него някак комично стърчеше сега малкото ѝ носле. Тя побърза да отиде в другата стая, защото можеше всеки миг да заплаче...

Една хубава сутрин, около два месеца по-късно, Май се сбогува с жена си и излезе. Изглеждаше спокоен и замислен, но сърцето му тръпнеше от вълнение. Едва сега, когато наближи часът за предстоящата визита, в главата му нахлуха пак старите съмнения. Дали ще успее? Беше премислил хубаво целия план, но все пак?...

Техническата подготовка не му отне много време. Сега чудодейното апаратче лежеше удобно разположено в една красива кутийка, малко по-голяма от пакет цигари. А допълнителните опити бяха обяснили напълно неговото действие.

Май се убеди, че мислите на всеки човек имат определена честота и дължина на вълната, така че приборът трябваше да се настройва за всекиго поотделно. Това го накара да разшири обсега на разложената скала и особено да подобри системата за настройване. Настройката трябваше да се извършва бързо и точно, въпреки голямата чувствителност на апарата. Промени малко и мислоразложителя – онази част, която разлага електромагнитните излъчвания на отделни мисли. Не можа да направи нищо само за далечината на действие – тя си остана от порядъка на десетина метра. Всъщност това разстояние беше напълно достатъчно.

Секретарката го посрещна сдържано, с широка служебна усмивка, която трябваше да уверява посетителите в най-топлиите ѝ симпатии към тях. Беше от оня тип попрезрели жени, които с героични усилия и с много лишения успяват да поддържат фигурата си стройна. Тя го покани да седне до една масичка с куп илюстрирани списания и се вдълбочи в прекъснатото писмо.

След малко вратата на кабинета се отвори и оттам излезе широко усмихнат мъж. Май скочи припряно и след като секретарката му кимна утвърдително, прекрачи прага на онова място, където очакваше да се реши съдбата на последните му мечти.

Президентът имаше лице на бивш спортист с леко издадени скули и слабо извит орлов нос. Това впечатление се омекотяваше от спокойния поглед на сивите му очи и особено от матовия блясък на неговата посребрена коса. Изглеждаше приветлив, но изморен, като да бе работил денонощно за благо на страната. Този вид можеше да се дължи също и на прекалена употреба на алкохолни напитки. Но една такава мисъл би звучала ужасно нелепо в спокойната и творческа атмосфера на разкошния кабинет.

В името на демокрацията президентът стана и се ръкува с него. Покани го да седне с широк жест, седна и той на свой ред, хвърли бегъл поглед към часовника на стената и зачака да чуе молбата на гостенина си. Деловият прием почти обезоръжи Май, но той успя да се овладее навреме.

– Преди всичко ви моля нашият разговор да се води само между нас – каза той и остана доволен от твърдостта на гласа си. – Искам

да кажа, че моля да не бъде записван на магнетофон. Касае се за извънредно важни неща, затова държа толкова на секретността.

Президентът разтегли устните си в усмивка, въпреки че бе малко изненадан от строгите думи на непознатия млад мъж. Сетне дръпна надолу едно лостче от таблото пред себе си.

– Нямам абсолютно нищо против – каза любезно той. А Май, който беше успял да настрои апаратчето през това време, долови ясно следната мисъл: „Хитрец! Как ли ще изглежда, ако му кажа за другите два?“

– Не съм хитрец – продължи невъзмутимо Май. – Само от предпазливост. Много ви моля, все пак, изключете и другите два магнетофона.

Лицето на президента леко побледня, но външно той запази напълно спокойствие. Само някъде дълбоко в очите му проблесна уплаха и яд. След миг този рутиниран държавник изпълни мълчаливо желанието на странния посетител. Сетне лицето му отново стана уверено и изпълнено с доброжелателно превъзходство.

– Сега ще ви кажа какво помислихте за мен преди малко – каза Май. – Ще цитирам точно: „Гледай го ти! Сякаш повтаря собствените ми мисли. Не изглежда да е луд, но кой го знае? И откъде ли е научил за магнетофоните?“

Животински страх разкриви лицето на президента.

– Ще ви отговоря веднага – продължи бавно Май, като че не забелязваше нищо. – Не съм луд, а за магнетофоните зная от вас. Аз съм физик. Успях да изобретя уред, с който мога да чета чуждите

мисли. Затова съм тук сега. Имам една идея, която искам да споделя с вас.

Президентът го гледаше така, както всеки простосмъртен би гледал магьосник, превърнат в змия. Той облиза пресъхналите си устни, пое с благодарност чашата вода, която Май му подаде, и жадно я изпи. Сетне запали цигара и успя да се усмихне. Способността му да се овладява беше просто удивителна.

– Слушам ви.

Май се опита да изложи своя проект за претворяването на света сбито и ясно. Но нищо не излезе. Беше го обзело някакво чудно вдъхновение и той заговори с езика на поет. Думите сякаш сами се изплъзваха от устата му, разкриваха най-съкровените кътчета на душата му и той се събуди от своя унес едва когато завърши.

– Това е всичко – каза малко засрамен той. Не помнеше да е говорил друг път така. Некрасивото му лице сега изглеждаше даже хубаво, озарено от мекия блясък на топлите му сини очи.

– Да-а-а, всичко е чудесно. Само че, виждате ли, малко е наивно, малко...

– Глупаво – подсказа му хладно с неговата собствена мисъл Май.

– Точно така! Всъщност аз съм съгласен по принцип с вас, но не одобрявам начина ви на действие – допълни той. И на Май се удаде да присъствува на най-чудния монолог през живота си.

Президентът беше станал и сега се разхождаше из кабинета. Говореше бавно, а погледът му се рееше някъде много далеч...

– Този апарат трябва да бъде притежаван само от един човек – каза той. – Това ще му даде възможност да създаде лесно една много силна държава. Разбирате ли, най-силната държава в света!

И веднага помисли:

„Няма да е трудно. Нали никой няма вече да ме лъже? Особено министрите. Нали ще откривам всичките им заговори срещу мен? И ще ги унищожавам. Още в зародиш. А аз ще стана лесно първият човек в страната. В истинския смисъл на думата. Не като сега!“

– Славата на държавата ще се разнесе навсякъде, ще залее континентите – продължаваше президентът. – Такъв чуден апарат не е притежавал никой досега.

„С него ще узная мислите на чуждите дипломати. Ще науча военните тайни на държавите. Секретните им планове. Тайните им оръжия. Тогава лесно ще ги покоря. Всичките. До една!“

– А другите народи сами ще се присъединят към тази държава. Ще ги е страх до смърт. Ще се боят от тайнствената сила на нейния президент.

„И аз ще завладея несметни богатства. Ще стана най-могъщият. Най-страшният. Ще стана единственият господар на земята. АЗ!“

– Едва тогава може да се възцари онази висша справедливост, за която мечтаете вие – обърна се пак президентът към Май. – Светът може да се претвори, само ако всички се подчинят на една воля, на един всевластен ум, който да внесе истински ред в живота на хората.

– Грешите, ужасно грешите. Изобретението трябва да облагодетелствува всички, а не само един човек.

– Разбирам отлично подбудите ви – каза меко президентът, като да говореше на неразумния си племенник. – И ги уважавам. Но какво знаете вие за хората и за техните финансови работи? Нищо! Та всички собственици от бакалина до крупния магнат са

долнопробни мошеници, безсрамни лъжци и крадци. Това е в тяхната психология. Как да ги направим изведнъж честни? Те биха полудели в същия миг, биха се почувствували ограбени. А само те ли? С истината твърде пестеливо си служат повечето чиновници, целият висш държавен апарат, дипломатическото тяло. Това поне знам отлично. И какво остава? Шепа обикновени хорица, които са честни, само защото са толкова бедни.

– Честните хора не са толкова малко. А ние ще принудим и лъжците да станат честни. Силата е в нас.

– Това е слабостта на хипотезата ви – усмихна се президентът с превъзходството на по-възрастния и по-умния от двамата. – Вие искате да претворявате света на базата на страха. А той винаги се е променял само с оръжие и с насилие.

– Този страх ще бъде нещо повече от революция в обществения живот. Всички ще се страхуват да лъжат, защото мислите им няма да са тайна за никого. Това е достатъчно, за да промени и най-отчаяния престъпник. Ако знае предварително, че ще го хванат, той няма да върши престъпления. И постепенно хората ще започнат просто по навик да казват истината. Те ще правят това, както пият вода или дишат въздуха. Ето как виждам аз претворения свят.

Май извади носна кърпа и избърса челото си.

– Ние двамата имаме всичко: вие – власт, а аз – изобретението. От нас зависи да си осигурим място в историята на човечеството, да заслужим най-светлия паметник на човешката благодарност.

В този миг в ума на Май прозвуча предупредително: „Боже мой, какъв отчаян глупак! Но той е непоправим човеколюбец! Какво да го правя?“ Тези мисли го накараха да застане нащрек.

– Грешно се изразихте – каза отмерено президентът, за когото изглежда му бе омръзнало да спори. – Всъщност вие нямате нищо. Властта, която е всичко на този свят, е в мен. С нея мога да ви взема изобретението съвсем лесно. Но аз ви предлагам друго – предайте ми го. Цената не ме интересува. Ще ви дам всичко, което пожелаете.

– Никога! – отхвърли с достойнство предложението Май. – Аз не съм дошъл при вас да печеля пари.

– Послушайте ме, така ще бъде най-добре и за двама ни.

– Това ли е последната ви думи? – запита тихо Май и му се стори, че потъва в един безкраен мразовит облак.

– Да!

Май извади апарата от джоба си, постави го на масата и с един удар на тежката ваза го сплеска като кибритена кутийка. Кристалният съд се разби на хиляди късчета, които заблестяха като сълзи на тъмночервения килим.

– Сега изобретението е само тук – каза той и почука красноречиво челото си с пръст. – Сигурно ще намеря някого, който би се заинтересувал от него.

– Лъжете се, млади момко – каза някак унило президентът, все още с известно доброжелателство. – Не забравяйте, че сте в ръцете ми.

– А ако съм дал специални инструкции на жена си? – опита се да го шантажира Май. – Може би тя знае на кого да се обади, ако не се върна след определено време.

– Горкият! – каза президентът и Май разбра, че сега беше напълно откровен с него. – Няма по-лесно нещо от едно покушение

над жена ви. Бандитските грабежи са нещо добре известно и никой няма да се усъмни в съобщенията на вестниците. Как ви се струва подобна перспектива?

Май го гледаше безмълвно, застинал от ужас на мястото си. Беше разбрал, че Кристина ще бъде осъдена, ако той не се съгласи. Нямахше да я пощадят. Нямахше смисъл и да уверява, че тя не знае нищо за изобретението. Кой би му повярвал? Тогава?...

Изведнъж лицето на президента сякаш заплува в някаква белезникава мъгла и през него той съзря Кристина. Тя го чакаше да се върне с жадни и разтревожени очи. Колко нощи го бе чакала така, докато той работеше в лабораторията?... Какви радости ѝ бе създал в техния кратък съпружески живот?... Нищо! Само огорчения, тревоги и някакви далечни блянове, за които никой не можеше да предскаже дали ще се сбъднат...

– Решихте ли? – Думите на президента го сепнаха, но той не каза нищо. Като не получи отговор, домакинът продължи с напълно променен глас, в който се долавяше една почти другарска симпатия към него:

– Разберете ме, не мога да ви пусна. Бих отишъл против себе си. Вие сте по-страшен и от политическите ми противници. Вие сте опасен, защото сте учен. Големите деца на живота – това са всички учени-изобретатели! За доброто на неблагоприятното човечество вие сте готов да загинете още сега – ето кое е страшното във вас. Откъде да знам какво ще направите утре? Всичко мога да очаквам, всичко, затова си помислете добре. Ще ви дам колкото искате време. Съгласете се с мен, за ваше добро е.

– Няма какво да мисля – каза уморено Май. – Никога не бих поел такава отговорност пред хората от целия свят. – И той си спомни с мрачно задоволство, че поне не беше оставил никакви следи от изобретението в къщи. Но това не му донесе сега никакво облекчение...

Сивите очи на президента го гледаха изпитателно и в тях Май прочете присъдата си. Той затвори очи. Беше забелязал как дебелият палец на държавника натисна едно червено копче на таблото пред него. И в следния безкраен миг на очакване той си помисли с болка: „Сбогом, Кристи! Разбери ме в последния си час и ако можеш, ми прости! Сбогом, моя Кристи!“...



Човекът, който търси...

Научно-фантастичен разказ

Ив. Вълчев

Авторът е получил награда от
международното жури в Москва

Репорт

от командира на дежурната спасителна група

Сигналът „Тревога“ бе подаден в 17 часа и 32 минути.

Пред входа на централния команден пункт стигнахме след 46 секунди, но предпазителните щитове бяха спуснати. С електродъгова резачка направихме отвор в един от тях и проникнахме в залата. Там бе тъмно и апаратурите не работеха. До разрушения от удара на голям къс бетон главен пулт намерихме в безсъзнание професор Виктор Ганчев. Незабавно го предадохме на санитарната група.

Художникът Захари Петров открихме заплетен в разкъсаните проводници, зад главния пулт. Докато го извличахме, той се свести, но после – преди да го предадем на санитарите – отново загуби съзнание.

На седмата минута пристигна първият отряд на Централната спасителна команда, след което получих заповед да отида заедно с бойците на моята група в дезактивационния пункт.

Капитан Ваклинов

Виктор

– Не!... Това е невъзможно!...

Моите думи не му направиха необходимото впечатление. Гледах го и по упоритата гънка на челото му разбрах, че няма да отстъпи.

– Разбери, невъзможно е – провеждаме пробни изпитания – отново подхванах аз. – А днес ни предстои особено рискован експеримент. В командната зала ще бъде само аз... Всички останали сътрудници ще следят опита от дистанционния команден пункт... С една дума – не може да присъствуваш!...

– Това не е каприз – спокойно възрази Захари. – Спомняш ли си моята последна картина?...

– „Розоберачката“?... Много добре я помня – в дъното тъмния силует на Балкана, отпред поле, покрито с рози, а сред него слабичка девойка, наведена над розов храст... Харесвам я.

– Харесваш я! – Захари се усмихна студено. – Но забравяш една малка подробност – това е последното ми добро платно...

Той замълча, извади няколко дървени тръбички, сглоби от тях дълго ориенталско цигаре и запуши. „Сега ще пуска облаци дим и ще мълчи – помислих аз. – Ефекти!“ Но Захари заговори много скоро.

– Преди три години замислих нова картина... Ако някога я създам ще я нарека „Човекът, който търси“... Отначало мислех, че лесно ще я направя, но работата не вървеше. Въпреки това упорито продължавах да търся. Със седмици не излизах от ателието си. Рисувах, рисувах, а от платната ме гледаха безизразни лица... Сега, разбирам, че просто не бях узрял за тази картина, но тогава

приемах неуспеха си твърде трагично. За щастие нещо ме потегли към творбите на старите майстори. Разглеждах ги с дни и в тях търсех отговор на въпросите, които ме вълнуваха. Може да ти се стори наивно, но именно тогава ми хрумна простата и естествена мисъл – трябва да отида между хората и там да намеря прототипа на моя „Човек, който търси"... Добре си поскитах! Бях при летците, при моряците, работих в мина, прекарах едно лято при овчарите на високопланинските пасища, обикалях заводите... Испитах огромна радост... Сега нося своя герой в себе си. Познаваш ли това чувство? И знаеш ли колко е мъчително очакването?... Затова сега ми е нужен тласък, нужно ми е остро преживяване, нужен ми е и дори рискът на твоя опит – за да мога да видя образа, който търся...

– Но ти нищо няма да видиш!... Ще бляскат разноцветни лампи, стрелките ще бягат по скалите на приборите, аз ще натискам бутоните на пулта. И това е всичко! Повярвай ми, в научно – популярните филми показват значително повече.

– Остави това, Виктор. Да вървим!

– Да вървим – съгласих се аз.

Нямаше смисъл да упорствувам. Не можех да отказвам нищо на Захари и той добре знаеше това... Отидохме в командната зала. Там го заведох при големия електронен шкаф, монтиран до пулта за управление.

– Запознайте се – Кио.

Но Захари не ме разбра.

– Кио е нашият кибернетичен оператор – поясних аз и включих тока. Зелените сигнални лампи весело заблещукаха. – Виждаш ли, Кио докладва: „Готов съм за работа!". Днес ще действа той, а ние

ще бъдем само зрители. Когато провеждахме предварителните опити и изпробвахме ускорителя на всевъзможни режими, Кио следеше и записваше всичко в електронната си памет. Днес ще държи „изпит“ – ще му възложим сам да проведе контролен опит. В протокола на опита неговата задача е записана така: „Намиране на най-изгодния режим за работа на ускорителя и получаване на ускорени частици с максимална енергия.“ След време Кио напълно ще ни замести и сам ще провежда изследванията, за които ние ще му даваме само най-обща програма... Но не е ли прекалено сложно за тебе всичко това? Може би тези подробности не те интересуват?

– Продължавай.

– Добре!... Ние го наричаме „осмак“.

– Кого?

– Ускорителя. Погледнат отгоре, той наистина прилича на огромна осморка. Вляво и вдясно от нас, извън стените на тази зала, се простират две гигантски пръстеновидни ускорителни камери. С помощта на йонни оръдия в техните канали се изстрелват снопове елементарни частици. Когато частиците получат необходимата скорост, магнитното поле се изключва, те се откъсват от кръговия си път и се сблъскват в изпитателна камера с огромна сила. Енергията на взаимодействието е просто чудовищна!... От камерата ни отделят стени от олово и бетон дебели по няколко метра. Но всичко, което става в нея можем да наблюдаваме на телевизионен екран... Това е наистина чудесна машина. Още при предварителните опити ние успяхме да получим всички познати досега отрицателно заредени частици. И удивително лесно!... Знаеш ли, когато стоя пред пулта, изпитвам чувството, че рисувам в

пространството... Но в ръцете си вместо твоите безнадеждно остарели четки имаме нещо много по-могъщо – силови полета и потоци от ускорени частици...

– Остави моите четки на спокойствие – Захари ядосан се отдръпна от пулта. – Те са изсъхнали отдавна.

Разбрах, че съм го засегнал, но нямаше вече време за обяснения. Трябваше да започваме „изпитването“ на Кио. Свързах се с дистанционния пулт и след като разбрах, че там също са готови, включих оператора в управляващата верига. И опитът започна, но не така, както очаквах. Отначало Кио повиши напрежението на ускорителното поле, а после започна едно безкрайно увеличаване и намаляване на неговата сила – очевидно той търсеше най-изгодния режим на работа. Постепенно в тези колебания започна да се чувства някаква закономерност. След няколко минути това бе ритъм, който непрекъснато ставаше все по-мощен. Бях нащрек, но не се намесвах. Кио продължаваше да пробужда цялата огромна мощ скрита в ускорителя... Телевизионният екран на камерата оставаше пуст, но уредите показваха, че енергията на заредените частици е значително по-голяма от предвидената. Това бе съвсем неочаквано!

Скоро в камерата започнаха да стават странни явления. Появи се светлосиньо сияние, сетне то изчезна, заместено от малки блуждаещи светлинки. От време на време те се разрастваха, приемаха необикновени очертания и после изчезваха напълно. От ускорителните пръстени се носеше могъщо бучене, а цялата сграда се тресеше от силни вибрации... Сега, когато отново прехвърлям през паметта си всяка минута на този съдбоносен ден,

непрекъснато се питам: може би в този момент трябваше да прекъсна опита?... Но тогава аз смътно чувствавах, че Кио е намерил нещо ново – някакъв резонансен режим на ускорение и исках да му дам възможност да го разкрие напълно. В дистанционния команден пункт моите сътрудници следяха опита. Автоматите записваха всичко. Нищо от нашия експеримент нямаше да бъде загубено и аз исках да го изчерпим до край. Затова когато Кио подаде сигнал: „Попаднах в неустановен режим. Нужна ми е помощ!“, аз не се намесих. Не прекъснах опита. Не счете за нужно да го прекъсне и Кио... И тогава в камерата отново се появи синьото сияние. След малко то се сгъсти в блестяща сферичка, която започна бавно да нараства. Когато бляскавото кълбо изпълни камерата тя се пръсна на хиляди парченца. След това сферата потъна в дебелия оловна стена и се закри в облак жълтеникава пара... Последното, което помня бе изтрещяването на бетонната стена. Един огромен къс се откърти от нея и полетя към мен. След това настъпи мрак...

Захари

Как стана това?... Трябва да си припомня! Всичко да си припомня! Кое беше най-напред? Може би онези юнаци от спасителната група?... Но преди това имаше нещо друго!... Виктор?...

Той никога не е могъл да ми отказва. Не можа и сега... Застана примирен зад пулта и за мен бе истинско удоволствие да наблюдавам неговата тънка и подвижна фигура, да следя сръчните движения на ръцете му.

После започна опитът и всичко се разви много бързо. Чувствавах, че нещо не е в ред. Неясният тътен, който се промъкваше през стените на залата, напрегнатата поза на Виктор и неговите неестествено блеснали очи – всичко ми подсказваше, че става нещо необикновено... И въпреки това, когато от стената се откъсна огромен къс бетон, а от образувалия се отвор изплава сферата, аз бях съвършено неподготвен за това, което се случи в следващите няколко секунди. Огромната буца се стовари върху пулта и Виктор рухна на земята... Осветлението в залата изгасна, зави сирена... Спуснах се опипом към мястото, където падна Виктор, но пред мен се изпречи сферата обкръжена от синкаво сияние. Тя леко се полюляваше във въздуха и като описваше плавни зигзаги, все повече се приближаваше към мен. Започнах да пълзя по пода, но тя ме последва... Колко продължи тази странна гонитба?... Внезапно нещо остро се заби в рамото ми. Опипах наоколо и разбрах, че се намирам до разрушения пулт. Тук се заплетох в разкъсаните проводници, сферата ме настигна... и се докосна до гърдите ми...

В следващия миг загубих съзнание...

...Когато се съвзех, лежах върху зеленикава стъкловидна повърхност. Необяснимо безволие ме сковаваше. Искаше ми се да спя и за нищо да не мисля, но някаква чужда воля властно ми заповядваше да стана и да тръгна. Повдигнах глава и се огледах наоколо. Заобикаляше ме унила безкрайна равнина, покрита с бели като сняг кристалчета. „Но това е сняг – кой знае защо помислих аз, – това е нещо съвсем друго“. Ниско над мен, гонени от вятъра, прелитаха гъсти оранжеви облаци. Стъкловидната лента, на която все още лежах, пресичаше равнината и се губеше зад хоризонта.

Не се питах защо съм тук. За мен не съществуваше нищо друго освен чуждата воля, която ми диктуваше да вървя. Опитах да се изправя, но остра болка прониза гърдите ми. Останах легнал. И тогава пред вътрешния поглед на размътеното ми съзнание започнаха да се низят странни видения...

Отначало виждах пустата лента на шосето. После върху нея се появи сиво облаче. То започна да нараства, да се сгъстява и да приема очертанията на човек... Този човек бях аз!...

След това картината се смени. Появи се огромна приборна зала. Пред командните пултове на голям флуоресциращ екран стояха трима развълнувани младежи. Това не бяха земни хора. Високи, стройни и гъвкави, те стояха в непринудени пози. Върху техните тесни и удължени лица, сияеха огромни очи изпълнени със съдържана тревога. На екрана пред тях отново видях шосето и моята фигура лежаща безпомощно върху него. Изпитвах смущаващото раздвоение. Знаех, че лежа на шосето, а се наблюдавах отстрани като зрител. Но нямах време да анализирам това чувство. Една странична врата се отвори и в залата бързо влезе старец с потъмняло набръчкано лице. Той втренчи в мене необикновено умните си очи... Постепенно напрегнатият израз в тях изчезна и те заблестяха дружелюбно и топло. После той се извърна и с широк жест посочи към дълбочината на екрана... Моето изображение изчезна и там, където сочеше ръката му се появиха огромни равнини, покрити с бели кристали. Над тях се издигаха гигантски решетъчни кули, в оранжевата пелена на облаците се стрелкаха силуетите на необикновени летателни апарати. Сетне се появиха неясните очертания на град, изграден от синкав метал. Той бе

съставен от гигантски куполи, наредени в правилни редици. После един от куполите се разтвори и видях, че той е само покрив на огромно подземно помещение. И започна една чудесна обиколка из подземните зали и коридори на този необикновен град. Минавахме покрай непознати машини, покрай сложни апаратурни пултове, зад които стояха в напрегнати пози операторите, покрай бистри плувни басейни, през огромни оранжерии, залети от синкаво-виолетова светлина... Но това не продължи дълго. Чувствах се все по-зле и алена мъгла започна да замрежда погледа ми. Обърнах очи от екрана и последното, което видях беше старецът, протегнал към мене ръце за сбогуване... След това потънах някъде дълбоко и тъмнина покри всичко.

По-късно почувствах, че някой грубо ме разтърсва. Отворих очи и видях надвесени над мене три фигури, облечени в скафандри.

– Другарю Капитан – пробуча едната от тях – прережете този проводник и тогава лесно ще го измъкнем.

Чу се леко щракване на метал, после ме дръпнаха много силно и отново изгубих съзнание.

Захари и Виктор

Те лежаха върху тревата и всеки чакаше другият да започне.

Пясъкът по близката алея скърцаше под краката на оздравяващите, които правеха своята сутрешна разходка. През равно подстриганите храсти на английския плет се белееше сградата на санаториума. Преди десетина дни ги изпратиха тук, за да се поправят окончателно. През това време бяха разговаряли само за дребни и незначителни неща. Сега всеки чакаше другият да започне пръв.

– Виктор.

– Слушам те.

Захари извади своето ориенталско цигаре – сигурен знак, че се вълнува, и запуши. После започна да разказва. Отначало той бе смутен и несигурен, но постепенно гласът му укрепна, стана твърд и спокоен.

Виктор слушаше, без да го прекъсва, с чувството на все нарастващата тревога. „Хубаво бълнуване – мислеше той. – Навярно още не се е поправил от контузията. Трябва да предупредя лекаря.“

– ...Когато се свестих в болничната стая и те видях да спиш спокойно в съседното легло, изпитах огромно облекчение. И втората ми мисъл беше: Виктор ще обясни всичко. Сега искам да чуя твоето мнение.

– Това са глупости.

– Точно такъв отговор очаквах. Скоро няма да мислиш така... Но първо кажи ми каква беше тази сфера, която ни изпрати в санаториума.

– Не се знае с положителност. Данните от опита още се обработват. Може би е била облак йонизиран газ, а може би нещо друго.

– Може би е била нещо друго! Ще ти припомня тези думи... Ти навярно забеляза, че няколко дена прекарах в читалнята на санаториума – готвих се за този разговор. Искях предварително сам да намеря някакво обяснение. Сега ме изслушай търпеливо... Ти, разбира се, познаваш хипотезата на Пол Дирак за природата на абсолютния вакуум. Той твърди, че вакуумът е безграничен „океан“,

здро̀во натъпкан с материални частици, които притежават отрицателна маса и отрицателна енергия. Тези частици ние не можем нито да почувствуваме, нито да регистрираме с помощта на уреди. Когато физиците се научиха да нанасят достатъчно мощни удари върху вакуума, те започнаха да „избиват“ от него всички познати досега античастици – позитрони, антипротони, антинеутрони и други. До тук съгласен ли си с мен?

Виктор не отговори, а само неопределено кимна с глава.

– Значи – съгласен!... По-нататък следва въпросът: защо трябва да мислим, че вакуумът е неорганизиран и неподвижен? Много по-правилно е да предположим, че това е цяла Вселена, подобна на нашата, но изградена от тела, притежаващи отрицателна маса и енергия. Тази Вселена също е в движение, в нея протичат различни процеси, извършват се превръщания... И ако допуснем, че времето в нея тече в обратна за нас посока, излиза, че там са в сила физическите закони, на които се подчинява и нашата Вселена...

Разбираш ли, Виктор, може би навсякъде около нас, може би и вътре в самите нас съществува друг, „отвъден“ свят, който е напълно равностоеен на нашия. Само че за нас неговото „утре“ е „вчера“ а за него нашето „вчера“ е „утре“. Тези два свята съществуват един в друг без да си влияят, защото всеки по отношение на другия е свят, изграден от отрицателна материя... Имаш ли някакви възражения, Виктор?

Виктор отново поклати глава неопределено.

– Продължавам по-нататък!... Когато Кио започна да провежда опита, той успя да увеличи няколкократно мощността на ускорителя. Ти сам ми каза това. Защо да не допуснем, че в камерата се е

образувало „нещо друго“ – голямо количество античастици... Че блестящата сфера, която разруши камерата, е облак от античастици!... Когато сферата ме докосна, аз загубих съзнание. Бълнуване ли бе това, което последва? Този нов свят, който се разкри пред мен? Тези необикновени „хора“, които видях там!... Не, Викторе, това не беше бълнуване! Гигантският отрицателен заряд на сферата ме прехвърли „отвъд“ във Вселената, запълваща абсолютния вакуум... Това е всичко.

– А не помисли ли по това, как се върна? И кой отново те прехвърли „отсам“?

– Не знам! Това ти трябва да обясниш.

– Нищо не искам да обяснявам! Нека прекратим този безсмислен разговор...

Виктор се опита да стане, но Захари го хвана и задържа насила. Техните погледи се кръстосаха и Виктор бе поразен от спокойната увереност, която прочете в очите на своя приятел. „Нима вярва, че е преживял всичко това? – помисли си той. – А наистина няма вид на смахнат. Ще се оправи...“ Неочаквано Виктор почувствува как неговата тревога избледнява. Стана му весело и той се престори, че иска да се отскубне от ръцете на Захари. Двамата започнаха да се боричкат. Виктор бе бърз и ловък, но нищо не можеше да направи против голямата сила на своя мечкоподобен приятел. Скоро той се озова легнал, а върху него седеше Захари и здраво го държеше.

– Сега ще трябва да усвоиш някои истини, преди да те пусна – започна Захари. – Вие професионалистите, сте отчаяни консерватори! Нови, смели, оригинални и прочие хипотези можем да измисляме само ние – дилетантите. Освен това може и

действително да съм бълнувал, но във всичко, което ти разказах има твърде много логика, за да го отхвърлиш така лесно. Затова ще те пусна само, ако обещаеш, че сериозно ще размислиш над всичко...

– Върви по дяволите – изръмжа затиснатият Виктор, а сетне с неочаквано движение успя да се отскубне.

Двамата приятели отново се затъркаляха върху поляната. Беше им весело и радостно. Малко по-късно уморени от борбата те отново се отпуснаха върху тревата. „А може би те, жителите на „антисвета“ – старецът и младежите, ме прехвърлиха „отсам“ – помисли внезапно Захари, – трябва да кажа това на Виктор.“ Но вече не му се говореше... Обедната мараня започваше да се чувствава. От близката борова гора вятърът донасяше мирис на смола и тихото шумолене на клоните. Нито едно облаче не се виждаше по чистото небе, оградено от начупената линия на хоризонта. Захари лежеше по гръб с поглед отправен нагоре: „Хубаво е – помисли си той, – и тази полянка, и близката гора, и недоверчивият Виктор – всичко е хубаво“.

– Викторче.

– Да.

– Погледни дълбочината на небето... От нея ми се завива свят... Като че ли съм надвесен над някаква огромна пропаст.

– 2000 километра.

– Какво?

– 2000 километра въздух над нас...

„Фу, каква проза“ – помисли Захари и отново загуби желание да разговаря. Обърна се на другата страна и започна да разглежда

една калинка, която пълзеше по земята пред него. „Калинке-Малинке, къде си тръгнала“ – подразни я с една тревичка той. Малкото насекомо разпери крилца, описа кръг над него и после се изгуби. И тогава погледът му отново падна върху Виктор. Нещо се бе променило – в неговата поза нямаше и следа от мекото спокойствие на почиващия човек. Той бе дълбоко замислен. Върху чертите на лицето му, втвърдени и резки, лягаше все по-плътено печатът на съдържано възмущение...

Скоро то се предаде и на Захари. И той не се противи на това чувство. После почти машинално разтвори своя албум, от който никога не се разделяше и започна да рисува бързо... Работата вървеше спорно и леко. Скоро контурите на познатото лице започнаха да оживяват върху белия лист, да придобиват плът и релефност...

Колко продължи това, Захари сетне не можа да си спомни. Когато се съвзе от своя унес, от листа го прониза напрегнатият и съсредоточен поглед на Виктор... Захари дълго гледа това, което бе създал, после отпусна молива и щастливо се усмихна. Парлива радост го заливаше на буйни талази...

Той бе намерил най-после „Човекът, който търси“.

Епилог

Два месеца след описаните събития вестниците поместиха следното кратко съобщение:

Нов ускорител в подбалканския институт.

Ще щурмуваме вакуума!

В Подбалканския институт за експериментална физика е пуснат в действие нов свръхмощен ускорител. След успешното приключване на пробните изпитания огромното съоръжение е предадено за редовна експериментална работа.

На скромното тържество при откриването главният конструктор на ускорителя професор Виктор Ганчев говори за предстоящите задачи на научния колектив.

– Нашата първа цел е да получим неизвестни досега античастици – заяви той. – След усъвършенствването на ускорителя и повишаването на неговата мощност ние ще щурмуваме вакуума – ще насочим своите изследвания върху неговото структурно устройство...



Операция „Луна“

Научно-фантастичен разказ

П. Алиевски, А. Лануети

Авторите на разказа получиха III награда на списание „Наука и техника за младежта“

В тишината на кабинета прозвучаха три слаби сигнала: два дълги и един къс. Обаждаха се от шифровалното отделение. Майор Мак-Колин стана и отиде до касата. Набра известната само на него комбинация от букви, отвори стоманената вратичка и се наведе към бинокулярното устройство. В тесния процеп пред очите му се занизаха едри букви:

„Съобщение централното разузнавателно управление точка стартът на червените към Луната двадесет и четвърти април десет часа точка наблюдавайте квадрат двеста четиридесет и седем тире деветдесет и пет точка“.

След кратка пауза буквите пак се заредиха:

„Строго поверително точка заповядвам готовност номер две точка доложете взетите мерки точка контраадмирал Крип“

Майорът надраска няколко думи и натисна копчето. След две минути до вратата се изпъна по войнишки плещест, среден на ръст моряк, с бяла барета и нашивки на капрал.

– Слушам, сър?

– Капрал Томсън! Шифрограма за центъра. Срочно! – и майор Мак-Колин подаде листчето.

– Слушам, сър!

Капралът излезе стремително. Подкованите му обувки изтракаха по пода от набраздена стомана – зеленият килим не стигаше с цял фут до вратата.

* * *

Малката джипка със защитен цвят хвърчеше бясно по автострадата. Дик палеше цигарата си подчертано бавно и Джордж разбра, че той пусна волана тъкмо преди завоя, нарочно, за да направи впечатление на новия си приятел. Джордж се усмихна:

– Не бързай, Дик. Имаш още осем минути.

Дик завъртя волана с небрежен жест. Колелата изскърцаха. Джипката едва успя да се промъкне между два разминаващи се камиона. На вратата на единия от тях се мярна бяла котва.

– Наши ли са? – попита Джордж.

– Да. Скоро ще пристигнем.

Край тях прелетя рекламно табло: „Изумрудният бряг е най-разкошния плаж на света“.

Джордж погледна наляво. Брегът пъстрееше от загорели тела, разноцветни бански костюми и множество автомобили. В дясно, малко по-нататък сред живописни хълмове се извисяваха модерните небостъргачи на хотелите. Една от тия сгради приличаше на купчина наредени една върху друга чинийки от крем Дьо приел, най-модерното лакомство на сезона, както съобщаваше авторитетно фирмата „Лимни енд Корни“.

Зад сивата бетонна сграда се показаха обгорените площи на полигоните. Джордж забеляза част от врязало се в земята стреловидно крило. Почвата наоколо имаше необичаен червено-кафяв цвят. Той погледна въпросително към Дик.

– Хари Фулвейт – процеди той без всякакво желание. – Опитва се да счупи руския рекорд... Двата мотора спряха. Малко остана да стигне до базата.

Джордж свали кепето си. Нататък пътуваха мълчешката. Не след дълго високата стена се изпречи на пътя им. По нея не се виждаха дори следи от врати. Вместо да намали скоростта, Дик даде газ. С лявата ръка той включи автоматичния сигнал-парола. Крилата на секретната врата се разтвориха и джипката профуча през образувалия се процеп, без да намалява скоростта.

Щабът беше скрит под земята. При входния люк дошлите бяха спрени от часовия.

– Лейтенант Джордж Гринлоу?

Джордж му подаде документите си. Часовият отдаде чест:

– Третият етаж отгоре. Стая номер 32.

В приемната от скука Джордж запрелиства някакво илюстрирано списание. Мяркаха се цветни фотографии на кинозвезди и популярни джазови певци. Ето, на една от снимките са членовете на клуба „Любителите на белите мишки“. „Има и такива клубове“ – усмихна се Джордж. „А този кой е?“ Висока фигура в летателен комбинезон и надпис: „Двайсет и три годишният лейтенант Джордж Мелвил Гринлоу. Магистър на Калифорнийския университет, кавалер и на трите степени на Златния кръст, известен като един от

най-добрите летци-изпитатели на свръхскоростни самолети сред морските летци на Северо-западния фронт“.

Джордж се замисли. Университета... Той беше най-добрият играч на университетския бейзболен отбор. „Дявол го взел, какъв рефлекс има той Гринлоу“ – често повтаряше треньорът. Джордж се смяташе за способен студент и много обичаше основния предмет – теоретичната физика. Но ето че завърши университета и започна да скита от щат на щат. „Много съжалявам, сър, но не можем да ви дадем работа...“ „Мистър Гринлоу, нашата фирма засега не предвижда увеличаване на сътрудниците си...“ Калифорния, Тексас, Илинойс, Охайо. И навсякъде все същото. Работа няма. Наложил се да отиде във военния наборен пункт. Последва учение в авиационната школа за свръхскоростни самолети. Тя му вървеше леко.

„Гринлоу е наш човек“ – казваха мнозина от летците. Но някои поглеждаха накриво Джордж, когато той например грижливо обясняваше на механика – негър устройството на горивната камера – „и защо има вземане-даване с тия чернокожи...“

След като завърши школата, Джордж получи чин лейтенант и наскоро след това сключи контракт с фирмата „Армд Флайер“. Гринлоу се облегна в креслото и се замисли. Труден път... От самото начало той мечтаеше да счупи рекорда на руснаците на височина и скорост, мъчеше се да извлече от всяка машина максималното. А компанията ловко го използваше.

Успехите на руснаците в овладяването на космоса не даваха на Джордж мира. Той на няколко пъти моли да го изпратят в групата за подготовка на космонавти, но фирмата не искаше да изпусне своя

най-добър летец изпитател. И Джордж продължаваше да изпробва новите модели свръхскоростни самолети. Когато се издигнеше във въздуха, той забравяше, че тая машина е предназначена за война. Обземаше го спортна страст. Но когато четеше майчините си писма, пристигнали от малката ферма в щата Мериленд, той мислеше, че като спести пари, ще напусне опасния си занаят и ще стане учител в начално училище или преподавател в спортен аероклуб. Оставаше му да служи още година-две, не по-малко. И сега го извикаха срочно във военно-морската база Кейп Харуел като му съобщиха, че е пристигнал нов тип свръхскоростен изстребител.

* * *

На другия ден Джордж се събуди в отлично разположение на духа. След сутрешния преглед полковник Шелвуд го покани да види „новото конче“. Така наричаха тук всеки нов модел. Върху неголяма писта за излитане и кацане вече стоеше новият самолет ГГ–900. Джордж веднага забеляза особеностите му. Дълъг, изострен отпред корпус. Изместени доста близо до опашката неголеми крила, които приличаха по-скоро на перки на акула. Наоколо гърмоляха влекачи и сновяха механици в сини комбинезони. Матово бляскаше на слънцето синкавият метал на тялото.

– Нов покривен материал? – попита Джордж.

– Да. Бор-волфрамова сплав.

– Каква скорост ще издържи?

– Пет-шест киломили в час.

– О! Може да опитаме...

– Какво?

– Нищо... Просто си помислих на глас.

– Как ще го наречете?

По традиция на летците-изпитатели се предоставяше правото да кръщават новите машини. „Безмълвният убиец“, „Морски змей“, „Вещица“ – такива имена често фигурираха в официалните отчети. Джордж винаги се присмиваше на летците, които даваха на своите самолети такива кръвожадни имена. Затова той не отговори веднага на последния въпрос на Шелвуд. Джордж си представи как сребрилата машина бляскайки, се връзва в синьото небе, сякаш е наточено острие. И тя се управлява от изкусна човешка ръка, а не от някаква свръхестествена сила. Той се извърна към Шелвуд:

– Може да го нарека „Томагавка“.

– Идеята не е лоша – кимна полковникът. – Не е лош и поводът да си пийнем. Как смятате?

Те се запътиха към офицерския клуб. Когато минаваха по крайбрежната улица, Джордж забеляза, че на високата решетъчна мачта замигаха светлинки.

– Сигнализируют – каза Шелвуд. – Някакъв кораб излиза в морето.

– Разрешете да взема бинокъла ви – помоли го Джордж.

Той нагласи фокуса и видя, че огромна подводна лодка напуца пристанището.

– Изглежда е подводен крайцер. С ракета – каза Джордж.

– Я дайте да видя – полковникът поднесе бинокъла до очите си.

– Прав сте. Това е „Калмар“ с ракетна площадка.

– Поларис ли? – попита Джордж.

– Не. Това също е новост – балистичен снаряд „Джайънт-3-А“ с две дъщерни ракети.

– Дъщерни ракети ли? – учуди се Джордж.

– За борба с противоракетни снаряди – отвърна Шелвуд и добави: – навярно са тръгнали на учение.

– Какво ще пием? – попита Шелвуд, докато се настаняваше на високото столче до тезгяха на бара.

Джордж не отвърна нищо. Той си мислеше за нещо свое.

– В такъв случай – шотландско уиски. – Шелвуд пусна в автоматата двайсет и пет цента.

– За вашия успех – каза той и вдигна чашата.

– Утре ще се опитам да направя онова, което не успя да постигне Фулвейт – замислено каза Джордж.

– Тогава, трикратно за успеха ви!

Те пиха. Глухо бръмчеше миксерът, който бъркаше коктейлите.

– Да повторим ли? – попита след известно време полковникът.

– Да се пие много преди полета е лош знак – пошегува се Джордж. Той стана и излезе от бара. Пред входа рязко спря познатата му джипка.

– Хелоу, Джордж!

– Добър ден, Дик. Какво ново?

– Донесох пощата.

– Има ли нещо за мене?

– Няма нищо. Само вестници и телеграма за Бил Томсън от шифровалното отделение.

– Дай ми някой вестник.

Като се върна в стаята си Джордж полегна на дивана и разгърна вестника. Веднага привлякоха вниманието му дебелите букви на заглавието: „Най-грандиозната въздушна катастрофа през годината“. Следваха снимки: безформени купища метал,

пожарникари товарят трупове във фургони. Многобройни дописки съобщаваха, че близо до селището Фритаун, щата Невада, се разбил огромен пътнически лайнер „Боинг-999“ с двеста души пътници и седем души екипаж. Останал жив само дванайсет годишният Майкъл Сивърс, но поради силното нервно сътресение той бил откаран в психиатрична клиника. Компанията „Пан-Америкън ейруейз“ е изпратила специална комисия, но причините за катастрофата засега са неизяснени. С обичайното журналистическо хладнокръвие се съобщаваше, че сред загиналите са открити неколцина бизнесмени, пътуващи за Изумрудния бряг, всеки от които е контролирал капитал не по-малък от трийсет милиона долара. На същата страница беше поместено кратко обявление: „Пийте бирата „Зеленият стрелец“. Очевидно монополистите на бирата бяха платили луди пари за правото да поместят обявление на страница, която ще бъде прочетена от всички.

* * *

Членовете на Съвета седяха в удобни кресла около тежката полукръгла маса. На отсрещната стена беше монтиран полиекран. Само една голяма диаграма с широка червена стрела нарушаваше строгия колорит на кабинета.

– Това е всичко, което ни е известно засега.

Полковник Сергеев затвори папката.

– Пуцането на нашия кораб ще нанесе такъв удар по научно-техническия престиж на Запада, че той няма никога да си го възстанови. И това е още по-знаменателно поради факта, че

стартът е насрочен за Първи май. Ще има огромен политически ефект.

– Трябва да предполагаме, че Пентагонът ще ни изненада с нещо неприятно – каза генерал-майор Доронин и решително се наклони напред като боец пред схватка, – но което да остане скрито, да мине, ако може безнаказано.

– А какво трябва да очакваме? – попита спокойно широкоплещестият командир на кораба „Луна-1“.

– Най-вероятно балистична ракета от типа „земя-въздух“ или „въздух-въздух“ – генерал-майор Доронин завъртя лостовете. – Ето последните им модели.

На централния екран през равни интервали се заредиха разноцветни схеми. На страничните екрани се появиха кинокадри, показващи отделни стадии от изпробването на новите ракети.

– Ще можем ли да им дадем достоен отпор? – осведоми се полковник Сергеев.

– Да.

Надигна се главният конструктор.

– Принципът на магнитно-гравитационната защита се състои в отражателното въздействие на екранизиращото магнитно поле на обвивката на заредените частици, както и на промяната на гравитационното поле около нашия кораб. В резултат на това заредените частици, които влизат в състава на космическите лъчи, се отблъскват, а незаредените, например неутроните, сякаш протичат покрай обвивката на кораба и не я пробиват. Такова конструктивно разрешение не само ни позволява да защитим екипажа на кораба и съоръженията му от въздействията на

космическата радиация при пресичането на поясите на земната радиация и по пътя към Луната, но представлява и ефикасно средство за борба с метеорите. Мощността на защитата е достатъчна, за да отклони дори един с тегло над сто тона болид или друго тяло, независимо от скоростта му.

– Другари, изглежда всичко е ясно – заключи генерал-майор Доронин.

* * *

Джордж знаеше, че професията му е свързана с огромни рискове. Често загиваха негови другари. Но тия жертви отиваха на халост. А вестникарското съобщение за безсмислената смърт на много хора му направи тягостно впечатление. Мисълта за това не го напусна през целия ден.

През нощта Джордж не можа да мигне. А утрешният ден беше двадесет и четвърти – решаващият полет на „Томагавка“. Гринлоу излезе да подиша чист въздух. Изведнъж той чу странен брътвеж. Светна с фенерчето. На земята до трансформаторната будка седеше някакъв пиян моряк. Той ръкомахаше и приказваше сам на себе си. Джордж го позна.

– Капрал Томсън! – заповяда той. – Стани!

Без да помръдне от мястото си, Томсън продължи да бръцолови несвързано:

– Елизабет... катастрофата... Ен, дъщеричке моя... те... загинаха... проклет ден... двадесет и трети... двадесет и четвърти...

– Капрал Томсън! – повтори Джордж. Другият продължи да бърри. Гласът му отслабваше:

– ... двадесет и четвърти... шифрограмата до центъра!... „Джайънт-3-А“... десет часа... Ен, дъщеричке моя... „Стилет“ – дъщерната ракета... „Стилет“ – кинжал за удар... в гърба... десет часа... квадрат двеста четиридесет и седем... деветдесет и пет...

Джордж се наведе над моряка:

– Капрал Томсън, стани! Аз съм лейтенант Гринлоу.

Томсън прошепна едва чуто:

– Гринлоу... резервният... червените... Към Луната... точно десет часа... лейтенант... Гринлоу... на „Томагавка“... томагавка... за удар в гърба...

Бърза като мълния догадка блесна в главата на Джордж.

– Това е чудовищно! – извика той и раздруса Томсън. Но тялото на капрала увисна безжизнено в ръцете му. Лейтенантът повика началника на караула. Остатъка от нощта той прекара на крак.

* * *

Влекачите докараха два снаряда, боядисани в небесно син цвят – основното въоръжение на „Томагавка“. Зареждането приключи бързо. От кабината на самолета се подаде Дик. На лицето му цъфтеше усмивка.

– Всичко в изправност. Радиопредавателят работи отлично!

Джордж беше външно спокоен. Той старателно вдигаше многобройните ципове на летателния си костюм.

В командния пункт цареше атмосфера на напрегнато очакване. Майор Мак-Колин нервничеше. Той палеше припряно цигара след цигара, но веднага ги захвърляше. Накрая Мак-Колин погледна часовника си и отиде в радиокабината.

– Съобщение от „Калмар“?

– Току що получено, сър – радистът му подаде радиограмата:

„Заех изходни позиции, тчк готовност номер две МК програма на атаката съгласно получените данни тчк чакам сигнала тчк.“

Мак-Колин продиктува заповед:

„Действайте според инструкциите по сигнал гръм тчк девет часа и петдесет и девет“.

После се обърна към радиста:

– Незабавно да се предаде на „Калмар“.

– Слушам, сър.

И ето, че всичко е готово за полета. Джордж зае мястото си в носовата част на самолета. Полковник Шелвуд стисна ръката му.

– Желая ви успех!

Щракна херметическият капак на кабината. Настъпи тишина. Чуваше се тракането на часовника.

– Лейтенант Гринлоу! – раздаде се силен глас, в слушалките на шлема. – Внимание! Условна цел – координати – два̀сет и пет тире сто осемдесет и девет тире петдесет и един. Управлява станция за насочване номер три на вълна триста петдесет и пет и две. Промяна в координатите на основната цел по специално разпореждане. Повторете какво сте приели.

Дик повтори отсечено заповедта. Погледна часовника си. Беше десет без три минути. „Едно, две... три!“ – мислено преброи Джордж и натисна пусковия бутон.

Изреваха моторите. Почти без засилване, самолетът стремително се понесе нагоре и изчезна в небето.

След две минути и половина майор Мак-Колин отново надникна в радиокабината:

– Предайте на „Калмар“ – „гръм“.

* * *

Сивите бетонни плочи на пистата бързо летяха насреща. Отдалеч космическият кораб, спомагателните съоръжения и хората приличаха на играчки. Командирът на кораба си спомни, че наскоро бе подарил на сина си точно такъв комплект играчки. Бързо се носи автобусът. Ето я ракетата. Отблизо тя поражява въображението с размерите си. Около нея са събрани работниците от космодрума, роднините, кореспондентите. Скоро по целия свят ще се разнесе вестта за първия в историята на човечеството полет към студената и загадъчна Луна, вестта, че натам са полетели съветски хора.

Инженерът-свързочник Игор Архипов стои смутено с букет в ръце. Той е заобиколен от приятели, сътрудници на радиостанцията за наблюдение. Всеки иска да му стисне ръка и да му пожелае щастливо прилуняване. Първият щурман Соломин пъха в нагръдния джоб снимката на жена си. Тя е до него. В очите ѝ блестят сълзи. Вторият щурман Вова Левин позира на фотокореспондентите:

– За „Вечерна Москва“? Заповядайте. Само че по-бързо докато не съм излетял!

Но ето, стихва многогласият шум. Асансьорът издига един по един космонавтите на петдесетметрова височина.

* * *

– Другарю Главен конструктор, екипажът на кораба „Луна-1“ извърши предстартовата проверка. Самочувствието на екипажа е отлично. Готови сме да изпълним възложената ни задача.

Командирът на кораба погледна към видеоекрана. Сега показват пейзажа около космодрума. Обширната гладка повърхност на космодрума. Следват спомагателните съоръжения и безкрайната тайга на хоризонта. В утринната мъгла кедрите изглеждат светлосини. Космонавтът се отдели от екрана. С твърд глас той произнесе:

– Космическият кораб „Луна-1“ е готов за старт! Екипажът предава: „Довиждане, Земя!“

Старт.

В долната част на пусковата конструкция избухна облак от бял огън. Ракетата трепна, увисна за секунда във въздуха и, набирайки скорост, се устреми към висините.

* * *

Джордж описа над аеродрума два широки кръга. Машината добре се подчиняваше на кормилата.

– Внимание, цел! – чу се в слушалките на шлема. – Скорост на целта 5.5 киломили в час. Дистанция четиристотин и пет мили. Пригответи се за атака!

Студени тръпки плъпнаха по Джордж. Все пак той успя да даде задача на електронния щурман. Задачата беше с едно неизвестно: да се определи районът, откъдето е излетяла целта. След секунда отговорът беше даден – на приборното табло горяха цифрите 247–95. „Тези цифри спомена Томсън“ – помисли си Джордж. Значи неговата „условна“ цел е ракетата на руснаците, която пътува към Луната? Заповед за атака нямаше, но тя би могла да дойде всяка секунда. Внезапно носовият радар забеляза бързо движещ се предмет с големи размери. Той трябваше да пресече пътя на

руската ракета. Джордж веднага си спомни за излезлия в морето подводен крайцер „Джайънт-3-А“, дъщерните ракети „Стилет“, откъслечното бълнуване на Томсън.

Радарът показваше, че насрещният предмет се приближава катастрофално бързо. Трябваше да се вземе решение. Не, Джордж не можеше да допусне една безмозъчна стоманена машина да погуби пред очите му първия в историята на човечеството лунен кораб. Джордж знаеше, че хората на кораба сега са безпомощни, притиснати от колосалното ускорение. Да ги спаси можеше само той.

Джордж отправи машината в дълбок вираж и се насочи към „Джайънт“. При излизане от виража той включи двата мотора на най-висока мощност. Стрелката на „Рапида“ премина червената черта и затрептя над цифрата 5 киломили в час. „Рекорд“ – блесна в главата му. Първият снаряд прелетя покрай „Джайънт“. Вторият изобщо не излетя.

– Проклетата конструкция! – изруга Джордж. Отново изреваха моторите. Всеки миг можеше да последва удара на „Стилет“. Джордж хвана „Джайънт“ в кръстоската на следящото устройство и предаде управлението на „Роби“. С това ласкаво име той наричаше електронния робот-щурман.

С ужасяваща скорост се носеше „Томагавка“ срещу „Джайънт“. Безразличният автомат даваше сигнали за приближаването: „до целта тридесет мили... двадесет... десет...“ Пред очите му за миг изникна керемиденият покрив на малката ферма в щата Мериленд. После тя изчезна в мрака.

В централния команден пункт, генерал Доронин и главният конструктор на кораба следяха полета с напрегнато внимание. С екипажа на кораба „Луна-1“ бе установена непрекъсната радио и телевизионна връзка. В изчислителния център на пункта редовно всеки 10 милисекунди пристигаха данни за координатите и характера на движението на кораба. В малка ниша се въртеше бавно огромната сфера на траектометъра. Ярко светеше хиперболичната траектория на кораба. След няколко секунди стана ясно, че корабът се движи в предварително изчисленото направление. От „Луна-1“ съобщиха, че са вече в състояние на безтегловност.

Внезапно светнаха и замигаха бързо контролните лампи на голямата изчислителна машина. Траектометърът показваше, че някакво тяло ще пресече траекторията на кораба „Луна-1“.

– Ето ги – неизвестно защо шепнешком продума генерал-майор Доронин.

Опасността растеше. Радиостанцията изпрати в космоса тревожните думи:

– „Луна-1“, „Луна-1“. Говори ЦКП. Неизвестен предмет лети към вас. Сферични координати: ъгъл сто двадесет и две, радиус триста. Предавам траекторията на приближаването.

Почти в същия миг сред шума на смущенията се чу увереният глас на командира на кораба:

– Балистична ракета тип „Джайънт“ се приближава към нас. Ще влезе в радиуса на действието на магнитно-гравитационната защита след двадесет и осем секунди. Продължавам да наблюдаю...

Фразата прекъсна внезапно. След това се чу:

– ... неизвестен предмет...

Върху сферичната повърхност на траектометъра блесна бледозелена мълния. Тя мина през траекторията на балистичната ракета и в точката на пресичането за миг припламна ярка звездичка.

Сега траектометърът показваше само широката хипербола на движението на космическия кораб.

– Неизвестен предмет унищожи балистичната ракета – докладва командирът на „Луна-1“.

– Какво ще кажете за това? – обърна се генерал-майор Доронин към главния конструктор.

Той сви недоумяващо рамене...

* * *

Задокоеанските вестници бяха изпълнени със съобщения за новата победа на Съветския съюз в космоса. Затова почти незабелязана остана малката бележка, напечатана с петит:

„На двадесет и четвърти април бе проведен несполучлив опит за изстрелване на балистична ракета „Джайънт-3-А“ в района на военно-морската база Кейп Харуел.

Както предполагат експертите, не е влязла в действие системата за запалване на третата степен“.

Дяволската пещера

Научно-фантастичен разказ

Емил Зидаров

(Разказът е получил поощрение от сп. „Наука и техника за младежта“)

Каруцарят не беше глупав.

– Вий тия ги разправяйте на друг! Знам аз къде отивате.

– Къде?

– В пещерата.

– Ами! – Борис се премести до него. – Дай поводите да покарам малко!

– Не може, ще уплашиш добичетата! Пък и време няма. Ей зад онзи завой трябва да слизате.

– А ако не искаме да слезем? – Петър разсеяно смукна от цигарата.

– То си е ваша работа, но високият ви чака там.

Младежите трепнаха. А каруцарят се изви и хитро ги погледна. Дебелият му врат заприлича на гофриран маркуч.

На самия завой, седнал по турски, четеше вестник висок рус момък. Когато каруцата се изравни с него, той скочи на крака.

– Реших да дойда и аз. Няма да ходя на село.

Петър се наежи.

– А защо си раздрънкал всичко на тоя вампир?

Вампирът свали двете раници. След това ловко мушна под седалището зелената банкнота, която му подаде Борис. Високият гузно гледаше земята.

– Не знаех пътя – каза той. – Каруцарят ми посочи къде да сляза, за да ви дочакам. Пък... не е зле да ни знаят къде сме... в случай, че стане нещо с нас...

– Ще стане!...

Борис не посмя да се намеси. Той познаваше археолозите от скоро.

Пред пещерата пристигнаха привечер. Решиха да пренощуват и рано сутринта да започнат спускането. Петър беше необикновено нервен. Всичко го дразнеше. Най-напред смени мястото на палатката. После се скара на Горан за големия огън. Не хареса и храната. Ядосано хвърли лъжицата и се мушна под платнището. Борис не издържа.

– От тая работа няма да излезе нищо – изръмжа той. – Утре се връщаме...

– Къде е Орион?

– Кой?

– Съзвездието Орион. И защо изобщо небето е така глупаво устроено? Би трябвало под всяка звезда да стои надпис.

Горан лежеше пред огъня с ръце под главата. При всяко мърдане на устните, цигарата му подскочаше нагоре.

– В музеите – продължи той, – всеки предмет има не само надпис, но и номер. Човек се ориентира лесно!

Борис се засмя.

– Няма уредници за небето.

– А защо няма? – Горан хвърли угарката. Тя прехвъркна като светулка и угасна сред тревата. – Аз, например, с удоволствие бих станал!

От палатката се чу ръмжене. Горан се надигна.

– Виждаш ли? – кимна той с глава. – Чу за хубава служба и се обажда.

– Я не дрънкай, ами лягай!

За „Дяволската пещера“ Борис чу двадесет дни след пристигането си на обекта. Тогава навън бушуваше буря. Тя бе започнала съвсем неочаквано, както се случва през лятото: черни облаци закриха слънцето, задуха вятър и само след няколко минути притъмня. После от баира се спусна вихрушка.

Повече от час бесня южнякът. Той хлопаше яростно по залостената врата на кръчмата „При стария орел“, блъскаше капациите на прозорците, свиреше в комина.

Борис седеше на една маса с Бай Панко и две момчета от неговата изкопчийска бригада. Уморен и гладен, той не долавяше разговора им. Но когато вратата се отвори и в кръчмата влезе висок мъж, увит в мушама, а заедно с него нахлу и вихрушката, Борис ясно чу гласа на изкопчията:

– Духа, верицата му проклета! Не се шегува! Също като в „Дяволската пещера“!

Думите му не направиха впечатление на никого. Хората продължаваха да си бъбрят. Дори и двете момчета само кимнаха с глава. Но Борис не ги забрави...

В началото всички се надпреварваха да му разкажат кой каквото знае. Те вършеха това с нескрита гордост, сякаш се касаеше за

собствените им домове. После любопитството на младежа им омръзна. През есента бригадата се бе натъкнала на останки от тракийско селище и работниците предпочитаха да водят далеч по-интересни разговори за миналото на Родопа с повиканите набързо от София археолози – Петър и Горан.

Борис отново прибягна до кръчмата. Там хората бяха по-разговорливи. Алкохолът развързваше не само езиците, но и фантазията им. От тях той научи твърде любопитни неща...

На ... км южно от Кърджали зее входът на пещера. От незапомнени времена пред входа на пещерата един път в годината, на строго определена дата, се развихряла страшна буря. Пясък, камъни, клони, сняг – всичко се завъртвало в бясно колело, за да изчезне в миг в черната дупка. Земята започвала да се гърчи, а някъде дълбоко под скалите се разнасял глух тътнеж като от машинно отделение. Не само камъни изчезвали в ненаситната уста на пещерата. Диви кози, добитък, па и хора, които имали непредпазливостта да минат в този момент покрай нея, намирали смъртта си, без да оставят някаква следа.

Хората с ужас избягвали прокълнатото място. Те вярвали, че дяволите се събират тук, за да си разказват сторените злини.

В спокойни дни пред пещерата идвали смелчаци. Те търсели, ровели, но не намирали нищо, което да напомни за урагана. „Сатанинското сборище“ кротко приемало посетители, за да се разлудува пак на следната година.

После изведнъж всичко утихнало. Постепенно страхът изчезнал. Изчезнали и живите свидетели. Потомците от уста на уста предавали чудната легенда, че с Освобождението си отишли не

само турците, но и дяволите. В пещерата започнали да влизат спокойно. Разглеждали гладките стени, почуквали по равния под и съвсем не можели да разберат защо не прилича на другите пещери. Нямамо влага, нямамо следи от живот. Дори и прилепи не прехвърчали под високия вълнообразен свод. В края на единственото разклонение зеела голяма кръгла дупка. Тя се спускала отвесно надолу. Стените ѝ били облицовани като вътрешност на комин, а през два метра пръскали отблясъци обръчи, направени от някакъв сребрист метал.

Малко преди Втората световна война, двама яки овчари решили да се спуснат долу, след като се обзаложили в кръчмата. Дали от страх или от задушаване, те твърде скоро дали сигнал да ги изкачат на повърхността. После несвързано разказали за някакви дяволски очи, които дебнели в тъмнината и за страшни мъртъвци с озъбени лица. При това се увлекли във фантазиите си до такава степен, че станали за смях на всички. Но повече никой не посмял да се спусне в страшната дупка.

Работата напредваше бавно. Отначало трябваше да забият два кола, за които прихванаха края на въжената стълба. Стегнаха я с кожени ремъци и стоманени скоби. Беше дълга 24 метра и имаше приспособление за продължаване.

– Нищо не се вижда. – Борис се наведе над дупката. – Ще слезем най-напред с Горан, за да видим дали има нужда от втора стълба. Ще окачим и две лампи – на десетия и на двадесетия метър.

Другите двама не възразиха, въпреки че предварителният план предвиждаше да се спуснат всички наведнъж. Между тримата

съществувахе мълчаливо съгласие да не си противоречат, за да запазят нервите си.

Известно време Петър наблюдаваше как другарите му изчезват в дупката, натоварени с резервната стълба. После запали цигара. Докато поднасяше клечката, ръката му затрепери. Огледа се. Всичко беше на мястото си: и четирите петромаксови лампи, наредени до стената, и кислородният апарат, и сандъчето с инструменти, и медицинската кутия за първа помощ. Стояха си така, както ги бяха подредили още миналата седмица. Само кирките лежаха захвърлени до двата кола. „Нека седят – помисли той, – може да потрябват!“

Димът от цигарата му извиваше на бледа синкава лента. Краят ѝ се губеше в зейналата яма. „Тегли! Също като в комин!...“

Той легна по корем и надникна в дупката. Не се чуваше нищо. Само бучене като в раковина... Блесна светлина. „Първата лампа! Сигурно я закачат. Но защо толкова дълбоко?“ Погледна часовника. „Двайсет минути! Много се бавят!“

Долу нещо мръдна. Някой се качваше. Горан.

– Къде е Борис?

– Чака долу. – Лицето на Горан беше бледо като тебешир. – Няма нищо страшно, само много духа. Вземи и третата стълба!

– А кислородния апарат?

– Няма нужда, въздухът е чист.

Започнаха да слизат – по-напред Горан, а след него Петър. Стъпваха внимателно, като се стараеха да не гледат надолу. Минаха покрай първата лампа. Беше закачена не на десетия метър, а чак в началото на втората стълба.

– Трябваше да пестим светлината – поясни Горан. – Много дълбоко излезе! Ще ни трябват лампи за дъното. Ти остани тук, а аз ще помогна на Борис да закачим третата стълба. Интересно защо е угасил лампата си! Ей, Борисе!

Горан продължи да се спуска. Половин минута по-късно, отдолу долетя вик.

– Пешо, бързо! Борис го няма!

– Какво?

– Борис е паднал! Слизай!

Петър се спусна до края на стълбата. Наистина, Борис го нямаше. Надолу дупката тънеше в мрак. Само металните обръчи святкаха при всяко полюшване на лампата като прешлени на огромно влечуго.

С разтреперани ръце те съединиха двата края.

– Готово! Пускай!

Като се придържаше с едната ръка, Петър отмота от врата си тежките въжета. Те изсъскаха, полетяха в дупката и изплющяха, сякаш се удариха в нещо твърдо.

– Краят! – извикаха едновременно и двамата.

Спуснаха се мълчаливо, тревожно. През метър Горан размахваше петромаксовата лампа.

– Борисе!... Борисе!...

Студената светлина играеше по лицата им, плъзгаше се по кахлените стени, сливаше се с отблясъка на сребристите пояси.

– Гледай! – изкрещя Петър. – Там! Долу!

Дупката беше свършила. Под нея започваше широка галерия. Цялото дъно беше покрито с купчина камъни и скелети. Те лежах безразборно, сякаш някой ги бе изсипвал отгоре.

Останала без опора, възената стълба се люлееше под двойния товар. Слязоха още няколко метра. Сега всичко се виждаше съвсем ясно, размесените с камъни бели кости, гладките стени на галерията, навитият на купчина край на стълбата. Само Борис го нямаше.

Скочиха почти едновременно. Краката им затънаха. Галерията не беше толкова голяма, колкото им се стори в началото. Основата ѝ имаше форма на квадрат със стени около десет метра. Приличаше на силос за зърнени храни. Стените бяха облицовани със същата материя, която покриваше и дупката.

– Това вече не мога да разбера! – Гласът на Петър изхриптя неестествено. – Ако е паднал, трябва да е тук някъде, до стълбата...

Изведнъж ги обзе страх. Скелетите, тъмнината, дупката, изчезналият Борис! Косите им започнаха да се изправят. Лицата им се изкривиха в неподвижна, вледеняваща гримаса. Страхът ги сграбчи в жестоката си лапа, поиска им се да побягнат от това ужасно място, да се доберат до повърхността, до слънцето, до хората.

Високо над главите им блесна светлинка, но те не я забелязаха. Широко отворените им очи тъпо се визираха в черните дупки на черепите, бученето в ушите им премина в клокочене. То идваше на талази, набиваше се в мозъците им, като причиняваше замайваща болка.

Светлината в дупката пак заигра.

Нервните тръпки се смениха с бързи, равномерни конвулсии. В полутъмните ъгли на галерията, скелетите се размърдаха. Започнаха да се надигат, да стенат:

– Горане! Горане! Пешо-о-о!

Петромаксовите лампи на коланите им бавно се полюшкваха. Люлееха се и скелетите по ъглите. Те протягаха към тях белите си кости, зовяха ги... Но защо гласът им е като на Борис?

– Пешо, Горане! Къде сте?

Да, да! Гласът е неговия! Чува се съвсем ясно. Как може Борис да има толкова много скелети?... А защо изведнъж стана светло?... Кой свети над главите им?

– Горане! Защо седите, бе? Я ставайте!

Борис разтърси младежите. Те безмълвно седяха върху една купчина камъни.

Пръв дойде на себе си Петър. Мътните му очи втренчено загледаха торбата с инструментите, закачена на врата на Борис, после се спряха върху Горан. Опита се да се изправи. Залитна.

Горан възвърна бодростта си по-бързо. Няколко глътки коняк го оправиха напълно.

– Мислех, че имаш вода в манерката – каза Борис. – Иначе щях да наливам по-внимателно. Хайде, ставайте! Открих нещо много интересно!

– Къде беше? – гъниво попита Горан.

– Открих защо не духа. – Борис се готвеше наново да се катери нагоре. После като видя, че другите не мърдат, спря. – Докато чаках, реших да проверя защо естествената тяга в дупката изчезва

към края на втората стълба. Качих се няколко метра и видях началото на тунел, който върви почти хоризонтално навътре.

Петър уморено вдигна глава.

– Трябваше да се обадиш! – каза той.

– Не предполагах, че ще ме изпреварите. – Борис вдигна една голяма широка кост. – А това какво е? Гробница? Аха, това са костите на добитъка и хората, загинали през време на ураганите. Нещо ги е всмукнало като прахосмукачка. Един път в годината някому е било нужно да изтегля големи количества въздух от повърхността. Едрите предмети са падали в тази галерия, а ситните са били завличани от въздушната струя в страничния тунел, за който ви споменах.

Започнаха да се изкачват. В началото на третата стълба Борис направи знак да спрат. Високо над главите им тъмнееше петно. То имаше кръгли очертания, а диаметърът му беше приблизително колкото на самата дупка. Изкачиха се по-нагоре. Сега тунелът личеше по-ясно. Солидна метална решетка закриваше входа му. В долната си част решетката беше достатъчно рядка, за да се проврат.

– Чудно как не сме я забелязали! – каза Горан.

– Попаднала е в тъмния пояс между двете лампи и при спускането сме били с гръб към нея, затова... Внимавайте да не се подхлъзнете! Подът е наклонен.

Вървяха наведени като въглекопачи в стар рудник. Имаха чувството, че се намират в блестяща, току-що калайдисана тръба. След около двадесетина метра наклонът неочаквано свърши. От тук

тунелът тръгваше хоризонтално, но пътят беше препречен от нова решетка – по-гъста от първата. Борис провря ръка.

– До тук стигнах и аз – рече той, като че ли се оправдаваше. – Повече нищо не можем да направим. Здрава е, не помръдва. Предлагам да преустановим за днес. Да си починем и утре да продължим.

Горан се протегна с досада.

– Жалко! А вече ми се струваше, че съм слязъл в подземния дворец на Аладин! Дори и петромаксът... – той се облегна на стената, – ... ми изглеждаше вълшебен... Ой! Какво става?

Краката му се смъкнаха напред. Той се просна със цялата си дължина по гръб, като събори Борис.

– Това пък какво беше? – Петър гледаше появилата се в стената цепнатина, която бързо се затваряше.

– Нищо, само се облегнах.

Петьо блъсна стената с крак. Цепнатината отново се появи. Този път беше по-широка. След това пак изчезна.

Другите двама скочиха.

– Чакай! – извика Борис. – Така нищо няма да стане! Едновременно! Едно, две три-и-и!

Извитата стена на тунела бавно хлътна навътре. Откри се правоъгълна дупка. Вратата на дупката се люлееше и застрашаваше всеки момент да се затвори. Втори тласък я отметна назад като люк. Тримата се надвесиха с фенерите. Но от лампи нямаше нужда. Вътре беше светло...

Първото съобщение на БТА беше лаконично:

„На 3 май т.г. в района на с. П... Кърджалийски окръг, бе намерена подземна, напълно автоматична термоядрена станция. Станцията е в изправност. Сътрудници от физическия институт на БАН се запознават с устройството ѝ.“

Всички радиостанции преустановиха емисиите си, за да предадат чудната новина. По цялата Земя премина тръпка на удивление. Автоматична термоядрена станция! Контролирана термоядрена реакция! Кой я е осъществил? Кога?

Но БТА мълчеше. Едва на втория ден радиото донесе още по-странна вест:

„По мнение на комисията, която проучва конструкцията на подземната термоядрена станция край с. П..., инсталацията е монтирана преди не по-малко от четири хиляди години.“

Към София полетяха телеграми, писма, запитвания. Журналисти от всевъзможни вестници и вестничета като скакалци нахлуха в града. Те се мушкаха в тълпите, обсаждаха зданието на БТА, молеха, настояваха, заплашваха органите на МВР, които им отказваха достъп до Кърджали, а вечер се разтушваха със шотландско уиски.

Международните научни асоциации поддържаха непрекъснатата връзка с Българската академия на науките. Подхвърляше се идеята за свикване на извънреден симпозиум по термоядрени въпроси в София.

Когато в пресата се появиха първите снимки на Централната командна зала на станцията, удивлението нямаше граници. Въпреки че излизаха всеки два часа, вестниците се разграбваха преди още да достигнат до търговските павилиони. Хората цъкаха с

езици, гледаха чудните табла, изпъстрени с непознати знаци, четяха обясненията и клатеха глави недоверчиво. Как тъй отпреди четири хиляди години? Нима на Земята е имало цивилизация, по-могъща от днешната? Защо в никоя история не се споменава за нея? Не, не може да бъде!

След първите снимки последваха нови. Те бяха придружени с подробно описание на инсталацията за електролизно разлагане на водата и йонно-дифузната батерия за отлъчване на трития и деутерия от водорода. Виждаха се компресорите за втечняване на тежките изотопи, резервоарите за съхраняването им, както и коритото на под земната река. За нея се смяташе, че е била водния източник на станцията и че поради разместване на земните пластове по време на земетресенията през 1880 г. е пресъхнала.

Главният въпрос, обаче – кой е построил станцията и с каква цел – вестниците избягваха да коментират. Всъщност, въздържаха се само специалистите. Що се касае до журналистите, те даваха неограничен простор на фантазията си.

– Какво е това гравитони?

Горан лежеше с кални обувки в леглото. В ръцете си държеше вестник. На няколко крачки от него, надвесен над синкав емайлиран леген, Петър търкаше главата си с голям сапун за пране.

– Кое?

– Гравитони. Тук пише тъй: „Много вероятно е, енергията, получена при рекомбинирането на водородните изотопи, да е била най-напред акумулирана. И когато Земята и неизвестното небесно тяло са идвали в изгодно положение, тази енергия да е била изпращана под формата на тънък сноп от гравитони. Там, на

чуждата планета, която засега ще наречем планета Х, гравитонният поток отново е бил превръщан в някаква форма на енергията... По мое мнение, това е ставало един път в годината...”

– По твое мнение ли? – сапунената глава се надигна от легена. – От кога започна и ти да имаш мнение по тия въпроси?

Горан се премести на другия хълбок.

– По мнение на някой си... Какъв беше... Да! Професор по слабите взаимодействия в Краковския университет. Професор Ставицки. „По мое мнение това е ставало един път в годината. Сигурно изпращането на енергията се е съпровождало с обилно отделяне на топлина, та се е налагало да охлаждадат с мощна въздушна струя...” Аха! Ясно ли ти е? Охлаждали значи енергията!

– Глупчо! Я по-добре си събуй ботушите! Изцапа одеялото!

– Нищо му няма на одеялото. Слушай какво пише по-нататък! „Не е изключено обитателите на неизвестната планета да са построили подобни инсталации и другаде във Всемира. Навсякъде, където са открили наличие на водород или вода. Да се черпи енергия от неограничените запаси на далечните небесни тела е мисъл колкото грандиозна, толкова и поучителна за нас, жителите на Земята.“

Влезе Борис.

– Четохте ли вестниците? Симпозиумът заседава в София.

– Тъкмо му разяснявах някои неща – важно каза Горан. – Неприлично е да го оставя непросветен.

– Слушай! – Петър се обърна към Борис. – Кажй нещо за симпозиума и за това, което се говори на него! Този ленивец ми проглуши ушите с някакви гравитони и деутрони. И на всичко отгоре има собствено мнение!

– Не мое, а на професор Ставицки от Краковския университет...

Борис седна на леглото.

– Изглежда, че журналистите са били прави – каза той. – Вероятно преди няколко хиляди години на Земята са пристигнали жители на чужда планета. Те са дошли тук не от просто любопитство, а по предварително установен план. С мощни уреди за далечно изследване, те са открили тук наличие на вода. А във водата, както е известно, има тежки разновидности на водородни атоми – деутерий и тритий. При групиране на ядрата им се отделя онова огромно количество енергия, което се отделя и при взрива на водородната бомба. Но гостите са знаели да я обуздават. Умеели са да я освобождават постепенно, на порции, а не изведнъж. И разбира се, нищо не им е струвало да си построят тук една централа. Вода на Земята – колкото щеш! Само че нещо им е объркало сметките. Те са заварили хора. Живи, мислещи и твърде войнствено настроени същества. И вместо да построят централата на брега на океана или дори на Бяло море, те предпочели да я скрият дълбоко под скалите. Намерили си и подходяща подземна река. После започнали да си смучат енергия, Да си я препращат дома и на нашите прадеди хич не им идвало на ум, че някой се ползува от земните блага.

– Та това е пладнешки обир! – скочи Горан. – Да ни вземат енергията!

– Я мълчи! А после?

– После нищо! Машинката си работела добре. Автоматите включвали и изключвали когато трябва, енергията се нижела като струйка и толкова. След това станало земетресението. Подземната

река се отклонила. Станцията престанала да работи, просто защото нямало какво да преработва.

– И ние я намерихме – гордо отсече Горан. – Само че каква беше тая история с вратичката в тунела?

– Дупката и тунелът са били онзи отвор, през който помпите са смучели въздух за охлаждане на апаратурите. След втората решетка, до която стигнахме е имало друга – още по-ситна, след това още по-ситна и така нататък, докато въздухът се е освобождавал напълно от увлечените предмети. Пред всяка решетка е била монтирана вратичка – люк, за евентуална поправка на тунела в случай на повреда. Ние влезнахме именно през една от тези резервни врати.

– А защо вътре беше светло? Нали не е имало хора?

– Е, това вече не зная. Пък и всичко, което ви разказах, е само едно мнение.

– Да. На професор Ставицки от Краковския университет...

Борис се засмя.

– Тебе, изглежда ти хареса този професор?

– Умна глава – каза Горан със светнали очи. – Професор по слабите взаимодействия...

– Вие, какво? – Борис любопитно огледа стаята. – Стягате ли се?

– За къде?

– За София. Казаха ми, че ви прекратяват командировката. Щели да изпратят тук други археолози. По-малко популярни.

Горан смачка вестника на топка.

– Няма такава нещo, брат. Тук ще стоим, докато си свършим работата. Разкопките нас чакат. Пък не чете ли какво казва и

професор Ставицки? Имало още такива станции. Навсякъде, където тече вода можело да има. Ще търсим! Сигурно има!

Петър махна отчаяно с ръка и започна да се облича.

